

10

792 1861 Mogwa wa tshwene o ja se e jago. Ke seema, se boléla mabapi le go sekgōnē go faga tša go ja. Matsōgō a batho ga swane ba bangwe ba kgōna go faga, ba bangwe a ba kgone. Ka go se kgōne mowe ga bona ke bošedi bja batswadi ba gagwe. Mōna ga a ile bokgonyaneng, o tla go di bōna, bjale ke go go hwetswa gore mogwa wa tshwene, o ja se e se jago. A se ke a gopola gore go a yo moka o tla ya a faga bjokone. Bjale bošedi bjowe ka moka ga bjōna, bo tšibile ke letswélé la kgarebe. A di bone matlho a gagwe a lebeletše mothapa fšila, o di bōna motlhang ba tlotšanago ditšhile.

1862 Mame a maušwe, awe a fagiwago: Mataposara, Lekgwārē (Motana), ongaele, Moroko, okhatšo, Motabola (Mefeno). Ke yōna mehuta ya ma swe awe a fagiwago. Bjale ke tla tihaloša, bjo bongwe le bjo bongwe lebaka le bo fagiwago ka lōna.

793 1863 Mantaposana, buuswa bja mantaposana ke bjōne bhowe e lego bjo bo botše kudu. Ga gona bjo bongwe bjo bo phalago bjowe. Ge ba dira bjōna ba šoma. Ke merithi ba gobole mašite awe ba tla go tsoga ba setla. Moroko wa tšwa gwa šala ditsholo. Ke moka ba ruthetša metsi, ba diena. Ba etiša ba letetše gore dikolobō. Ba tšeya tsholo ba e pjetla gantšha ka mēnō, gore ba kwe ge e kolobile. Ge e ka pjetlega ga borolo, ba tseba gabotse gore dikolobidse. Ba di enola, ba di enolōla maselong gore metsi a fallē. Ba di khurumetša ka seroto, gore tša se gomē tša ōma.

1864 Go setla ge mahube goba naledi ya matlhapholane e tšwa, ba tsoga. Ba thoma go tshela lešite, ba setla. Ge le budule, ba le fagola ba tshela le lengwe, yo mongwe o ba a sella lela la go butšwa. Mowe go selleng gagwe go tšwa bupi le matlho le mašolo. Mole la le budule, ba le fagola, ba tšeya mašolo ala ba boetša ka lehudung, ba a setla. Ba dira ka ōna mokgwa owe go fitlhela ba fetša tša yola. Ka morago ba thoma marite a yo mongwe, ba fo tswela pele ka go riale go fitlhela ba felela. Ke moka ge ba feditše, ba tšeya dipitša ba ya nokeng, ba tlilo speya morogō.

Be kwetama malwaleng, ba šila dithoro (mašolo). Ba tlilo loiša buswa ke ōna, ke gobane bupi bo ka se ke bja loya ka gobane ke mokgonē.

1865 Tlhalošo ya mantšu a: Ditsholo mašolo matlhē mokgone le leome. Ditsholo ke dithoro tša go tlhoka le lekhefa (moroko) Bjale ge ba di setla di ntšha fela bupi bjo bo botse. Matlhē ke ngwanabo moroko go tšwa moroko pele, ka morago ke ōna matlhē. Ge matlhē a fedile, ke moka bjale go šetše bupi. Mošolo, lehudu ga le kgone go pjetlagantšha ditsholo, bjale go wa ya gwa šala ditshelematlana ke ōna mašolo. A bo thata ba kgōna fēla a tšhilo le lwala. Mokgonē ke ge ba sa tšwe go setla ke mokgonē ka baka la gore bupi bo sa na le matsi. Leome ke bupi bjale ba bo anegile bo omile. Ke gona ba bubitšago gore ke leome. Bjale modirō wa bupi bja leheya ke o mogolo o kgotlilla ke basadi sadi.

795 1866 Lekgwere (motapa). Ke buswa bja go se loš. O šitile go loiša pitša ya gagwe ka baka la bobodu. Lekgwērō le bjale ka buswa ge ba hutšetsitše ka mafsi. Ka baka la goba le gwērō a bona makgakgo ka baka la gore a botsolege.

Buswa bja mohuta owe bo swabiša kudu a se bjona bjowe bo ka yago kgorong ya banna. Ge mosadi e se sephōphōō ba mo loišetša. Sephōphōō ke gore setlhoka botho. Ke gore ke motho wa go se kwane le ba bangwa. O itira tšhwene ya lešele, masepelēla theko. Sephōphōō a nyake go bolabodiša motho o fo dula a tšhumutše molomo. Ka baka la go sekwane le basadi ba gabo motlhang a šitile ke go loiša pitša ke moka ke kgwara ya gagwe.

1867 Mongaolo ke buswa bja go tiya kudu, kudu ba apeela boloi (babundi). Ga o na mosila, taba kgolo e noba go gotšetša mollō wa butšwa. Le go šidiwa ga ōna, o o na bothakga, ba go bala leome, ke moka ba kwetama lwaleng ba šila. Fēla le bjōna ga go nyakege phōpha. A fitlha ka mphathong kowa ka moka ga ōna a kgobakane. Baditi, ba tsona ba tiya ka (difeisi) bjowe ba rego ge ba tiya ka dipakšlō, sepakšlō sa sobēla, ke moka ba tšwa motlhapeng, ke pōpa.

796

1868 Mogobo wa baditi ge ba isa megopo go bapei ba yona. Ba go a mogobo ke molaô a ba gobe fêla ka go bôra yo mongwe wa methepa a peile pôna aowa ke molao wa bona, ba fo goba. Ge yo mongwe a peile pôpa mogopo oia wa pôna ba o rweša dikala, matlhare le maloba, ba tihômôla godimo ga mogopo. Moditi yowe a rwalago mogopo wa seapeya pôpa, ke moka o wa o rwala, o ba eta pele, o ba šupa lapa la bo mothepa. Motlhabendi o wa thoma e le wee, begobendi e le wee, basadi tena le baloi, e le wee. Motlhabendi yena o tla fo tšwela pele le go tllhabakanya di šma, ka mokgwa o a ka kgonago. Bantši bjôna bo a fêla bo re e le wee. Ba emiša morwadi wa pôpa o wa šma. Motlhabendi o wa thoma go bitša legwêšê. Basadi wê é buntši ešê, ke sa re basadi go tlala aowa kera yena ngwanenyana yo o waa, go tsoga go tsoga, owaa, a peya pôpa owaa, o dira keng ngwana, owaa, morogeng baditi, nnyo yago e ntao ya maboja, motšutluleng baditi, tšutlutsutlu opo, ka ko fagafaga kiding, mmoeletšeng, tšutlutsutlu opo, kako fagafaga kiding, mogwaišeng ka diphate, gwagwa, mmoeletšeng gwagwa, mosegeng, hahaa. Ke moka o thoma gape go goba. Ba yo fitlha batšena ka lapeng lewe seya peya pôpa a dulago go lona. Ba mo roga ka mokgwa owe, ba ke kgonago ka ôna. Ge ba feditše ke gore ba kgodile go mo roga, ba tloga. Se apeya pôpa le ka leitlho ba ka se ke ba mmôna, o a utama.

797

1869 Seapeya pôpa o tlile kgwale. O swanetše go tšeya buswa bjala bja pôpa a bo fakele metsing. A dire dikgodiko, tša baditi, ke gore bjala pitša e ngwe ke ya baditi, e ngwe ke ya kgosi. Ba yo bega morena gore ngwana o ile a utla kgwale. Ke moka molato wa sedira pôpa o fedile. Ka moswana a boeletša molaô ke ôna ba buiša pôpa ewe ya gagwe. Dikgodiko ke gore mašogo, magogo a šalago mamaretše pitša ge ba tsotše buswa bjale go na le mauswanyana awe a šalago a mamaretše mašogo ke tšôna dikgodiko, ba fale ba di seketšanya, ka tšôna ba tlilo dirêla baditi, mapoto a le roba phefo.

798

RM/

1870 Legwâtê ke thusô e ngwe e kgolo ya go laya gore ba ethutê go apeya dijô tše dibotse. E seng go apeela monna pôpa, pôpa ke buswa bja go se butšwe bjowe o re go ge o re o wa ngatha menwana ya diyo sobêle wa hwetsana bo mamaretše dietla, le ge bo ile ka ganong bo tlala legano. Ga bo botse ka gobane ga o bo tlhahuni o diyo apuwa o ka re ke buswa bja go tlhakana le mmela, ka gobane le bjona a boloe, bo fotologa. Dikgarebe o ke hwetsana di le lesome di apeya pitša ka e tee, ka go šielana. Ka moswana go apeya yola ka moswana yola bjale bjale. Ge e ka goma ya ba ya se apeya pôpa a boetše a apeya pôpa, ke moka ke letšogo la gagwe mang le mang o mo tsibile gore ke lešae di la go apeya.

799

1871 Moroko o tšwa buping dikgethologanya ke leselo, moroko wa dikolobê, o tlhaga pele. Ka morago gwa tla gwa tšwa moroko roko o o lewego ke batho. Bjale buswa bja ôna bo bitšwiwe gore ke moroko. Ba fokgatša ba šia kantle le go tlhwa ba iša hudung. Moroko wa bjôna ke ka o tee, wa dikolobe fêla. Mokhatšo ke wa leheya.

1872 Mogabo ke wa lotša ôna le ga tee a ba o gobole ba mašae di fêla ba dithakga ba o tsentšha ka lehudung ba o gobola gore moroko wa matlhafanana o tšwêle go šele.

Motobola (Mafeno), ke buswa bjowe bo fagiwago ka lapeng la mosadi ka o tee. Bo fagiwa ka pitša e kgolo, bjale bawe ba kwanago le yena ba yo ja ka mowe lapeng la gagwe. Ke gore bawe ba ilego ba mo tlhodudiša le banna ba bona dijo di tla tšwa gana ka mowe lapeng lewe. Bo fagiwa fêla tšatši le ba tlhobolêlago bjala. Ge mosadi yo mongwe a faga ba bangwe ba kgella metsi a go riteletša bjala. Motobola, ke buswa bja lotša bja leheya ke mokgona. Mafeno ke makgakgo a bjôna, motobola le mokgonê.

800

1873 Mantaposana motobola le legwêrê dijo tše di lewa ka moswanyana. Motobola le legwêrê tšona a tša swanêla go ja ke bakgonyane buswa bja bakgonyane ke mantaposana. Legwêre bo latela mantaposana bjale phôšô ya bjona ke go se kw loš ga bjona. Ka baka la go se loš ga bjona ge mosadi a le bothale, o swanetše go botsentšha ka serafelong sa monna wa gagwe. Banna

RM/

a ba konane tšo go ja ba le kgorong. O tla fo ja nabo, go a yo butšiša gore buswa bo kae, o tla no mmotša gore lehono ke tšwafile mogatšaka. Ka matlho a bōna bana ba kgapholla mo tšape owe. Mokhatšo le bjona ke buswa bja ka moswanyana. Ga bja lebana go fagēla bakgonyana.

1874 Mongaolo moroko le mogabo. Mongaolo o fagiwa e se le bošego wa ba wa išwa mphathong. Le ka merithi o wa fagiwa. Ge o ile wa hwetšana sethakga sa go faga o bose kudu. Moroko ke buswa bja ka mabanyana ka gobane letsufi le thibile o ka se ke wa bo bōna bose bo kwa ke mogolo fēla. Ge o ka re go bu ja wa se ke wa tlhapa diatla o tla hwetšana di na le məkgekga-tlepa ke gore bo mamaretše diatla le menwana. Melatša ya meroko e ja ke bōna bana. Mogabo le yona ke sejo sa ka mabanyana. Letsufi le a upa ka gobane a le di bōne. O ka se ke wa tšaya lebōne wa boneketša wa a o folla go tša. Bakgonyana a ba swanēla gore ba ba fagēlō dijo tša mohuta owe, bja bona ke mantaposana.

801 1875 Ke yōna mehuta ya diapoo tšewe di apeiwago mo nageng ya gešu. Bjale tše dingwe di na le modiro o mogolo kudu, tše dingwe a di na modiro o mogolo. Bjale basadi ba maatla le bothakga ba nyaka kudu go apeela banna ba bona mantaposana. Ge a ile a ja a šiya molatša a uji o fakēla ka serafelong o dirēla monna wa gagwe mapoto. Molaš ke gore molatša wa monna a o lewa. Mosadi o re ge a fetša go ja a boela a kwatama lwaleng a šila mmela wa go huduwa molatše wa monna. Ba dibodu ga ba nyake go faga buswa gjowe bo botse, ka go tšhaba modirō wa bjona fēla. Ba bangwē a se ka a baka la bobodu aowa ke moka ke setlwaelō sa ka lapeng la motswadi mmelegi.

1876 Mehuta ya ditlhaku, ditlhaku, tšhima, le lewa. Tšhima, ke mong sa go ja, empa e na le modirō o mogolo. Ka baka la gore o swanetše go tlhobola dithōrō tša leheya go šale e le ditšholo. Bjale ba di apee di butšwē. Ke moka ba phapheša ditloo ba di setla e ba bupi. Ba di tšhele ka mola pitšeng ba di fagē le setampe sola, ke moka ke tšhima, ba e tsolēla dibjaneng ba ale

802 ka bušwa. Ke sejo se sengwe sa ka moswanyana. Ke sa go mosadi a bōna gore a na morogō, ka gobane zōna a se šibiwe.

1877 Letamma goba lewa, ba tšeya dithōrō ba di tšhela ka lehudung, ba di setle ba di dira bjale ka go ba yo faga tšhima. Bjale tša re kowa di tšwile, ba di apeya. Ba di lesetša tša butšwa. Gela ba bōna gore dilobogane ke gore go butšwa ba di faga kartle le go tšhela se sengwē, ba tšhela letswai fēla. Motlhomong ga se fagiwi, ba fo se ja e le lewa. Le sona ke sejo, se sebotse, se ka motswanyana empa se balaša go nwa metsi, se bjale ka yōna tšhima. Di apeya ke basadi ba dirotlo (go tiya), ba baka la modirō wa tšōna. Basadi ba dibodu a ba di apee.

1878 Ditlhaku, a dina m dirō ka gobane ba fo tlhatleya pitša ba ntšha dithōrō le ka makgata a tšona, ba di tšhela ka pitšeng. Ke moka ba di beseletša. Ge di budule yo mongwē le yo mongwē wa lapa lewe la bo ditlhaku o fo ntšha ka mokgwa o a kgonago a dula kowa a di ja. Ditlhaku ke dikapeyō tša dibodu. Ka gobane ge o ija tšōna o tšena modirong o mogolo. O latlhela thōrō ka e tee, ka ganong ka baka la modirō wa go obola makgata. Ge o tla di tšhela e le tše dintši ka ganong, o swanetše go tloša magapi a tšona o seketša e re, kowa o bōna gore ke tše dintši seatleng o kgone o re wa. Gona o tla kwa gore o ja selo. A ke ge a di latlhela ka ganong.

803 1879 Bjale ka Ntlaišeng Saai, monna yo o ile a tšeya mosadi wa gagwe Mapulaneng, bjale a hwa. Mosadi yowe o be a mo apeela dijo tše botse kudu. A se saya go tšeya mosadi wa sebula-ntlo. A ya a tšeya Mapule ngwana Jokane. Mosadi yo ngwana Jokane ke lesaedi bjale bosaedi bo tšwa bo le kae, bo tšwa bobodung. Bušwa bjo a kwanago nabjo ke buswa bja mogabo. Tšatši le longwe le le longwe ge basadi ba tliša tša go ja kgorong yōna wa gagwe mogopo o fo tla le mogabo. Telo ya gagwe a e gabiwi o fo kolokotša ka metai, ke moka a tsolēla bušwa. Bjale buswa bja mosadi yowe ba sa bu ji, ba bo fa dimpja. Monna a kwa botlhoko ka pelong, bakeng sa mabēlē a gagwe.

- 804 1880 A botša mosadi wa gagwe mabapi le buswa bjowe bja mogabo. O dira keng wena tšatši le lengwe le le lengwe o fo apeyago mogabo le go gobola o sa gobole. Sepela o ja mowe malapeng awe ba gobolago. O rong o mphetola ka mokgwa owe, nna ke sa lwe nago. Wena o mpotšang ke ya go botša ka gobare buswa bja gago bo a swabiša. Ga go na le motho ka o tee yowe a ke bo ngatago. Bo ya tloga bja ya kae, bo fo ya ke nna fêla. Bjale a wa mpekêla gore ke tle ke fagêle wena. Ke go tšeešê gore o tle o mphagêlê, bjale ge maušwa a le kgorong a na mong. Bjale bja gago bo fo tlhoga gare ga megopo e tletše.
- 1881 O be a se na le lerobo la go tiya. A mo tlogela a le bjale. A tšwela pele le go apoya mogabo. Bušwa bjowe bja mosadi yow e be bo thuša dimpja. - Bjale ka tšatši le lengwe ba itše ba dutši ba enwa bjala. Dimpampa Magomane a re metse e botse re le kgole, ra batamêla ke matlotla. Ke dula le ba ga Jaai kgôrô ke e tee dijo re ja kgôrô ka tee. Go na le bušwa bja mosadi yo mongwe a bolewe ke batho bo lewa ke dimpja.
- 805 Bjale ka ge monna, a ile a botša mosadi wa gagwe, mosadi a nyowêla. Go nyowela ke gore a kwa gore ora yêna. A se ke a bola-bola selo, le monna le yêna a ka a di šala morago. Ke moka basadi ba thêma go tšeya dikgang ka bušwa bja go fiwa dimpja.
- 1882 Bušwa bja go fiwa dimpja bja tsoša kgane. Yo mongwe wa basadi a re mogwe a tšhwene o ja se bo tšhwene ba jago. Bjale mong wa mosadi yowe ke setlêla. A swanêla go šišingwa ditšhila tša ka lapeng la gagwe o swa etše go fo ja. Bawe ba fagago maušwa a mabotse ke matsôgô a bôra. Magomane a re o wa kwala. Bjale mosadi yowe bušwa bja gagwe bo fiwago dimpja e foba mohuta ka o tee. O fo faga mogabo mogabo ke wa go fo dula o fagêle monna. Aowa mogabo o fagiwa tšatši le motho a tšwafilê.
- 1883 Mapule a tsênêla kgeneng a re tša mesela di a segana. Ke moka a homola. A go a a re mosadi yo mongwe o kilek a re o dira bjala a fo diya mororobe. Mororobe ke gore b'ala bjo nkego ke tlhoya ya mafsi a dikgomo. Bjala bowe go ile gwa dira Mokgadi mosadi wa Dimpampa.

1884 Dimpampa o latlhetše lerapo dimpjeng bjale di lwela lerapo. Mokgadi a re ke pitša e gaka moapei. Bjale ge le bolabola dilo tšewe tša lena tša marêtê a matlabo a ke nyake gore mpja e ngwe e be e nyela masepa. Nna ga se nna yowe ke thomilego go thomile marakabele yo wa gago. Le wena e ka foba marakabele wa gago. O se nkubêlê maubelane le wena o se nkubêlê mamokokonono tena.

1885 Ba thoma go lwa. Lentšú le le dirilego gore ba lwe ke lentšú le mamokokonono. Mamokokonono ke monwana o mogolo. Bjale ge motho a ile a go šupa ka ona o go rugile. Le ge a sa ka a go šupa ka ona, a no bolabola fêla ka leina la ona, ke gona a go šupile ka ona. Bjale mo polabolong e mamokokonono bara bopele bja basadi. Mokgadi o dirile gore kgane ewe ya bôna e be ntwá. Ka baka la gore o thomile pele gore mamokokonono. Yola le yêna o itše ge a re o boetša lentšú la mamokokonono a napa a khupja a wêla godimu gagwe. Ke moka ke ntwá ba lwa. Basadi ka metlha ba lwa ka mênô. Mokgadi a loma Mapule ka tšeko ga nkô a tloga le setsiba. Ba ba lamolanya, bjale yola o gobetše yola a gobala.

1886 Motsuši wa letlabo ke mang, ke Dimpampa yowe a ilego a latlhela lerapo dimpjeng. Ka moswana ba tsoga ba kgobakana ba gabo mogobadi. Ba roma sebaka ga Magomane gore a ba botše nnete, bakeng sa ntwá ya mabana. Bjale Dimpampa a fetola sebaka ka gore ditaba tša basadi a di šalwe morago. O bolabola ka go riale a tsebe gore yo mongwe o gobetše. Sebaka sa goma sa ya se babotša mantšú a go fetola ke Dimpampa. Bjale ba re sepela o mmotše a bitse ba gabo ka moswana e sale gosasa re tla mo tšhêla ka metsi a go fisa.

1887 Molato wa wêla Dimpampa Magoma. Ka moswana ba ya ba getlhana mowe kgorong ya ga Magomane. Ke ditaba tša ka lapeng e se kgorong ya kgoši goba ntone. Mowe kgorong ya ga

808 Magomane go bjale ka ge e sa le ka lapeng. Bjale ba butšiša Magomane gore ntwá ya basadi ba e thomile ka mokgwa mang. A re a ke modiši wa dintwa nna ga ke tsebe ke nokwa ba re ba

lwa. Le ka butšiša bōna balwi ba tla le botša.

1888 Mapule nna ga ke tsebe molato wa ka ke nore mo ke dutši mola bjale ka kwa Magomane a re bušwa bja mosadi yo mongwe a bolewe, bo fiwa dimpja. Bjale ka fo homola ka morago ga go homola gaka, ba fo tšwêla pele le dipolabolo. Ke ge le nna ke fetola ka gore tša mesela dia segana. Ba bangwe ba ile ba dira bjala ba dira mororobe. Ke ge mosadi wa gagwe Mokgadi a tsênêla re thōma go ômana. Ka moragô ga komanô re lwa a ntwā ka mênô. Ke moka ke feditše.

1889 Mokgadi nna ke tsenetše ka baka la go kwa a tlogetše go bolabola le pafi yo a e tla godimo ga ka. Bjale ke ge ke thōma go ferelana le yêna. Ka morago ga pherelano xewe ke ge re thōma go lwa. Motlhotlha ntwā ke yêna Magomane. Ntwā a e na bothakga ke ge ke moloma molomo. Ke tsugile ke mmotša gore mabana o re lweyantše bjale ke gobatšitše motho, romêla sebeka a gana.

809 1890 Ba ga fela Dimpampa ditaba. Se diwe Magomane. Morena ke e di kwa, bana ba nthra. Tšana tšewe ba di bolabolago ka moka a ke di tsebe. Go ba ba bolabola nnete goba maska a ke di tsebe. Bjale mowe o bolabolago dia kwala bjale mosadi wa gago o bolabola gore ke wana motlhotlha ntwā. Bjale ka go riale mowe wena o swanetsše go ntšha kgafa molato re kgonê re bolabola ditaba tše tša ba fapani. A lebella mogobadi a hwetšana gore ke nnete o gobetša. A bōna gabotse gore molato godimo ga gagwe. A se ke a dumêla go ntšha kgafa molato a dumêla go lefa molato wa mosadi wa gagwe.

1891 A lefa molato ka kgomo le pudi ya go tlhatswa nthô. Ka baka la manganga a gagwe ba mo lifiša dilo tšewe. Mola a rapêlê molato mathomong, mathomong e be ba ka se ke ba mo lifiša ga go tsebe motho. Go gafa molato ke ge o gafela yo mongwe bjale yêna o be a tla ba a gafela mang, ka gobane mosadi ke wa gagwe. Gela gona e be go lwele bangwe, o be a swanetše go ntšha kgafa molato ka baka la gore lerano le latlhatše ke yêna gare ga dimpja. Gela gwa se be lerapo lewe e be di ka selomane. Molato wa bona wa fela o etla mowe. Re hwetšana

seema se senana se na le modulo se fatêla peba leretha.

18892 Tlhalošo ya seema se senana se na le modulo se fatêla pêba leretha. Senana ke mohuta o mongwe wa digwêgwê. Pêba ke mohuta o mongwe wa magotlo. Leretha ke leretha. Senana a se phele leretheng se phela mowe go dulago go kolobile bjale pêba e phela leretheng. Modulo ke ge motho a dulegile gabotse. Motho ge a dulegile a se ke a tšama a ôpa ba bangwe. Ka thekong e ngwe monna o na le basadi ba babedi bjale a ya a ro ala ka ngwakong wa yo mongwe. Ke moka ba bangwe bala ba tšeya mahudu a bona ba a beya lapeng la yola monna a robetše go ka gona. Ba tsogo bošego ba ba tlhafiša borôkô. Ba kganya mong wa ngwako o tšaba a tsoga ke moka modulo wa bona wa fêla. Ke mowe o kwago ba re lehufa la basadi le tšwa lehudung.

811 1893 Ntlaišeng le Mapule ba thoma go dula ba fapana ka baka la mogabo. Ka morago ga mo molato o fedile ba tshabile kgo-mo a no tšwela pele le go apaya mogabo. Morogo ke wa nama bjale o fapana le bušwa, ge ba šeba. Bušwa bo ya kowa nama e ya kowa. Monna a re a wena o kwa bjang mosadi ge o ija bušwa bjo le morôgô. A re boyang ka sa mankoko. Mankoko ke gore ka buntši le tle le mpolaê. O reng o mphetola ka mokgwa owe. Ke riale ka gobane o tšama o nthapêla manong. Ga gona motho yo a sa x tsebego gore ke nna mogabo tšhupo ke lebadi lewe ke tla yago nalo badimong.

1894 Mosadi o swa netše go boela ga gabo ka baka la gore a ke kwane naê. Ge ke bolabola ka mokgwa o mmotse o mphetola ka mantšu a go tshaba. A botša papagwe Makwale a re papa ke sitana le mosadi yo. Kang, ka dipolabolo ga gona magane. Ka go riale mowe ke nyaka gore a boêle ga gabo. Molato keng a ke tlhwe ke ija mogabo bjale ka ge nke ke nna ngwana. O se ke x wa dira taba ewe ngwanaka ke lešaeidi la gago a na taba. Gona bokaone ke gore ke tšee yo mongwe mosadi. O ka fo tšeya fêla ke letsogo la gago le yêna o

812

RM/

tlile no etša yona. Ke tla mo lesetša a le bjale ko tšeya yo mongwe. A retse go tseba wena.

1895 A ya a loma Malwane ngwana Magomane o be a tšeya ke Mafotha Ratšhoši. Go loma ke go sinyanya yowe a goba a mo tšeya. A mo loma ka gore bo kaone ke gore o tšee ke nna yola ke mparê. A mo šupa tšhalete ka buntši. A mmotša gore naa o tla apara mekgopa ya dikgomo nna ke na le dikgomo gammôgô le tšhalete. Batswadi ba ka ba ka se ke ba dumêla. Ba tla dumela ke nyaka wena ge o dumela ke tla go botša maanô. A retse ke moka a homola. A retse ke gore go tseba wena o ka dira ka mokgwa o o ka kgonago. A ntšha mankgakgathi a re o wa mo fa a gana ke moka a tloga rago. A tšama a gopola gore molato keng a re go a dumetšitše a gana go tšeya mankgakgathi. Ke molao a ka se ke a kgona go amogela le go dumêla gore ke a go nyaka o wa tšhaba. Ka baka la gore o ka se ke wa mo tshepa o tla re ke kwababa.

813 1896 Mankgakgathi a bona. A goma a boêla gae a fitlha a dula a kgaogana, matšatši a le a mabedi, a goma a boêla. A mo hwetšana a bolabola gore o reng ka ditaba tšela tša ka. Ke dife o reng ge o re ke dife, kera gore a ke di tsebe. Ke a go nyaka a retse. A ke nyake a retse ke nyaka e-e. Sepela o botša kgaitšedi ya gago Morufane ke tla tla ke mmotša sa ka ganong ga ka. Ke go kwile šala gabotse. A ya a roma yowe kgaitšedi ya gagwe a mofa le mankgakgathi a a lekanago mašelerg a matlhano. A ya a bolabola nae, a mmotša gore a retse, ke moka a ntšha mankgakgathi ale a mašelerg a matlhano a mofa a mogela. Le yena a tšeya setepe sa gagwe sa nokeng a mo fa.

1897 Mabotša a batswadi le go nyala. A roma motho wa go ya go tsibiša ke ponto gore ke kwane le ngwana wa lena. Ba ya ba mo raka ba mmotša gore ngwana wa rena, o wa tšeiwa. Sa goma sa boetša maboto morago. A gopola a hwetšana gore molao o re mosadi wa go tšadišwa o nyala o dutši nae. Ke

K34/82

814 gore mmaka pela o baka a e swere. A roma kgaitšedi
ya gagwe gore a yo mo tšhabiša, a ya a bolabola naê, mabapi
le go tšhabiša. A se ke a gana a tšhaba naê. Bakeng sa
mabotšo, a ba romela selo sa nyakelang mono. Ba gakanega
ba bitšana ba botšana taba ya mhuta owe. A nyale ka
gobane ba ratane ga go sa na sewe motho a ka se dirago. Ba
mmotša gore a tlema nyale. A ntšha dikgomo tše diphethago
menwana mmedi le lesome la diponto le diponto tše tlhano.
Ke moka mosadi ke wa Jaai.

1898 Mowe kgwatla ya pele e gatilego le ya koto e tla gate
gona. Mokgalabje o ile a bolabola nnete, ge a ile a mmotša
gore ke moka ke letsōgō la gago. Mosadi yowe monyana a ba se-
bodu kudu go fatisa yola mogolo. A ja tša go ja o wa bōtla
(go tētōngwa) ke moka a robala. Ge ba e ya mašemong yēna o
felegetša ba bangwe basadi. Ka gobane ge a fitlha mašemong
o wa fitlha a robala ka fase ga morithi. E tlilore kowa
ba bangwe ba ekga merōgō ba nyaka go ya magae yaba gona
a kgonago a tsoga a lema. A rēma ga bedi o wa tloga.

815 1899 Go apeya ke mabêlê ge mabêlê a se gona o ka se ke wa
apeya. Go apeeng o be a tšeya sefoka. Bjale a re ke hwe-
tšane mosadi ke sebele. Ke ge a sa apeya mabêlê a matswala
wa gagwe. Bjale gwa gakana go lemeng o tlhwa a pompetše ka
fase, ga morithi. Monna a e motlhakeng go ya basadi fêla.
Bjale ge ditaba e le tša gago o ka se ke wa di tseba. Yēna
mong o hwetšana gore o wa lema ka mašemong. Ge a boya
mašemong o hwetšana a ketaketa le lapa la mmatswala wa gagwe,
a peela monna seruthwane. Seruthwane ke gore bušwa bja go
fiša. Ke makhere magaingwana le kgōna go apeya go ja a
phela le mašumu.

1900 Mašumi ke go dumediša motho yowe o hwetšanago a šoma.
Ge o hwetšana a sa šome a filo dula a wa swanêla gore mašumi
ka gobane a šome wa re mašumi o wa moroga. O swanetše gore

re a loša, goba beng ba morithi. Mowe go lukile ka gobane o tla gopola gore a wa mmôna gore e sa le a fitlha a robetše. O tla gopola gore o diyo khutša.

816 1901 A tseba gore mosadi wa gagwe ke sebody sa masapa sebôlôkgôtlhō. Sebôlôkgôtlhō ke gore go tlhoka mohola e ke le marapô ga naô. O tsibile ka mokgwa o o o no bona a etšwa le maheya motlhakeng papa kane o re o tšo rôba tšhemong ya gagwe. Kganthe ga go bjale o tšama a utswa mašemong a balimi. Lehodu le utswa le botlhale yo mongwe a mo hwetšana a utswa serapa sa mosadi yo a gofelana go naê. A fitlha a re go yêna mašumi a gakanêga. Motswari a thôma go mo swara a tlhaba mokgoši. A bôna gabotse gore ba tllilo mmôna, a thôma go lwa le yola. A mo ferya ka matla a mo kateletša fase. A tlhaba mokgoši ge batho ba etla a ba botša gore ke mo hwetšane a rôba maheya mo. Bjale ge ke mmutšiša gore serapa ke sa mang, o thôma go lwa le nna.

1902 Moswari a lifišwa ka dipudi tše tharo. Basadi bawe ba go ya ba tšhologa mokgoši ba ile ba kgolwa ka motlhabi wa mokgoši. Ka gobane lentšú la mokgoši ba ile ba kwa la moutswi. Moswari o ile a šitwa go tlhaba mokgoši ka baka la gore o bitilwê ka melala. Mosadi wa batho a lefa a lla.

817 1903 Maheya o roba kae, ka gobane ke Mapompalê. Ke basadi ge ba tšere magane ba re ngwana wa motho yowe a utswa ka gobane re a mo tseba o limile. Bjale yo o tšo roba kae ka gobane ge ba lema o be a no tlhwa a robetše morithing. Ka baka la gore o ile a phêpêla, a bona gabotse gore ba ka ba ba mmôna. A tšhaba go ya a utswa maheya a se be gona. Monna o ya ka lapeng maheya a kae tuu, a mo arabe selo. Ke moka o ya ka lapeng la lešaeidi o hwetšana a beša maheya.

1904 Ke madimabe a ka ke tlaya nao badimong. Papa o bolabotše a re e fela ke moka ke letsogo la gago. Ka nnete ke bona ka matlhō a ka gare ke letsôgô la ka.

R:/

Mogwa wa tšhwene o ja sewe botšhwene ba jago sona. Mogabo yowe elego Mapule ngwana sokane e be a dio apeya mogabo fêla o be a sa utswi. Mašemoŋg o be a šoma. Bjale ba no mo rela leina la mogabo ka baka la go fofa ga ôna. Malwane ngwana Magomane a rêlwa leina la gore ke Mapompale. Monna a dula fase a khutša.

818 1905 A ya a šegêla mosadi yo mongwe wa ga Saai leina la gagwe ba re ke Malehu. Motlhologadi o na le mabobo a mo dirêla dijo tše dibotse, le serafêlo sa mapoto se sapje. Ke moka a tlogela motse wa gagwe a ya a dula ka lapeng la mošegêla. Malehu ke ngwana Mašumu bjale a tsere ke mong wa ga Saai. Bjale Ntlaišeng ke yêna wa ga Saai ka moano, kudu ke ba ga Kgotsoka. Ge gona le taba ba diyo ya ba mmitša a kgona a e tla. Ge ba bolabotše ditaba tšewe di fedile ke moka o wa pja bjale ka metsi. Basadi ba gagwe le bôna a ba iši dijô tša bôna kgorong ka baka la gore monna wa bôna ga gôna. Bana ba tla foja mogopo ka o tee wa moratho Kgolane.

1906 Molaudiši wa ditaba tše ke yêna motsuši wa letlabo Dimpampa Magomane yowe mphatho wa gagwe elego Letuba (Matuba) Molato ba ôba ka kgonwane, kgonwane o bolabola mabapi le molomo. Ka gobane molato wa kgonwane ke wa go tšetša seša sa tšhuba motho. Bjale wa molomo ke gore molomo o re ke a bolabola wa phetlola. Phuti ya bokone matlhale ke latlhile. 819 Leoto o bolabola go tloga kgorong ya gagwe a ya a bôna dibi tša kgoro ya ba bangwê. O ile a ripêla go ja dijo mowe kgorong ya ga Kgotsoka. A dula kgorong ya gagwe.

1907 Monna o tlhadile motse wa gagwe ka baka la basadi ba gagwe. Bawe ba šetšego ba ba reletše maina a, Mogabo le Mapompale. Le ge monna wa bona a ba tlogetše ga gona taba a ba mmela e le ba filo dula, ka malapeng a bona. Morufane ke kgaitšedi ya Ntlaišeng le Kgolane yowe a ilego a rakiwa bogadi ke Babolang Lewêlê, ka baka la go goga

mahôhômédi a tlisa ka motseng. Barwa ba gagwe ba bolaya le lengwe. Bjale a bona gabotse gore a ka ba a mo dirêla molato o mogolo a mo raka. A bôela ga gabo a ya a dula gona. Ditšwêla pele go laudišwa ke yêna Dimpampa Magomane. Yo mogolo a tloga motseng motse o wa rutlêga. Papago bom Makwale o hwile go šetše barwa bjale morwa yo mogolo o tšwile o ile o dutši ga mošegêla. Tša motse di šetše di lebele-tše ke moratho.

820 1908 Kgadi ya tsena ka motseng motse o wa rutlêga. Ba re go bona gore a ba kwane le yo kgaitšedi ya bona Kgolane a botša mogolwane gore batho ba ga ba kwane. Ka go riale mowe ke bona gore botšone ke gore yo kgaitšedi a tšwe ka motseng. Mogolo a se ke a kwa mowe moratho a mmotšago. A fo tloga kantle le phetolo. Moratho a bona gabotse gore mogoga mogolo a o na nama, nama e na le mogogana. Ka gore ge a kare o tla letela lentšú la go tšwa ga mogolo a ka se ke a le hwetšana ka pela. Bjale ba tla ba ba fapana.

1909 Kgolane a gêla Morufane ngwako wa gagwe kantle ga leroga. Lewêlé o ile a mmotša gore o tla no di bona ka noši, medirô ya gagwe. Ge batho ba dutši, gona le ba ba sa kwanego nabo le mabjala ba sa rwešanego. Bjale yo mongwe ge a ka fo tloga a ya mowe ga bawe ba sa kwanego nabo. Ba tla nyaka go tseba gore yêna o kwana nabo bjang. Bawe ba ga Kgotsoka e be ba sa kwane le ba sebaše ka baka lewe yo mongwe wa kgoro ya ga Kgotsoka, e be ba sa nyake gore a tsene ka kgorô ewe.

821 1910 Morifi ge o taboga le gora o bôna o mongwe morifi. Ke seema se bolabola mabapi le go fana ga mabjala. Morufane a kwana le bawe ba ga sebaše. A se ba ga sebaše ka moka aowa, ke ngwako wa Mogoti. Phapano ya bôna ke gore Ntlaišeng o ile a amiša mosadi wa Mogoti, bjale a mo dira molato. A ntšhe kgomo tše pedi a se ke a phakiša a di gapa. Ke morogo a tšenoga le dikgomo. Mong mosadi

a re pōkālō e tla mela dinaka. Ke nōga e bolaya mala ke seema se sengwe sa ge motho a ile a fenyiwa ditabeng. Ga a phetla-phetlōga ba fela ba re ke nōna e bolaya mala. Ke gobane ge o ile wa bolaya nōga o ka e pjatlaganya kganthe e hwile e sa bolaya mala. Ge o bōna e menekana.

1911 A tlhaba kgomo e ngwe ya tšewe a gobe a lifile mpa. Madi a kgomo ewe a ile a makatša kudu. Ba ile go e tlhaba ka lerumu a tupa, ke gore a tšwa ka buntši a re tšanana. Kganthe o bolaya mosadi wa gagwe Mathsangwane. A ka a ja kgomo ewe a e fetša a tlhabōga, a napa a hwa. O hwile ka baka la bophoko bja monna wa gagwe. Gela a se ke a tlhanoga le dikgomo tšewe e be re tla bona lehu la gagwe. Mathsangwane yowe ke mosadi yole a go mo tšeya Mapulaneng. Nama ya kgomo ya šulēla monna ka baka la lehu la mosadi wa gagwe. Ke yona phapanō ya bōna.

1912 Matlhale a ja a llē nna. Go riale ke Mogoti. Ka morago ga lehu la Mathsangwane mosadi wa Mogoti a tlhabōga. Le ge a ile a phōpōla mowe bolwetšing bjowe a go babja o ile a goma a le kgolē. Dikgomo ka moka ka lešaka di ile tša fēla ka go resiša. A di rekišetša go alafiša mosadi wa gagwe. A babja lebaka la go lekana mengwaga e mmedi, ka ngwaga wa boraro yaba gona a fōlago. A napa a tiya mengwako ya gagwe a tlogēla mmagwe a šala maruping le mogolo wa gagwe. Kganthe molaō o be a swaretše go tloga le yēna. Bjale a kgone go tloga naē ka baka la gore a kwane naē. Bolwetši bja mosadi yowe mafello ga bjōna a napa a ba ngaka. O be a šekōla gore matlhale a ja, a llē mong wa ōna. Kganthe ga go bjale o be a tsene ke mōya wa badimu wa go mo fa bongaka.

823 1913 Morufane a kwana le ba lane la Mogoti. Ka tšatši le lengwe a ya a direla bjala bja lepotlelo mowe. A ya a tlhwa nabo ba apeya b ala bjowē. Bja dira mapotlelo a mane le semētšana. Bjale a re ge a tloga a tloga a rwele mapotlōlo a mararo. Gwa šala lepotlelo le semētšana. Malehu magatša

Kgolane a feta mowe a ka a tsena ka motseng, o be a feta le tsela. Motse owe wa ga Sebaše o be o le kgaufsi le tsela, ba mmôna ba mmitša a rogêla. Ba re tšeya mapotlêlo a mogadibo wa gago o moêlê nayô. A leka go gana empa a se ke a thuša selo, ba mogapeletša, go fitlhela a tšeya.

1914 Semêtlana se be se na le setlhare se sentso. A ya a fitlha le mapotlêlo awe a fitlha a fetela legoreng la mogadibo wa gagwe. Ke ge e sa le ka mabanyana a hwetšana mogadibo wa gagwe a šetše a robotše. A fitlha a kôkôta lebati a mmulêla. A re mapotlêlo a gago šea, a amogela, o ile ke beya fase ke moka lepotlêlo la pjatlêga, gwa šala semêtlana. Bjale bôna mogadibo ge o ntobiša. A ka di tseba ke be ke gopola gore ke thakgile. Aowa, molato wa se be gona.

824 1915 Kgolane a nwa semêtlana e sa le ka moswanyana. Ba ile ge ba mo fa semêtlana, yaba ga sa thibiwa, bjale yêna Sebaše, a kga diphephe a thiba ka tšôna. A re go tsoga a tsogela ga kgaitšedi ya gagwe. A re kgaitšedi ke tshwere ke dipapalasa, ke kgopela gore o ntiê tšona. Ke ge a mo tšhella a nwa a fetša a goma a mo tšhella gape, a nwa a khutša. A lebella ka gare ga bjala a hwetšana e le bjo boso a lebella ala mangwe mapotlelo a hwetšana e se a mantsho. Kgaitšedi bjala bjo ke bjo bontsho e ka ba bo dirile keng? A ke tsebe. A retse motlhomong ke bontsho bja diphêphê. Ba se ke ba tihôkômêla go lebella.

1916 Gwa fitlha Patlana Moeng. A dumedišana nabo ba mo šekella tlala. Bjale Kgolane a re kgaitšedi mo fe legata lela. A tsena ka ngwakong a tšeya legata lela. Bo sele letšatši le tshabile ba le bôna gabotse gore go na le setlhare. A re mpheng ke nape ke nwe ke fetše ke gona ke tla phakišago ke e hwa. Ba gana ba bosefa setlhare sa bônala gabotse. Bjale a re go bjola bja go sefiwa tlišang ke bo bône ba mo fa a napa a bo nwa ka moka ga bjôna.

RM/

825 1917 A tlhwa matsatši a matlhano a sa ji dijô. Bošego bjowe a robala gabotse, a sa kwe selo. Ka moswana a makala fêla ge a sa ji tša go ja. A thôma go tšama a se laola. Pele ga gore a tšame a se laola. Ka lona tšatši lewe a nwago ka lona Patlana a ya a feta mowe motseng wa ga Jebaše. A thôma go ba a nêgêla ka mokgwa o a bonego setlhare sewe sa lepotlêlo. Mosadi wa Jebaše a napa a tloga a ya. A fitlha ka lentšú le ke go nyaka se ke sa ka wena Kgolane.

1918 Mosadi wa Jebaše a tšeya sethibo a tloga naso o tšama a laola. A re go ba ga Saai, ke sa tšama ke kwella ke tla tla ke le botša. Fêla ge di ka boya le lena le tla tla le mpotša nnete. Ba šala ba maketše gore molato keng. Ka baka la gore a ba no romêla motho. O tshwaregile ka gobane o filo kitimêla go wêla ditaba ka godimo. A tloga le sethibô a napa a ile a se ke a boya go tla go ba botša. Bôna ba dula ba lebeletše gore o tla boya a se ke a boya.

826 1919 Siliki Lewele ke ngwana wa Morufane. Kgolane o be a na le ngwana wa mosetsana bjale ngwana yowe o be a lebane ke go tšeya ke yêna Siliki. Difafiri di a tswenya, mosogana a kgetha motlabo a sešú a be le la gagwe lapa. Bjale bôna ba ga Saai ba dira bjala bja go tsibiša kgaitšedi ya bôna gore masogana a re tswenya. Ka go riale mowe o swanetše go tla go ba raka. A gana a re nna a ke nyake go tla go tšeya mosadi mowe. Bjale a ba sa na molato mowe ga kgaitšedi ya bona ka baka la gore o lokolotše gore a ka no tšeiwa.

1920 Mogale Magomane morwa Dimpampa a loša mothepa ba kwana. Bjale a ya a botša batswadi ba gagwe gore ke kware le ngwana wa ga Saai. Ba mmotša gore motho yowe ke kgaitšedi ya gago. Tšewe ke tša kgale kgaitšedi ya motho ke yowe le ilego la mama letswele ka le tee. A retse re tla kwa ka wena mogolo golo le boswa bjowe bja gago. Rena re bôna gore di kax se ke tša loka. Mmago Mogale le mmago Kgolane ke bana ba pôš. Bjale Mogale ga a lebeletše Kgolane, o re ngwanešú go mothepa

827 o re kgaitšedi. Bjale tšewe ka moka a di ragêla morago.

1921 Re tla re ke dipitsi re tla bôna ka mabala. Ba roma sebaka sa go isa mabotšo a batswadi. Sebaka sa ya se swere ponto le lesome la mašeleng. Ja ya sa fitlha sa tsêna ka la-peng la bo mothepa. Ke rumilwe mo ke ba ga Magomane ba re Ngwana wa bona o kwane le ngwana wa lena. Ke mang ke morwa Dimpampa Mogale. Bjang a retse kganthe ga tsebe gore ke kgaitšedi ya gagwe. Mowe a ke tsene ke bolabola fêla mantšu a ke rumilweng ka ôna. Ba bitša mothepa ba mmotša mantšu awe a go tšwa a rwelwe ke sebaka. Mothepa wa kwana le mantšu awe. Ba leka go mo ganetša bjang le bjang a se ke a ba kwa.

1922 Kamogêlô ya ba ga Mogomane ge ba amogela ke ba ga Jaai. Ka baka la lerato la bona batswadi ba dumêla. Ba re ge e le botlhola ke bja bona. Di amogela ke mmago ngwana le papa-gwe. Ge e le mmatswala wa mosadi o fo dumêla empa pelo ya gagwe e sa lokologa.

828 Dikgadi le tšôna di na le dipelo tša mahuto. Yêna Morufane bjale ka ge a itše a tšeiwe a ka a ba le polabolo. Morwa wa gagwe o ile bogwaragwara.

1923 Mogale a phumula mothepa ditšhila. Motho o botsefatša ke go apara a mo rekela dikobo le disepe a tlhapa a apara. A re pududuu, a ba bjale ka serurubele. Letswêlê le tsetsemala mahubeng. Jiliki a boya gae go tlilo bôna batswadi a hwetšana mmagwe a tlogile bogadi a ile a dutši ga gabo. A gata kgôrô a feta a ya mowe mmagwe allego gona. Ka mabanyana ba bône a tsêna ba mo akela, gammôgô le yêna kgarebe yaba dumela motswala yola le yêna matswala. Ba re a-peela motswala wa gago buswa a mo apeela. A ja yaba ke bošego ba kata ba robala.

1924 Jiliki a fatlha ke letšatši a foufala. Ka moswana ge bo sele mosogana o ile o lebella mothepa a fatlhiwa. A napa

829 a bolabola naê mabapi le gore ba tseyane. Ga go tsebje gabotse gore ba ile ba kwana, ka baka la gore mosogana o ile a goma a boêla makgoweng kantle le polabolo. Kgaitšedi ya Siliki ke Nthwaleng yowe a ilego a tseyane ke ba ga Pôpêla ke monna yo Kherese. Go bonagala gore e be ba gogana môya le mothepa ka bala la gore ge a tloga o ile a re go sebara sa gagwe nthuše ka dikgomo tša go nyala mosadi. Bjale sebara sa gagwe a re nka se ke ka kgona go nyala kgaitšedi ya gago ga bedi. Ke ge a feta a e ya makgoweng.

1925 Papago mothepa a swara borifi bja go tšwa ga Siliki. Ka tšatši le lengwe ge a le ka ngwakong, wa mothepa a bona borifi. A topa borifi bjowe a bo bala a hwetšana gore bo tšwa bo le ga Siliki. Bo bolabola tša mabapi le kwano ya bona. A bitša moredi wa gagwe a mmutšiša gore borifi bo tšwa bo le kae. A re bo tšwa bo le ga Siliki. Bjale papagwe a ômanya moredi wa gagwe a mmotša gore bororo a ke bo nyake ba ile ba go gana. Bjale lehono go tsene Magomane o kwane naê. Re lebeletše yêna fêla mo a ke nyake goba ke se ka tša marêtê a matlabo nna. A mo tlogêla a le bjale.

830 1926 Morufane le bo mmagwe ba di kwa ge a ômanya moredi. Dikomanyo tšewe ba di beya pelong tša se ke tša bolwabolwa ka lona letšatši lewe. Ditaba tše tša go swara borifi le go tla ga Siliki ke tša pele tša go nwiwa ga bjala bja setlhare ke tša ka morago. Mosadi yola wa ga sebaše e sa lema a tseyane sephêphê sela e šu a se buiše. Morufane a tšwela pele le go kwana nabo. Sa ka pelong ga thwaledi ga se tsebji se tseba ke mong thwaledi. Ka tšatši le lengwe ba thôma go ômana. Go ômana Malehu le mmatswala wa gagwe. Moredi Morufane a tsemêla dikomani tšewe. Mmatswala a botša ngwetši ge a ile a loya Mathsangwane le ge lehono a tšhetše setlhare ka gare ga bjala a nyaka go bolaya monna wa gagwe. Monna le yêna a tsenêla mowe dikomanong o ôma le mosadi. A baka ba lwa, ba ile ba fo ômana fêla.

1927 Malehu a tloga a ya ga gabo go ba bega boloi bja gagwe. Bjare go sa a botša monna gore o kwile ge mmago le kgaitšedi ya gago ba re nna ke nna moloi, ke bolaile Mathsangwane a re ke di kwile. Bjale wena o re ng ka baka lataba ewe. Ke taba mogatšaka, ka gobane ke e ba dulago ba e bolabola. Bjale ka ge le nna o mpôna ke nna motho mosegare bošego ke molwetši. Sepela o bitše Manyobotlhane a tle re mo romê re kwe gore ba tla bolabola gore ke tša bjala goba aowa. A ya a mmitša a tla.

1928 Ba roma Matsebe (Manyobotlhane) bo baka. Ba re re letše re ômana fa, ka mabanyana bjale kgaitšedi le nna ba thomile mosadi wa ka boloi ba re o wa loya. O loile Mathsangwane o bile o tšhetše sehlare bjale ng o nyaka go bolaya nna. Bjale sepela o butšiše gore ke nnete mosadi o wa loya. A ya ka mowe lapeng la mokgekolo a fitlhetša mantšu awe. Bakeng sa go fetola sebaka ba thôma go ômana gape. Sebaka sa tloga ka go tšhaba se ya sa ba botša gore ke buile fêla le dikômanô. Bjale mosadi a re go tla feletša ka goreng. Ka go riale mowe nna ke ya ga gešu go tsibiša batswedi ba ka boloi bjo bjaka. Dia kwale mogatšaka o swanetše go ya go ba botša ka gobane ga go na nannase. Sebaka sa re ke nnete go thibêla motho o thibêlwa ka lentšu. Ke moka a napa a tloga a ya ga gabo.

832 1929 Malehu o anêgêla ba gabo boloi bja gagwe. Ke tlile mo go lebega boloi bja ka. Ba nthomile boloi ke thomile ke mmatswala le moredi wa gagwe ba re ke bolaile Mathsangwane ka dithuri. Taba ya bobedi ba re nna ke tšheletše monna wa ka setlhare ka bjale ng. Bjale ka moswara ge bo sele ka ba romela sebaka sa go ba butšiša. Sebaka se ile sa boya fêla le dikômanô. Bjale ka ge ke rometše sebaka ba sa mo fetola selo. Ke ge ke botša monna gore ke a tloga ko botša batswadi ba ka a re ke tle. Ke tšana tšewe ke tšwilego ke di rwelo. Boloi ke taba e kgolo dula ke sa bitše ba gešu a napa a tsama

a ba bitša. Ba tla ba kgobakana le lona letšatši lewe.

Bjale a ba anêgêla ka ôna mokgwa o wa gôdimo.

1930 Ba ya go kwa boloi bja ngwana wa bona. Ba ile ba se ke ba romêla sebaka ba napa ba ya naê gore ba yo kwa boloi bjowe. Ba fitlha ba hwetšana Kgolane le yêna Mangwedi le moredi Morofane. Ba dumedišana bjale ka morago ga ditumedišano ba thôma gore re tlile mo ka ditaba tše tše ngwana yo.

833

Bjale mokgonyana a re ke a di kwa ba ga makgolo. Lehono letšatši le tlabile le mong wa motse ga gona mo. Gomang le tla re ka moswana la boya. Le nna ke tla ba ke tpeletše banna bawe ba lego gona. Ba goma ba x šiya moredi wa bona monneng wa gagwe, ka baka la gore a balwa.

1931 Ka moswana ba tsegela ba ya ba kopana mong wa motse a se ke a bônala. Bjale mogolo wa gago o kae, o wa mmakatsa kganthe ka moswanyana o mongwe le o mongwe o no fêla a tsogêla ka mono. A roma morwa wa gagwe go mmitša. A ya a mmitša a boya naê. A fitlha ka gore bolabolang ke nyaka go tloga. A ka a fetola ke motho mowe polabolong ya gagwe. O bolabola ka mokgwa owe ka baka la gore pele ya gagwe e tletše. O šetše a kwile taba, ya gore ba gopotše leina la mosadi wa gagwe, le gopolwa kganthe o hwile.

1932 Sokane ke tlile mo mabapi le dillo tša ngwana yo. Ke bôna a nkwela kowa gae, ga ka. Ge a fitlhile o mpotša gore lena ba ga Jasi le mo thomile boloi. Le re o loile Mathsangwane. Bjale ke tlile mo go nyaka go kwa boloi bjowe bja gagwe. A dula fase.

834

1933 Malehu ke nnete batswadi ba ka ba tšobega bega ke nna. Ka baka la boloi bja ka bja go loya Mathsangwane. Bjale ka go riale mowe nna ka tsoga ke ba romêla Matsebe gore a yo mputšišetša boloi bjowe bja ka. Ge a ile a ba butša lentšu lewe ba napa ba thôma go rogana. Sebaka sa boya le mantšu a maroga. Lentšu le ba mo filego lona la tlhoka. Bjale ke

ge ke ke botša monna wa ka gore ko botša ba gešu bjale
ka ge ke sa kwe lentšu. Ke ge a a mpotša gore sepela ke
ya ke ba botša bjale ka ge le ba bōna-mo. Ke nyaka go kwa
boloi bjowe bja ka le batswadi ba ka ba theletšitše ka di-
tsēbē tša bona. Ke moka ke feditše.

835 1934 Mangwedi mmatswala a Malehu ditaba tšewe a di bolabolago
ka moka ga tšōna o bolabola maka. Go ōmana gona re ōmane ke
yēna a go fo ntatella ka lapeng la ka. A mpotša ge ke
loile Mathsangwane ke šetše ke ija dikgomo tša bana ba gagwe.
Bjale nna ka re o bolaille ke wena wa goba wa latlha ditšwaro.
Ke moka ra no ōmana ka mokgwa owe. Ke ge ka moswana a
nthōmela sebaka. Ke fetola gore taba tša dikōmanō a se tša
go šadiwa morago. Ke moka ke mowe ke tsebago gona.

836 1935 Kgolane dipolabolo tša gagwe. Ke kwile ge yo kgaitšedi
le mma ba ōmanya mosadi wa ka ba mo rēla gore ke moloi. Ba
bolabola gore o loile mogatša mogolo wa ka. Yēna mosadi
yo o bile a latlha ditšwaro tša gagwe. Bjale taba ya go
ntsentšha mowe matlatleng a bona. Ke bakeng la kgaitšedi
ya ka a re go mosadi wa ka o wa loya o bile o tšhetše setlha-
re ka bjalleng. Setlhare sa go bolaya nna, yēna a šale a
ija dikgomo tša baredi. Nna ka mmotša ge ba bogadi ba
mo rakile bogadi ka baka la go se kwe ga gagwe. Bjale nna
ka mo amogela ke re ke ngwana wa mma a ka se ke a fo tlhaka
ke sa phela. Ka mo agēla ngwako le bjala goba morula e
e šu a ke a mpha go nteboga ka mokgwa owe, ke mo phuthilego
ke ōna. Nna ke re lerumu la ka le tšwa go yēna kgaitšedi
ya ka. Ke yēna a tšhetšego setlhare o re o nyaka go mpolaya
a šale a tšeya moredi wa ka. Le ge go tšhetše ba ga sebaše
a ke na taba nabo, ka gobane badimo ba rapa ke yēna. Tlhōgō
ya taba morwa wa yo kgaitšedi o nyaka go tšeya ngwana yo wa
ka. Kganthe nna a ka ka ka ba utamēla ke ile ka ba botša
gore masogana a ntswenya. Ba fetola ka gore a tšeiwe. Ke
ge a kwane le ngwane wa Magomane. Bjale ba gomile ba re ba

mo nyaka ke a šitwa a ke nyake bojêla pele. Ka go riale mowe kgaitšedi o tšama a nthapela manong a gore a mpolaê, a šale a tšeya ngwana yo wa ka. Ke moka ke feditše.

1936 Morufane nna ke tsenetše mowe dikomanong tša bona ka baka la gore ke kgale ba tšama ba rêpana ka nna. Ba re nna ke nyaka go bolaya monwi wa setlhare ke nyaka go šala ke tšeya moredi wa gagwe. Bjale nna ka re ke yêna mosadi wa gagwe yowe a tšhetšego setlhare ka gobane awe a tšwago a rwele ke nna a na setlhare. Ke mowe nna ke go tsebage ditopella tšewe dintši tšona a ke di tsebe. Bjale bjona ke ile ka bo bôna bo na le setlhare. Bjale mosadi yowe wa ga Jebaše ke ile ka mmôna o ile a tla. A fitlha ka mano a go nyaka seke sa gwe ga yo kgaitšedi. Ka morago ga mowe ke ge a re mapotlêlo a ile a fitlha gabotše ke dumêla ke mmotša gore le lengwe le pjatlegile. Go šetše semêtlana bjale sona se na le setlhare ka gare. Ba tšeya ba mo šupa ke moka a butšiša sethibo re nyakela a tšeya a tloga naso. A šiya mantšu a gore ke sa yo tšama ke kwella fêla ke tla tla ke lebotša. Ge ke ile ka phêpêla le tla tla le di kwa. Ke moka a napa a tloga bjale le lehono e šu re mmônê a tlilo re botša. Ke moka ke feditše.

837

1937 Ditaba tša ge fêlwa banna bawe ba lego mowe. Ditaba di a kwala bjale di a fatlha ka baka la gore ke taba tše pedi. Taba ya pele ke taba ya go loiwa ga Mathsangwane. Ya bobedi ke ya setlhare sa go nwewa. Le ya go nyaka go tšeya mothepa le yôna ke e ngwe taba. Bjale ditaba ka moka re swanetše go di tlôgela. Re rakišeng taba ya mamundi. Ka gobane sello sa mamundi zere mmatswala o nthomile boloi Kgalane ga se mamundi le yêna kgaitšedi ya gagwe. Ya bôna taba e tla no kwiwa ge nke yo mongwe wa bona o na le pela-êlo. Re swanetše go wêla kwaleng ga mo tlbêla wa mamundi. Ka gobane batswadi ba mamundi le bona ba nyaka go kwa boloi bja ngwana wa bona.

838 1938 Mangwedi o na le phôšô yo mogolo ga raloke le bana. Go risale ke banna ba ba goba ba le mowe lekgotleng lewe la goba le le mowe. Rapêla ngwetši wa gago. Phôšô ya gago ke gore wa se ke wa boetša lentšu fase ge a be a go rometše sebaka. Taba ewe ke phôšô nka be o re nannase. Sepela bonyela mpja a roma motho gore ke ya rapêla. A ntšha pudi ya go rapêla bjale ba ga Jokane ba bega ngwana wa bona. A re di tseba ke lena. Bjale ba re taba ya boloi ke taba e kgolo bjale ka ge e le mathôma ga go na taba. Pudi e yfna ke moka e ya bolaiwa. Wena Malehu o iše pelo fase o se ke wa isa pelo ya gago kgolê. Jala o wa peela monna wa gago. Ke moka ditaba tša ntšhe tša fêla di tla mowe.

1939 Bjale ka ditaba tša Mankepeng Lokweng le Mogaugau ngwana Raganya. Mosadi yo o be a lebane mogolo wa Mankepeng. Bjale a hwa e sa le mosogana. Moratho a šala a motšeya. Ke monna wa go se nwe bjala bjale mosadi o wa nwa. Ge a ile bjaleng o napa a ile o boya ka mokgwa owe a ratago. A se na taba naê, a dira ka mokgwa owe, a ratago ka ôna. Dijo a tšama a ija mo bathong ka gobane o be a sa apee. Le gona a ra le matepa, a re bušwa bja lotša a ke di. Ke nyaka bja leheya. O bolabola bušwa bja leheya e le gore o bôna gabotse gore bušwa bja leheya o tla ya a reka bupi ka le-benkeleng. A dira ka mokgwa owe mosadi wa gagwe a ratago ka ôna.

839

1940 Go rogaka mmatswala wa gagwe. Tšatši le lengwe le le lengwe, ge a etšwa bjaleng o no tihwa a roga mmatswala wa gagwe, ka mokgwa owe a ka kgonago ka ôna. Go se na motho yowe a mmolabudišago. Ka tšatši le lengwe lehodu la ya la utswa mabêlê a Lekopo, ke mogadibo wa Mogaugau. Lekopo ke poya bogadi o tlugile go monna wa gagwe o tlile o dutši ga batswadi ba gagwe. Bjale mogadibo wa gagwe o dula a roga le yêna. Kgadi a e dule ka motseng ya dula ka motseng metse e a rutlwa. Lerobo ka moka ga lona, le dira ke yêna Lekopo

le mogadibo wa gagwe. Bjale monna o be a sa di tlhokomele a fêla a re ke tša mabjale.

840 1941 Mmatswana wa gagwe a re nna ke nna sekgôtlêlô. Ke sekgôtlêlô ka baka la go tlhōka ngwana. Ga ke tšê nabo mabjeleng, fêla ge motho a etšwa a hoše merorobe ya gagwe o tšilo êma nna legwêšê. Morwa wa gagwe o tšeletšitše dipolabolo tša mmagwe. A gopola a hwetšana di mo tlhomola pelo. Ka gobane o re go bolabola a fêla a napola fase ka monwana. A fêla a re modimo nka be o nkwa wa tla wa ntšeya go tlhwa ke lla, ke motlhako. Bjale yo mogolo a nyake go dula a dira ka mokgwa owe motseng o baka dididi. A no fêla a etla a rogana a sa mmolabudiši. Mogaugau a se mong leina la gagwe mong leina la gagwe ke Kwekwe.

1942 Go sinyiwa ga mabêlê a Lekopo. A sinywa ke monna yo mongwe wa ngaka wa ga Masabêlê. Pele ga gore a sinye Kwekwe o ile a kgopêla setlhare ga Masabêlê. A mmotša gore o tla tla o tšeya. Mamondi wa go utswetšwa mabêlê wa mabêlê a ya pele a ya a sinywa mowe tšhemong. A mmotša gore gwa se ke gwa ba le motho ka o tee yowe a swaretšego go kga morôgô. O ba botše ka moka ba motse wa geno. A ya a ba botša ka moka ga bôna.

1943 Mogaugau a ya a tšeya setlhare sela a go kgopêla. Kganthe o bakile bonyonyo. Bonyonyo ke mereto ya dipêba. Batlhankane ba re ge ba di êpe ba hwetšwa a mowe di yago di rotele gona ke moka ba kgotla mereto ya tšona ka menwana ba dupa. Ge ba o kwa e nkgwa ba re di gona, ba di dupišana ka moka ga bôna. Gore yo mongwe le yo mongwe wa bona a kgolwe gore dipêba di gona. Bjale ba êpe ba na le matla. Bjale poya bogadi a re mabêlê a ka a utswitše ke mogadibo. Ka baka la gore a ya mowe ngekeng ewe e ilego ya sinywa. Go bonagala gabotse gore o tšo mo tlhabêla.

RM/ 1944 Mankepeng a tiya mosadi ka baka la maroga. Ge ba bolabola mabapi le go mo tlhabêla ke moka ba thōma go

842 Ômana le mogadibo wa gagwe. Ba Ômana mosegere ba le dinong tša merula. Mokgekolo ga gôna gammôgô le monna. Ka mabanyana ge ba tšo boya ke moka o thôma go ragaka mmatswala wa gagwe. A ba balla le bana ba go hwa. Maroga awe a ile a tlhomola mmatswala wa gagwe pelo. Ka baka la go tlhoka matla a thôna go fo lla. Morwa wa gagwe a tlala ke pelo a tiya mosadi wa gagwe ka mokgwa o mošoro. Gwa tlhoka le motho ka u tee yowe a lamolago. A kgolwa ka noši a mo lese-tša.

1945 A tšhebela ga batswadi go ba bega bohodu bja gagwe le teiwa. Ka nnete a tiya o di yo bolaya. Ba bitšana bona beng ba ga Raganya ba kgobakana. Ba mmutšiša molato wa gagwe ge a teilwe ka mokgwa o. A ba botša gore ke hwela go utswa. Ke bolaišetše ke kgaitšedi ya monna wa ka. O nthomile go utswa o re ke nna yowe ke tšo utswago mabêlê agwe. Bjale ge re ôna ke ge kgaitšedi ya gagwe e tšwa e rwele lepara a tllilo ntiya ka lona. Gore ke tšona, ga gwa ka gwa ba le motho ka o tee yowe a ilego a lamola mowe ntweng ya rena. O ile a tiya a kgolwa ka mokgwa owe a kgolwago ka ôna, a ntesetša. Ka kwa lentšu le re, o upile. Ke ge ke tšhaba ke etla mo. Ke moka ke feditše.

843 1946 Re swanetše go ya ro okwa ka noši. Ba roma se aka sa go ya ga mokgonyana. Ba re go sona o ba botše ka moswana e sa le ka moswanyana ke rena bawe re a tla. Re nyaka go tllilo kwa gore ngwana wa rena o hwelang. A bitše ba gabo le bona ba be gona. Sebaka sa ya sa fitlha sa fitlhetša mantšu awe. Mokgonyana a re di a kwala ke lebugile, ka mokgwa o ba ga mkgolo ba bolabotšego ka ôna. Sepela o ba botše ba tle le nna ba gešu ke tla ba tsibiša. A goma a ya a ba botša gore mokgonyana wa lena o itše golokile tlang.

1947 Dipolabolo tša Kwekwe. Ka moswana ba re go tsoga ba welatsela, ba ya ba hwetšana ba ga Lokweng le bona ba kgobakane. Re fitlhile re nyaka go kwa molato wa ngwana wa

844

rena. Di a kwala a bolabole re mo kwe. O wa di kwa, bolabola. Kwekwe nna a ke tsebe molato wa ka gore keng, le monna yo wa ka. Ke no bôna a etšwa ka ngwako a etla a ntiya. Go ômana re ômane le mmatswala le mogadibo wa ka. Re ômanêla mabapi, le bohodu bja ka, bjowe ba nthêrago ba re ke utswitše mabêlê a mogadibo. Molato ke ile ka kgopêla setlhare ga ngaka ewe ya go sinya pele ga gore a yo sinya bjale a re ke sa tsama ke nyakêla ke tla tla ke go fa. Bjale ka tsatši le lengwe ka kwa a re o tle o tsee setlhare sela. Ka ya ka tšeya. Go tloga ka lona letšatši lewe ke moka ba re go tšo utswa nna, ke be ke ile ga ngaka go tllhabêlwa setlhare sa gore sa se ke sa ntswara. Ke moka ke feditše.

845

1948 Dipolabolo tša Mankepeng pebana ya mmakatšhotlho setlhaga e beya manteleng. Ditaba tšewe a di bolabolago ka moka ga tšona, nna ga ke di tsebe ka baka la gore mowe botagweng bja bona nna a ke be nabo gammôgô le mokgekolo yo. Gana lehono ba ga makgolo le ka tloga le ngwana yo wa lena e tla re beke e sešu ya fêla le tla ba le šetše le tennwe ke tša gagwe. Mollô o fiša yo a o ôrago. Nna ke tlwaetše tša go ja a ke fagele ke motho. Ke tsama ke ja malapeng a banna ba bangwe, tše nke go nna a ke na mosadi. A ke ôna molaô. Lehono a nwa bjala re tllilo lala re thibile ditsebe a rogana ka mokgwa owe a ka kgonago a roga mma. Taba kgolo ke re e ke le mpotše gore ke molaô wa gore ke tsamê ke ngathêlwa diatleng mosadi a le gona, e noba matswanetša ngwako. Gona le ditopelane tše dintši bjale nka se ke ka di bolabola. Bjale ka ge le nkwide ge ke re pebana ya mmakatšhotlhô se tlhaga e be ya manteleng. Tlhalošo ke gore ditopelane tšewe di tlogo ka letšatši le letšatši, di beiwa pelong. Bjale ka polabolo ya setlhare mosadi o wa kgopêla setlhare kantle le monna. Ke moteile ka baka la go se nkapêle tša go ja. Ke moka ke feditše.

1949 Ba bōna phōšō gōdimo ga ngwana wa bona. Taba a ba emelle lena ba ga Raganya go riale ke Mbjale yowe a dulago le ba ga Lokweng kgaufsi. Ke nnete e šita le rena re a thiba ditsebe ge malešapane a ōmana. Le tša go ja a fage nna ge ke fela ke mmona a ija le rena ke be ke gopola gore o na le dipelo o bōna ga re šeba ka nama. Kganthe ga go bjale le motlhang re šeba ka mokhuša, ke fo bōna a ija. Monna yo wa ga Lokweng o wa tlhaka a na mosadi. Ga re emelle re a kwa gore ngwana yo rena o na le phōšō. Monna o tšeya mosadi a direla gore a tle a mo apeele. Ge o ka tsoga wa boysa wa tla wa re botša maka a mbjale re tla go tiya. Ke moka ditaba tša bona tša fēla di etla mowe.

846

1950 Molaudišī wa ditaba Mbjale Mabakane o tswaletswe mo nageng e. Mphatho wa gagwe ke letuba (matuba). A re go tloga ka lona letšatši lewe a apeela monna wa gagwe tša go ja. Mašapa ka moka a fēla a kwana le mmatswala wa gagwe. A latlha le mokgwa wa go gōrōga bošego a gōrōga le ba bangwe basadi ge ba gōrōga. Kgati ka tšatši le lengwe e ya laya Kwekwe ke mosadi bjale o bjale ka basadi ba bangwe.

Temana ya 3 mosadi wa go se tlhokomēle tša lapa.

1951 Go se tlhokomele tša lapa ke taba e ngwe e ya ya ya dira phapano magareng a monna le mosadi wa gagwe. Mediro ya lapa ke e mintši ka go riale mowe mosadi o swanetše go leka ka matla go dira mediro ewe ka moka ga yona. Lapa le ngwako ge e le tše dibotse di wiša pelo. Bjale ge lapa le ngwako e le tše dibotse di swanetše go swanetsana le dijo tša lona. Mosadi a ka kgona go apeya tša go ja yaba lapa la gagwe le na le ditšhila ga tša botsefala le tšona dijō. Ka baka la gore le tla ba le ija le tupēla ke leretha. Dikgogo ke mašaedi bjale mosadi ga e le lešaedi le tšona di napa di oketša bošaedi bja gagwe ka go nya masepa a tšona lapeng. Ka baka la gore a kgone go inama o tla hwetsana a šišimiša.

847

RM/

848

1952 Mosadi wa lija ka pitša ke mosadi wa lehuhudi. Ge a bone sejo se se botse a nyake le go šupa monna gammôgô le bana. Bjale mosadi wa mohuta owe o no dula a fapana le monna wa gagwe, ge a ka mo lemoga. Go na le letšatši le mosadi a ka yago ga gabo a hwetšana go na le nama. Ba mo ngwathêla a tšwa a rwele. Bjele ba no e bôna fêla ge a etšwa a rwele mowe e lewago ya se ke ya boniwa. Bjale ka kgogo nama ya kgogo e na le molaô. Nama ya go lewa ke monna ke sekoro (mokhukhuthô) mafafelo menatla, molala le sekgwele. Ke tšona dinama tšewe di lewago ke monna. Tša go ja ke mosadi le bana ke dirope, mahuba, la mafafêlo a go šimuga mahubeng. Motlhankana o ja seripa se sengwe se molala le tlhôgô ya kgogo. Mae le ôna a swanelwa go lewa ke mosadi. Empa basadi ba li ja ka pitša ba nyake kudu go ja nama tša go lebana banna. Go bjale ka nama ya marapo a ya swanelwa go lewa ke mosadi. Telo ya monna e swanetšwe go tlhatswiwa.

1953 Bjale ka mosadi yo Mphodi le Matala Mongale. Motšwi wa dikgomo tša go tšeya Mphodi ke Mathêthô. Ke dikgomo tša moredi wa gagwe Mašabele. Bjale go na le ngwana yowe Matala le yêna ke ngwana wa Mokoto, ke mogadikane wa Mathêthô. Bjale ke ge Mathêthô a hwetšana dikgomo tšewe tša go nyala moredi wa gagwe a tšeya Mphodi. O be a nyaka go tsoša lapa la gagwe ka gobane o ile a ba le ngwana wa mosetsana ke o tee. Monna yowe a swanetšego go tsena ka ngwakong wa mosadi gwaba Motala. A tsena ka ngwakong wa gagwe. Mong mosadi wa go tšeya ke Mokoto ke Malapane ke mosadi wa Motala.

1954 Motala o na le basadi ba babedi Malapane le Mphodi. Bjale ba mo tšeiša yo mongwe mosadi Matšorokane ke la dikwêrô mong leina la gagwe ke Masegabu. Bjale o na le basadi ba bararo. Mosadi wa go tšeiwa pele ke Malapane ngwana Malapane. Wa bobedi ke Mphodi wa boraro ke Masegabo. Mosadi wa bone ke Marore ngwana Mongale. Kgomo tša ranngwane ntšeya kgomo di boele šakeng.

849

RM/

1955 Mphodi yaba mosadi wa letša kapitša. Medirong ka moka ya lapa le ngwako o be a e dira ka mokgwa wa molaô. Bjale phôšô ya gagwe ge a bolaille kgogo o fakella monna kgoto (sekoro) le monatla fêla. Bjale a fo ya a ija a sa mmutšiši kganthe ke moka o napa a mo dira mosadi wa le-ja-ka-pitša. A ka a mo kgela ge a ile a ja sekgwekgwe. Ka tšatši le lenwe a bolaya kgogo. Kgogo ewe a ya ka ya bôna ke motho mowe e lewilago gona. A ija ka moka a e fetša. Monna o ile ge a fitlha a dira se nkego o be a se gone mo gae. A tšena ka ngwakong o tšeela monna bušwa. A thôma go makala ge a le ka gare ga ngwako.

850

1956 A bitša Marwale a raba, morogô wa papago o ile kae, a ke tsebe mma. Bjang ke sa diyo tšwa go tloga mo, bjale go šetše gwa tsena mang, a ke tsebe. Ke tla le tia ge le dira ka mokgwa o, le lëma pelo. A ke nyake bana ba go utswa nna. Ke be ke bolaille kgogo, bjale ka ba šebetša ya bôna. O botša monna ge a riale. Monna a re ga go na taba, ga ba latlha ba llê. Ba tlwaêla a ke nyake bana ba mohuta o. Monna a goma a boêla morago a sa ja bušwa bjowe. A re ga ke modikana a jago moratha.

1957 Ke manô e go raka monna ka ngwakong wa gagwe. Ka morago a bolaya e ngwe, kgogo a dira bjale ka ela ya pele. A thôma go rogaka bana bjale ka pele. Monna a re go bônagala gore wena a o sa nyaka go ntsolêla. Bjale nka se ke ka go tiya ka baka la morogô owe wa gago. Wena mong ka noši o diyo ba mosadi wa le-ja-ka-pitša. Ka go riale mowe o se ke wa belaela ka gore nna a ke je dijô tša gago. Nna nka se ke ka kgôna go ja moratha a ke modikana. Phôšô ke diriša ke bana, bana ba utswa le bogadi ba tlo fo ya ba dira bjale.

1958 A lesetša go ja dijo tša gagwe le go ya ka ngwakong wa gagwe. Motlhang a apeile morogô wa matlhare bana e be ba sa utswi, e be ba utswa fêla motlhang e le morogô wa nama. A napa a ngaletša le go ya ka lapeng la mosadi.

RM/

851 Lehufa la mosadi la tuka a re o tlile o mponetše bjale o
ntlogetše. Monna a re molato a se wa ka ke wa gago.
Modirō wa bošego o nyaka ge motho a hose bjale nna nka se
ke ka kgōna go tla go tšena ngwakong wa gago ke sa ja tša
go ja. Go bōnagala gore le a nthaka a o rake ke motho.

1959 A rutla motse wa gagwe a tloga. Pele ga go namêla
ngwako godimo ba dira gore ba kgobakane se a na Mongale.
Gore ba kwe gore molato keng ge a nyaka go tswa ka motseng.
Ke molaō e be ba ka se fo tsena ka mowe motseng wa mokga-
labje yowe wa ga Mongale, ba rutla ngwako kantle le gore
mong ngwako a tsebe. Ka gobane mong wa ngwako ke yêna
Motala o agile ke yêna.

852 1960 Ke boetsitše maoto moragō ka baka la moratha. Mosadi
o ile go tloga a ya ga Matsoko tša Mongale go mmotša gore
monna a tle ka ngwakong wa ka. Ka baka lewe nna ke nyaka
go ba tšwêla ke bone wa ka mmoto ke dule go ōna. Molato
keng a ke tsebe gore molato keng. Taba e ke tsebago ke
gore ke kile ka bolaya kgogo, bjale bana ba šala ba utswa
morōgō owe. Ke goma ka bolaya e ngwe le yōna ba šala ba
utswa. Ke ge a mpotša gore yêna go tloga lehono o boetsša
maoto morago ka baka la gore o ile nka se ke ka ja moratha
a ke mmundi. Ke a bona molato wa gona ke o nowe.

1967 Matsokotša a tloga le moasadi a ya naē go kwa gore
molato keng. Ke tlile mo Mongale ka baka la mosadi yo. Ke
no bone a fitlha kwa gae ga ka. O bolabola gore wena a o
tle ka ngwakong wa gagwe. Bjale ka go riale mowe o nyaka
go rutla ngwako wa gagwe a yo bona wa gagwe mmoto a dulê.
Die kwala motho ga thibelwe sefete, fêla nka se ke ka go
botša selo gana bjale. Taba kgolo ke re a sepe le a yo
botša ba gabo e be bōna ba tlogo go kwa phapanō ya rena.
O wa di kwa mosadi ke a di kwa ke tla ya go ba botša.

RM/ 1962 Mphodi ke ngwana Maphoru a ya a tsibiša batswadi taba
e. Batswadi ba gagwe e be ba dula kgolê, Mankêlê. A

K34/82

phera taba a ba lata a ya a ba botša taba ewe. Dia kwala
robala e tla re ka moswana ra ya nago ro o kwa taba ewe.
Le nna ke sa tšema ke botša banna ba se ba kae, ba yo
853 nkwiša taba ewe. A dira bjale a botša banna ba se ba kae,
bawe ba swanetšego go mo kwiša taba ewe.

1963 Ka moswana ba wela tsela. Ka baka la bokgolê ba
tsoga ba faga tša go ja e sa le ka moswanyana. Ka gobane
ba tsibile gabotse gore ba tlilo fitlha mosegare. Ditaba e
ka se be tša lehono le se ke la re sepidiša ka matla re
swaretše go senela re khutša. Aowa ba sepela mosepele o
mmotse wa go sepela ba khutša. Mosegare o mogolo ba tšena.
Ke lebaka la madula gae ba ba hwetšane ba le gôre gae.
Bjale ba ba tsibiša gore re tlile mo ka baka la taba tša
ngwane yo. Ba botša Matsokotša gore a yo botša Motala. A
ya a mmotša bjale a re di a kwala re tla di bôna ka moswana
e sa le ka moswanyana. Aowa ba kwana ka mokgwa owe ba re
moso ga o na lešidi, ke moka ke gona besele.

1964 Tsoga o jê malakane di tla le meso go di tsibji. Ke
moka ba tsoga ba ya ba kgobakana kgorong ya Motala. Le
bôna ba ga Mongale ba fitlha. Aowa a gwa ka gwa ba le
phuthi šala le le naka. Bjale ba ga Maphoru ba re go
854 Matsokotša o ka ba botša bo sele, re nyaka goba re ekwa
ditaba. A tsibiša ba ga Mongale, bjale bôna ba tsibiša
Motala. A re ke a di kwa fêla mogolo golo yo mongwe o re
nonyane go lla e e tithubjago. A ka thaila ra mo kwa.

1965 Mphodi nna ke makatša ke monna yo wa ka a sa tla ka
ngwakong wa ka le tša go ja a sa ja. A ke tsebe gore
moloto keng. Ka baka lewe ke bôna gabotse gore o nthaka mo
motseng wa gagwe. Ke ge ke ya ga Matsokotša ke mmotša taba
e. Bjale ke e-tla naê mo. A fetola ka gore bokaone ke
gore ko bitša batswadi ba ka ke ge ke phara ke tlilo le
bitša. Bjale taba e ke ilego ka e bôna ke taba ya nama ya
kgogo. Ke ile ka bolaya kgogo, bjale bana ba šala ba

K34/82

šebolla morôgô wa mokgalabje yo. Ka goma ka boleya e ngwe ba goma ba šebolla. Bjale ke ge a boetša maoto a gagwe morago. A bolabola gore yêna a se mo dikana a ka se ke a ja moratha. Ke moka ke feditse. Kgopolo ya ka e ngwe e be e le ya go rutla matopa wa ka ka tloga, ka bôna wa ka mmoto ka dula.

855 1966 Motala ke thabile kudu ge go tlile lena batswadi ba mosadi. Ngwana yo wa lena yo, ke mosadi wa leja-ka-pitša. A ke mo sebe le yêna o wa di kwa. Ga go na taba e ngwe ewe ke fapenago naê ka yôna. Taba kgolo ke gana goba nna modikana ka ja moratha. Motlheng a šebago ka nama nna bjaka buswa ke moratha bjale nna molêô owe a ke kwane naê. Mosebethe wa bošego wa banna le basadi o sebetwa ka mpa go hora. Ke nnete dijo tša ngwana wa lena a ke sa ja le ka ngwakong wa gagwe le go ya a ke sa ya. Ke dirile gore a tlê a libitše le tlê le kwê bošaeadi bja ngwana wa lena. Go ba bošaeadi ke bja ka le se ke la ntšhaba le mpotše. Ke tšhabale go mo dumella gore a tiê dintlo tša gagwe, kantle le gore le lena le kwê le go tseba. Morena ke moka ke feditše.

1967 Banna ba loma senkô, ba re tuu, kudu бага Maphoru. Ditaba tša ngwana wa lena šediwe ba ga Maphoru. Re a di kwa bjale dia swabiša. Gela re di tsebe gore ditaba di ka mokgwa owe, le go tla nka be re sa tla. Re gopola basadi bawe re nego nabo malapeng a rena, ga ba bjale ka yo ngwana wa rena. Ga go na motho yo a ka kgotlelago. Mokgalabje yo wa ga Mongale o lokile ge e be e le ba bargwe nka be ba teile. Bjale ditaba tša mohuta o a se tša go kwa ke batswadi.

1968 Ditayô godimo ga mosadi o laya ke batswadi ba gagwe ba re o wa bona ge la a be a go teile, nka be le go bolabola re ka se ke re bolabola. E be re tla no topa mapara a rene ra tloga. Bjale re bolabola ka baka la gore a go tiya.

Papagwe a re a wa bëlêga ke nna ela madi e be e le a ka
o be o ka se ke wa dira, ka mokgwa o o dirago ka ôna.
Taba ya mohuta o a ke nyake gore ke tsoge ke sa e kwile e
be la mathômô le mafello. Ge nke o furile ke motho o nape o
latlhe. Motho yo ke monna wa gago. Mosadi a topa nonyana
o topêla monna. Wa bêka mogwapa wa beya o beetše monna.
Wa peya mae o wa peetša monna e a seng wena, mosadi a ji
mae. Le ditaba tša tšewe o di bolabolago tša go dula
mmotong wa gago a ke di nyake. O mpja ngwanaka e re go go
ja selo ya latswa melomo. Ke moka šalang gabotse ba ga
Mongale ba tšeya mapara a bôna ba tloga.

857 1969 Ba laile bokwago a latlha bohuhudi. A dira bjale
ka basadi ba bangwe. Monna a mo rata bjale ka ge a rata
ba bangwe basadi. Batswadi ba kwa le ge ba le kgolê
gore ngwana wa bôna o dira tše dibotse bjale. Le bôna
dipelo tša bôna tša ba tše ditšhweu. Bjale batswadi ba
mosadi ba dira bjala bjo bontši. Ba kgopêla barwadi ba
rwala ba tla go phumula bošaeadi bja ngwana wa bôna.

1970 A ba tlhabela kgomo. E be ba twele magapa a phethago
menwana mmedi le sefolo. Ka bala la bokgole erile ge
letsufi le thôma go swara ba okwa mokgoši o tlhabja. Mo-
kgoši wa ai-aii, bo a tsena ga Mongale wa molapong.
Basadi ba motse ba tšwa ka malapeng a bôna ba ya go gatlha-
netša bjala. Ba gatlhanetša ba twadi ke moka ba ya ba
bo rorêla ka lapeng la Mphodi. Ba tsentšha maduma a
bôna ga Mongale. Ba re Maphoru o re maduma. Mongale a
amogela maduma a bona. Ba ba apeela tša go ja ba ja. Ka
morago ga mo ba lle ba ba fa sefolo sela ba nwa. Le
bona ba tšeya legapa le lengwe ba nwa. Ke bošego re tla
bonana na beng ka moswana.

858 1971 Ke nnete o swanetše go ba tlhabêla kgomo ke go riale
ke go šupa bo makgolo wa gago gore kwano e gona. Ke molaô
wa gore ge mothepa goba mosadi a ile a dira bošaeadi bogadi.

Batswadi ba tla ba bona bošaeledi bja ngwana wa bōna. Bjale ba mo kgalemela mowe bošaeleding bja gagwe, a ba kwa. Ba swanetše go neša pula e tle e thibê segolo sa moredi wa bōna. Pula ke bjala bjowe bjo phumulago bošaeledi bja ngwana wa bona. Ka moswana a bitša ba kgoro ya bona, ba ga Mongale ba kgobakana. A ba begela taba ewe. Ba re ba ga makgolo wa gago ba dirile gabotse ba šupa gore medirō ya mosadi a etšwe go bona. Wa bona ke go aga motse ke tšona di aga metse tše. Ditseba ke wena Mongale. Kgopolo ya ka ke go ba tlabêla kgomo. Ba re di a kwala.

859 1972 Ba botša sebaka sa bona gore sepela o ba botše morōgō wa bona ke kgomo. A ya a ba botša ba leboga. Ba re a ba re nyakelle motlhabi. A boetša mantšu morago. Monantsō a se tllhabe ba mo ganetša yo mongwe a re Mongale wa kwala bona a ba nyakele motlhabi, a ba tllhabêlê. Ke tswanêlo ka gobane o ba file. Ba re di a kwala. Sepela o ba botše ba nyakele motlhabi a ba tllhabêlê. A ya a ba botša, ba nyakele motho a ba tllhabêla. Ke moka ba tsena modirong wa go tswiya.

1973 Ba jana motšhatšhathanō, bakgonyana ba feta le mphapha, bagogadi le bona ba feta le wa bona mphapha. Tllhōgō le dibêra tša apeywa ba apeya e ngwe ya go šeba maušwa. Ba ja tša go ja ke moka ba tsena dirkgong, ba thokolanya. Ba ntšha pitša e kgolo ba e beya kgorong e ngwe ba e fa bagōgadi ka ngwakong ba nwa. Ba tllhwa ba le moketeng o mogolo. Moapei wa nama ka merithi a rita madi ke moka nama e budulê. A ba bega gore nama e budulê. Ba abagana nama bjale ka ela ya go jana motšhatšhathano.

1974 Ba lala ba butše difate. Ka moswana ba faga maušwa e sa le ka motswanyana. Ba ja. Ka morago ga mo ba lle ke moka ba re aowa, šaleng re sa pa re tšhaba letšatši. Ba dumêlê ba tla dumêla. Le ntebogeleng ka matla ga bo makgolo go rielo ke Motala, di tla tsena. Mafello a ditaba

K34/82

tša Motale le Mphodi.

860 1975 Molaudiši wa ditaba ke Matsokotša o tswaletšwe mo nageng e. O ile a ba monna ge a le Mapulaneng. Go golêla ke gore o ile a tšeya mosadi gōna. Ka gobane ge ba re motho ke monna ba ra ge a na le mosadi. Ge a se na mosadi ke kgōpê, ka go riale mowe ešú a gole. Ka baka la gore lebitleng la mohu a ka se ke a ya go boloka motho yo a hwilego. Go ya banna ke gore ba ba nago le malapa. Mphathō wa gagwe ke letuba (Matuba).

1976 Matsokotša a tšwêla pele le tšhalano ya leloko ya kgorong ya gabo. Basadi ba Motale e be e le basadi ba ba ne, Malapane, Mphodi, Nasegabu le Mabore. Bjale Malapane a ka a ba le ngwana wa motlhankane le Mphodi. Malapane a bona gore lapa la gagwe le ka hwa a tšeya ngwetši. Ngwetši o be a lebane ngwana wa Malapane wa motlhankane bjale ngwana yowe wa gagwe o ile a šolokgwa (go hwa) ntweng ya Matsipi. Ke ge a tšeya Mabore, Motale a dula naê. Bana ba Mphodi ya ba basetsana fêla maina a bona, mogolo Marwale a tšeya ke ba ga Malesa. Dikgomo tša go nyala yêna ba di ja ka moka. Lekgothwane Mamobu. Mabore a ba le bana ba basetsana lekgothwane la bona yaba wa motlhankane. Masegabu a ba le bana ba babedi ba batlhankane. Maina a bona mogolo ke Matlala, moratho ke Matsentse. Malapane a goma a tšeya ngwetši wa bobedi yo leina la gagwe e lego Nkwane ngwana Mabakane. A dula le Matsentse ka gobane mogolo o ile a tšeya mosadi ka dikgomo tša gagwe tša lebêrêkô.

1977 Lehu la Motale ba tiya motse ba ya ba aga moraka. Mokgalabje a re go morwa wa gagwe Matlala, ke ya go hwa kowa morakeng. Le se ke la mpoloka gona aowa le tle le mpoloke mo mašuping ka gare ga lešaka. Morwa wa gagwe a re gōna go kaone, gore re se ke ra tloga. A re aowa ngwanaka ke

RM/

862

lebaka la gore ke khuduge lefaseng. Aowa lekuba la ya la agiwa le lešaka la dikgomo. Mengwako go sa agilwe fêla magôkgô, e sešu ya tllhabiwa. Ke moka mokgalabje a tllhabêga a sa le ka leobong. Kgaufsi le ge a tllilo feta, basadi ba gagwe ba tllhabêga. Le bone ba babja kudu. Mokgalabje wa batho a hwa basadi ba gagwe ba le bolwetsing bjo bogolo. Ka moragô ga poloko, ba ba kaone. Batho ba ba tllago maemong ba fo tlla go êmêla lapa beng ba êmêlwa ba mo bolwetsing.

1978 Mengwako e be e sa le maruping, Mphodi a ya a aga gagwe. Ka morago ga sellô, ba thomiša go aga mengwako. Ba ile ge ba yo tiya wa Mphodi a gana a re wa ka ga o teiwi. Yo e nyakago go tiya o swanetše go nkagela la ka legora mo go nyakago ke nna. A ba ka ba mmubodiša. Motiya senyalo a tllhoke go boeletša. Mphodi o bôna ga lešabetše lehono o etša ge monna a sa phela. Fêla ga gona molato, motllhêlêgadi ga thibelwe sefate.

1979 Moagi wa ngwakô wa Mphodi wa aga ke Matsokotša. Ke ile ka mo agêla ka gobane ka moka e be e le bana. Ka dula le mosadi yowe. Ka morago a nthaka ka ngwakong ka tšwa. Ka gobane ge motho a go raka wa fo ganêla ka moswana o tlla boya le nku ya go tswiwa. A mo raka ka gore ke nna mokgalabje ke gore a sa bôna kgwedi, ka go riale mowe ke gore o godile. A sa nyaka tša banna.

863

1980 Lehu la Mphodi. A tllhabega a babja bjale a tllhoka mooki. Ka baka la gore o ile a raka Matsokotša. Le wa go ya go bitša batswadi a tllhoka. Bjale Marwale o be a bikilwe, mosadi a šetše le Mamobu fêla. E sa le yo monyana, le go bolla a sešu a bollê. Bjale a robala le yowe moredi wa gagwe. Ka tšatši le lengwe ngwana a tsoga a ya a dula kantlê. Ka morago ga lebaka a boela ka ngwakong a fitlha a šikinya mmagwe. A kwa a sa mmolabudiši dihuba di bile di tswa ka dinkong. A thôma go makala. A tllaga a ya ga mogolo wa gagwe. A ya a mmotša gore ke ile ke tsoša mma, o filo nkhomolêla.

RM/

1981 Pelo ya Marwale ya kgaoga, mokôlô wa gage wa kwa botlhoko. A tloga le moratho wa gagwe a mo šala moragô. Ge ba fitlhile a hwetsana gore mmagwe o hwile. A tswalla ngwako a tloga. A lata Matsokotša le Matlala a re go bona tlang le mpontsheng. Ba ya naê ba hwetsana gore o hwile. Ba tswalla lebatl ba dula lapeng. Bjale tlhogo ke ya ga Maphoru ka baka lewe go swanetswe gore motho a yo ba tsibiša. Rena re ka se ke ra diya selo. Dia kwala a rumiwa.

864

1982 Motho o rwele ke phiri poloko e be e sale ya bošego. Ba roma Matsentse a ya a ba tsibiša. Ge letsatši le dikêla ba fitlha. Ke moka ge letsufi le thôma go swara ba rwala dipolai tša bôna ba ya go špa lebitla. Ke moka ba boya ba twala mohu ba mo iša ga gabo. Ba bošla ka gae ba fitlha ba gotša mollô, kgorong ba robala gona. Phiri ya rwala e rwele morago mabošlô a gôna. Ba lla sello sa mohu ka morago ba palakana.

865

1983 Mamobu a tloga le mogolo wa gagwe Marwale a ya a dula naê. A gola a dutši mowe kgorong ya Malesa. Ba ba ba mmolo-tša ba mo aloša bjale ke mothepa. Ba ga Mongale ba latlhetše teu. Dilo ka moka tša lebollo di tšwa di le diatleng tša Marwale. Matlala a no ya a fêla a ba bona. Motho o šika le bolwetši ge a babja Marwale a fêla a e ya a bega Matlala bolwetši bja ngwana. Empa a se tlhokomele a nore ka tsatši le lengwe a e a mmônê kantle le setlhare. Bjale o reng o tlilo no bôna molwetši ka matlhô fêla. Molwetši o ôka ke mooki. Ke moka a mo homolêlê. A šala a nyakella moratho wa gagwe ditlhare a thušega a folê.

1984 Mamobu a lošwa ke ba ga Malalê, a kwana nabo. Ba romela mabotšo a batswadi ba a romela gona ga Marwale, ka gobane mothepa o dutši mowe lapeng la gagwe. Yêna Marwale a ya a tsibiša ba ga Mongale. A re ke bone motho a fitlha kowa gae ga ka. O re o rumile ke ba ga Malalê ba re ba kwane le Mamobu. Dia kwala go risale ke Matlala,

K34/82

sepela o mmotše re tla tla ka moswana e sa le ka moswanyana go tlilo kwa taba owe.

1985 Batswadi ba Mamobu ba amogela ba ga Malalê. Ka moswanyana Matlala le Matsokotša ba ya mowe ga ga Malesa. Ba fitlha ba dula sebaka e šu se fitlhê, ba se letêla. Ka moragonyana a fitlha. A goma a roma sebaka sela a go tsena ka sona, gore tsibiša ba ga Mongole ke sa buile ka mantšu a la a mabana. Sa ba botša ba re re a di kwa. Bjale matsatši a bo lehono ke sekgowa ngwana o ethatela ka noši. Ka go riale mowe o swanetše go tšwa ka ngwakong a dulê mo ntlê re bitše mothepa le šna o dulê mo re kwe nnete ge a dumêla.

1986 Mankgakgathi a mothepa lefakorong mabotšo ponto le lesome. Motliša wa mabotšo a batswadi ba bo mothepa, a tšwa ka ngwakong a dula lapeng. Ba bitša Mamobu le yêna a tla a dula. Bjale go lokile o ka ba butšiša bana ke ba mang, ke ba Matlala. Ke yêna yowe a swanetšego go ba butšiša. Mamobu o wa kwa a re ee, o wa mmona motho yo, o re o rumile ke ba ga Malale, ba re ba kwane nago ke nnete a re ee. Bjale makgakgathi a lena a kae, a ntšha lefakorong wena o ile wa mo fa bokae, ke ile ka mo fa sethepe. Ke sethepe sa kgaola tswitši se lapiša bafoledi le baotlhi ba dinti ngwanaka. Bjale a o tla thaoga wa ba o re tswenya ka go bolabola. A re aewa. Bojela pele bo a bolaya ge o mo nyakile. O wa bōna re a mogela mabotšo a are go lokile.

867 Ba amogela mabotšo, ke moka go fedile, ke gona ba amogētše ba ga Malalê.

1987 Ba ga Malale ba nyala ka lesome la dikgomo le dipudi tše tlhano di nago le diponto tše tharo di nago le lesome le setlhano. Bakgonyana ba fitlha ba go roma ke Malale gore ba tle go nyala. Ba dumediša ka setlhano ba ba botša gore re tlile go nyala. Go lokile e tla re ka moswana, ra tšama re tsibiša batswadi ba ngwana. Bjale bja re go sa a ya a ba tsibiša. Ka moswana ba kgobekana. Ke moka ba ba

RM/

K34/82

phōpōla ba ntša tšona dilo tšewe di ngodilwego ka mo godimo.

1988 Dikgomo tša go tšwa Mamobu tša nya tihalano ya leloko. Matlala a bōna Marwale a e tla go yēna. A re ba ga Malasa ba itše ba yo gapa dikgomo tšela tša go nyala Mamobu tšale ba ga Malalē ba gene ratšo. Ka go riale mowe wena o swanetše go tšama o di kgobakanya ka tšona o re nyakelle lapa la rena. A tšama a di kgobakanya. Ka moka ga tšona a di gapa a di beya šakeng la gagwe. Bjale o sa gopola gore a loše mosadi.

868 1989 Marwale a loša mosadi, a kwana naš. A tla a botša Matlala tabe ewe. Bjale Matlala a re o be o sa tswanēla go loša mosadi, mosadi wa lena o gona ga malome wa lena. Ba fapana le Marwale a re o lokile yono ke mo lošitšego. Go lokile ge wena ke noši o tihala ga malome wa gago ga gona taba. E be go ka se ke gwa thōma nna. Re tla šmanyana ke ke sa nyakela tšhalets ya gore ge rale ya go nyala re š nayo. Ba kwana mowe tabeng ewe.

1990 Morwa Marwale a imiša makgolo wa gagwe. Ka morago ge Mongale a sa nyakišiša maselong awe, a tla yago naš, motlhang ba e ya go nyala. Motlogolo wa gagwe a ya a imiša kgarebe ewe. Ge ba sekeše mothepa wa bolabola gore ke imišitše ke monna wa ka. Marwale o e tše Matlala borwa. Go šla motho borwa ke go mo fora. Mosadi yowe a mo lošitšego o mo lošeditše morwa wa gagwe. Gere dikgomo ge di tšwa ga Mongale tšo nyala di be di nyala morwa wa gagwe. Ngwetši yowe e be wa Marwale. Bjale ge e le phuthi a ya tsogēla dilong e tsogetše morago.

869 1991 Matlala a gana leš dikomo tše go nyalla motlogolo mosadi. Bakeng sa gore ke yēna motlogolo yowe a swanetšego go tšeya dikgomox a ya a nyala ka tšona ga Mongale. Marwale a fitlha o hwetšana e ka ba ga Mongale, a ba tsebe. A re ke tlile mo ka polabolo ela ya rena gore dikgomo a di

tšwe tšo nyala. A re tšo nyala a dumôla. Ke ngwetši wa mang a re ke wa ka. Bjang gabotse ka gobane mamuwi wa dikgomo o letše ke nna. A re o wa kwa ge go le bjale nna a ke dumele. Dikgomo tša ga Mongale di ka se ke tša dira motse wa ga Malesa. Mosadi a re lapa ga leji le ngwe ke dikgomo tša mma ka go risale mowe di swanetše go tšeya ke nna. Matlala a re sepela o bitša ba geno ke tla tla ke go lokolôla tšona.

1992 A tloga a ya a bitša ba ga Malala le monna wa gagwe Malesa. Bjale a ba botša gore re tla ya re kopana ke tšatši la gore. Ke sa yo botša Matlala gore le yena a botše ba gabo a se ke a re ke mo tsogetše. Ba re dia kwala, sepela o mmotša sepogo a sa loka. A ya a mmotša gore ka tšatši la gore re tla fitlha. A re go lokile.

870

1993 A gafêla Marwale dikgomo ke moka re tšwane. Ke ge ba bolabotše ba hwetšano gore Marwale o na le phôšô a swanêla go tšeya dikgomo tša ga Mongale a yo tšeiša mosadi wa gagwe. Malale le yêna a lwantšha dipoleboto tša Marwale a re ba ga makgolo ke ba ga Mongale e seng ba ga Malesa. Tšhweng tšogô e tišla ga gabo yôna yowe a goba a leka go êma le Marwale ke yêna monna wa Marwale. Bjale le ge a leka go tšatši e be go se na thušo. Ka baka la gore ga se molaš. Taba e ngwe le e ngwe e sepela molaong. Bjale taba e ya Marwale ga go na motho le ka o tee, yowe a tsebago taba ya mohuta o.

1994 A ngaletša Marwale ka dikgomo. Matlala di taba ka moka re a di kwa le nna ke a di kwa. Bjale mmaka dikgomo ke kgaitšedi ya ka. Lehono ge a bolabola gore o nyaka dikgomo nna o wa nkwa kgaitšedi, go tloga lehono ke tla go fa tšona. Fêla taba e o swanetšego go e tseba ke gore a ke sa le kgaitšedi ya gago. Kgaitšedi ya gago ke morwa wa gago. Ge o ka ba le taba e ngwe le e ngwe nna o se ke wa mmotša.

RE/

871 O botšé batswadi ba gago e lefo ba ga Maleša goba gona le mogongwe owe badimo ba belaelago o botšé bona batswadi ba gago ba go iše lebitleng la mohu yowe a belaelago. Ke moka ke feditše, a o sa le wa ga Bongale. Ditaba tša fêla di etla mowe. Marwale a feta le mosela wa tšhipa ya gagwe.

1995 Mowe memôya ya batho e rego ga gwa loka le ya badimo e bjale. Ditaba tša ba tša tsena ditseng tša batswadi ba mothepa. Bjale le bona ba bona gabotse gore molaš owe a se šna. Ngwana wa rena a ka ya a tsena matlatleng. Le gona dikgomo di ka se ke tša tla tša phela. Ba ga Maleša ge ba nyaka ngwana wa rena, ba swanetše go ntšha tša bona dikgomo ba tle ba nyale ka tšona.

1996 Ba tlhopho dullo tša bona, ba di fa sebaka sa di iše. Go dumetša go alapiša go tihanoga ga go lapiši. Taba ya bobedi ga go na sekišo mabapi le taba ya go tihanga. Taba e mabapi le ge dilo di se boya ka moka. Ke mowe go nago le polabolo. A ya a ba fa dilo tšewe tša bona. Ba re molato keng ba re molato ke wa mothepa o tihanugile. Ke moka ditaba tša fêla di tla mowe.

872 1997 Dikgomo tša thōma go hwa ka bolwetši bja tšhakwane. Bolwetši bjowe a bja ka bja šnêle masaka ka moka bo ile bja ba šakeng la ga Maleša. Dikgomo tša ka mowe šakeng le tšona a tša ka tša šnêla lešaka ka moka. Bo ile bja fo latiša dikgomo tšela tša ngangano. Gwa hwa kgomo lehono, ka moswana e ngwe e ya hwa. Ka moswana go hwa e ngwe. Ba thōna go makala naa molato keng. Gwa se be le motho ka o tee yowe a ka tsebago gore molato keng. Bjale dikgomo di a fêla ga go na motho yowe a dumelago gore tšo tšeya ngwetši wa Maleša, bjale bona ke bonganga bja gagwe o re go swanetše gore tšo tšeya ngwetši wa gago ke phôšô.

1998 A thōma go tšama a phekola mabapi le go hwa ga dikgomo. Bjale ge a tšama a phekola ditaola di mmotša gore o tsušitše badimo ka baka la lešata la gago. Bjale badimo ba tsene ka

RM/

873 gare ga manganga a bona. Dikgomo di swaretše go ya ga malo-
me wa gago. Le swanetše go ba bega ka kgomo gore dikgomo tša
motlogolo wa lena šedi, bjale re nyaka go nyakela lapa
ka tšona. Le tla bona di sa hwe. Le bitše ka moka ba leloko
le geno ba yo phasa.

1999 Dikgomo tša hwe ka moka ka baka le go šitwa go botša
ba gabo. Marwale o ile a tsietša ke polabolo ya ngaka.
A bona gabotse gore a na tsela ya go tsens kgorong ya ga
Mongale. Ka baka la phapano ewe ba ilego ba fapana ka yōna.
Dikgomo tša tšwela pele le go hwa motse ka moka wa nkga.
Nama ya kgomo ya tšhakwane ga e lewe ka baka la gore e ya
nkga. Fela batho ba bantši ba ja. Bjale yaba ya ba kgapa
ka baka la morkgō wa yōna. Bjale o lobile dikgomo gammōgō
le mosadi o tšhadile. Ke mafello a ditaba tša ga Mongale le
moredi wa bona Matwalē, yowe lehono a senago ga gabo.

874 2000 Tšhalano ya bobodu bobodu ke gore go tšwafa. Mogolo-
golo yo mongwe o re motšhaba tlala o tšhaba a inamile.
Ge a ka tšhaba o eme ka maoto a tšhebe tlala. Bjale dibodu
di ja nta tša šeba ka letlae. Dinta ke dinta di taoba ke
mang le mang. Letlae ke ka le tee ka buntši ke gore matlae,
ke mae a dinta. Ba ba bolab la ka mokgwa owe ka baka la
gore mowe ba lego gona o tla hwetšana ba pjayane dinta ke
šna modirō wa bona o mogolo. Ke baka lewe barego ba ja nta
ba šeba ka letlae. Bjale basadi ba mofuta owe ba fo dula
ba fapana le banna ba bona. Bogoši bja motho ke dijō. Ge
o ka fo dula o na le tša go ja batho ba ka se ke ba tšhoka
motseng wa gago. Ge o le modidi ga go tsene motho motseng
wa gago.

RM/ 2001 Bjale ka monna yo Magatswane Ikwane le mosadi wa gagwe
Senamele. Mosadi yowe leina la gagwe la bobodu ba re ke
Moditšla. A Hwetšana motho a šoma a fitlha a re mašumi,
mošumišwa a swanāla go inamologa a no mo dumetša a dutši
a šoma. Ka gobane wa inamologa o tla go butšisa maphelo.

Ka morago ga maphelo o tla re di kae. Bjale ge o mo anagetša gore a re bone selo. Le ge o sešu wa wmutšiša gore di kae, yēna ke moka o tla thōma go go botša gore a re bone selo. Fela naga ga e lale re no kwa ba re ba re. Magane a tsefa ka go dula fase ka morago ke moka o wa dula yena o wa dula. O thōma go anega ditaba tša go sefêlê. Ge o re phaphara, o hwetšana gore letšatši le sepetše.

875

2002 Ba mo tlhalefa ba se nyake go tšeya naê, Magane. Motšoko o tsefa ka go dula fase. A bona gabot e gore a ba nyake go mmolabudiša. Ka govene ge a bolabodiša yo mongwe yola o no mo fetola a inamile a lema. Ka morago a kwe a mo homoletše a sa mo fetole. Ke moka a kgōnê a feta. Bjale a re go fitlha tšhemong ya gagwe a fete o tla sepela le temo a re o tšama a kgopêla motšoko. A fitlha a kgopela yo mongwe motšoko ke moka a re thoko e kowa morithing. Ge ba yo fitlha morithing ba swaretše go dula fase, ba krogê motšoko. Ke moka o tla thōma go mmutša ditaba tša go se fêlê. Ge a yo thōma gore ke lebella letšatši o hwetšana gore letšatši le sepetše. Mmalo! Magane a na modirô bona o nditetše. Nka be ke goma kowa.

2003 Monna a mo nekella a hwetšana a se gōna tšhemong. A rōbala morithing wa tšhemong ya gagwe. Ge letšatši le ya madikêlo o bona a etla. O tšwa o le kae ke be ke ile go kgopêla motšoko. Ke motšoko mang wa go dikediša letšatši. O bolebola bjang ga o riala kera gore o tla o šoma kae.

876

Wena nka be ke sa hwetšara o šoma. Modirô a o na mong le tšepe o wa le bona nka be ke hwetšane o lema. Mogweta mmago yo, ke moka a mo tiya. A tšama a lla, a e ya gae.

2004 O be a belegela fase ke gore e be a belega ba e hwa. Bjale monna a lebella gore dikgomo tša ka di ile ka lewa. Bjale bakeng sa tlala a se bakeng sa motho yo mongwe ke bakeng la bobodu bja mosadi. A leka ka matla go tiya mosadi yēna nong a re o wa laya. A mo šita. Go kaonê

gore o boele ga geno kantle le polabolo ke mpe ke šale le buswana bja ka. A ka diyo tla mono ke tlile ka molaš bjale go boela morago ga ke gane. Nyakela motho a mpostšo morago.

877

2005 O belaetša ke bobodu le go tlhoka ngwana. A gopola gore a mmoetša ga gabo ba gabo ba mo fe dikgomo a tšee yo mongwe. Bjale ka kganō ya mosadi a bōna gore a ka se ke a kgona go bitša papagwe Phušumane, a ka tla e mo ganetša. Ke moka a tiya mosadi mowe a go mo kwiša botlhoko. A ka a tšhabšila ga gabo. A tšhabšila ga matswale wa gagwe Phušumane. E be e le lebaka la bošego a dire gore a robale o tla tsoga a o kwa ditaba tša bona ka moswana.

2006 Ba bona Magatswane Molato. Ka moswana bjare go sa a ya naš. A fitlha a re ngwanaka ke bona moanei wa gago šo o bolailwe, o re o bolaille ke wena, molato keng. A ke tsebe papa yēna a ka bolabola gore ke mo tšetšeng. O wa di kwa ngwanaka, o re bolabola.

2007 Dipolabolo tša Senamele nna a ke tsebe molato wa ka. Se ke se tsebago ka tšatši le lengwe o ile a re go nna ke nna sebedu, ka goriale mowe o nyaka gore ke boele ga gešu. Bjale nna ka re ge ke tla mo a ka fo tla ke tlile mo ka molaš. Ge o re ke boele ga gešu o swanetše go mpoetša ka molaš. Ke moka go fšila ka mkgwa owe. Ka tšatši le lengwe o kile a re nna ke bšišga bana ke ja. A ka ka ka mmolabudiša, ke ile ka fo homola. Bjale mabana ke ge a ntiya a re a ke kwe mowe a go bolabolago. Ke moka ke feditše molato wa ka ke go gane go ya ga gešu.

878

Ditaba ke a di kwa ke tše ka dikgolo nka se ke ka di kgona ke nnoši. Ke sa bitša banna ba bangwe, ba tla ba nkwiša taba e. Ba napa ba ba bitša bawe a gišanego nabo ba kgobakana. Mosadi a thoma go laudiša mantšu a gagwe bjale ka pele. Bjale a ba ga fšila monna gore le yēna a bolabole.

RM/

2008 Dipolabolo tša Magatswane. Morena mowe mosadi a bolabolago ke nnete ge ke re a boele ga gabo. Ke re a bošlê ga gabo, ba gabo ba mphe dikgomo tša ka. Ke mo raka ka baka la gore ke sebođu, o fo nyake go ja a robala. Mowe tabeng ya bohuta owe nna ga ke kwane nayô. Le a mpona ka matlêš a lena gore ke a tswenyega. Le ngwaga wa molašô nna ke sela tlala. Ga ke dule gae, ke nna motho wa go fo phela ka sekgowa. Ka tšatši le lengwe ke ile ka ya ka mašomong ka se ke ka mo hwetšana ka dule morithing wa tšhemo ya gagwe. Bjale erile ge a boya a no hwetšana ke dutši mowe tšhemong ya gagwe. Ka mmutšiša gore o be a ile kae a mpošša gore o be a ile go kgopšla motsôko. Nna ka mo tiya ka go se bonê taba ya gagwe. Ke moka ke feditše.

879 2009 Ke tšona ditaba tšewe ke le bitšetšago tšona. Kera gore monantso a e kgamole ka noši. Re a di kwa barna ba dipelomeđi ba tla ba ba kitima natšo. Makhukhu Raganya a šma a re morena. Molato o wa tlhola ke difotlê. Le yôna koša e tupatša ke mašaedi. Nna ke bona gore ga gona taba e e bolwabolwago ba ga Nkwane le na le molato. Le bolailê motho wa batho ba bjale ka go riale mowe le swanetše go mo rapela. Bakeng sa bobodu ke gore le wena monna o sebođu. Ge mosadi e le sebođu wena monna o swanetše go tšwela la gago letšepe. O tlhwa o mopamê matšatši awe wena o a bonago. O tlhwe o mopanne letšatši ka moka ka mozwana le gona, o dire bjale. Ke yôna thupa ya go laya mosadi. O tla bona a tlwašla. Kantle le mowe gona o ka se ke wa mo kgona. Bakeng sa go gapa dikgomo o ka se ke wa di bona ka baka la gore ke wena o rakago. Ke moka nna kgopolo ya ka e bona gana mowe. Banna ka moša bare rena ka moka re bona gana mowe, o šetšego o bolabotše. Ba ga Nkwane a ba š thopeng ba rapšlê motho wa batho ba ba mmolailê. Sepelang bonyšla mja.

880 2010 Ba lefa mogo ba tšwa ka kgomo le pudi ya lefofa la go tlhatswa nthô. Ba tloga ba ya thopeng ba re ba le kowa ntshe ba bitša Makhukhu Raganya a re owa gana ba re o se ke wa gana sepela, a ya. Ba re re epôna phôšô bjale ka go riale mowe re re sepela o re rapella, ka pudi. A iša mantšu awe a bona a go rapela. Bjale ba re rena re bitšitšwe fela gore re tle re ba kwisê ditaba. Ditaba ke tša mogo-batšwa le bona beng ba ga Mkwane. Ba di bega yena moteiwa a re a ke sa nyaka go ba ke bolabola nabo, a ê a ba botše ke ba nyaka kgomo. Ba ile re a phekgana a napa a gana. A re a se molato wa ke wa gore ke belêgê bana ba e hwa, ke baka la bolwetši.

2011 Sebaka sa boela a ya a ba botša ba ntšha kgomo ya ba gona a rego molato o fedilê. Ba tlhaba kgomo ke moka ba ja. O be a tlhotlhona ke yôna. Go tloga ke lona letšatši lewe monna a swarana le mosadi wa gagwe ka matšôgô a mabedi. Ge a e ya mašemong o ya naê o tlhwa a mo pannê le go khutša a sa khutši. A dira naê lebaka la ngwaga ba buduša mabêlê a mantši. Ke moka a tlwaela, ya ba mosadi wa selimi. Ba ile ba tlhoka bana fêla. A leka ka matla go mo alafiša ba šitwa.

881

2012 Mašaedi a basadi ba go se tlhōkōnêle malapa le mangwako ya bona. Ka baka la bošaedi bja bona banna ba bona le bona ba fo ntšha matlho ba fo lebella. Ba ka se ke ba tseba gore ba dira bošaedi. Bošaedi bja bona bo tla tšwela pele. Bjale tlogela bošaedi bja bona o ba lebelle semelo sa bona. O tla hwetšana gore ke batho ba ba aperego letlabo. Go apara letlabo ke gore o tla hwetsana e le gore a ba di goroše ka moka. Ge se di goroše ka moka le go apara letlabo ke gore ditlaêla. Kakaretšo ya lentšu la batho ba go se di gape ka moka ke le.

2013 Montlho le motlhako, ke bo montlho le motlhako, ditlhare tša go tlhoka mollô. Metlhare e ga e na magala mola mollô o

fo dirago gore gauu, ga tima kgabo. Ke moka le ona o timile. Kganthe motlhare e mengwe e šala e sa na le magala. Ke mookgwa owe ba ba bitšago gore ke montlho le motlhako. Ke gore ke ditlašla bedi ga bona. Le dijo tša bona di fiyo le bana bona fšla.

882 2014 Bjale ka Pepere le mosadi wagagwe. Matšepjane Ngwana Mafodi. Pepere ke wa ga Morei. Ke ngwana wa pele wa Maserotole ngwana Thekwane. Papage ke semukgiši. Bjale Pepere ke kgoši ya bona ka lapeng la mmago bona. Bjale monna yowe a di gape ka moka tše dingwe le ge di bjetše, yēna o nore di gorogale ka moka. Ke tthagō ya gagwe le ge e sale go monyana, o be a foba bjale le bosoganeng bja gagwe. Kgale basadi e be ba losiwa ke batswadi. Bjale ba re ge ba kwane ba diyo šupa mosetsana gore monna wa gago ke yola. Mosogana le yēna go le bjale. Ka baka la gore ba nyakane batswadi ke moka ba bee ba tle ba tšeyane.

2015 Ba thōma go mo lošetša ba mo gana ka moka ba mo nageng ya gešū. Batswadi ba thoma go mo lošetša mosadi. Bjale ba bolabola le ga ga Thekwane ka go iša pōō. Ke ga malome wa gagwe ba re re tšweša mang lekgeswa ba re mogolo wa bona. Malome wa gagwe e be e le Mogalle, a re soka a ke nyake ngwana wa ka a tšeya ke makgapa. Mola a be a tšeya ke

883 Morarane gona e be ke tla dumšla. Makgapa ke gore setlašla sa go sepela se tšwa dihuba ka dinkong, bjale ka nku. Ba šitwa gore moratho a ka ya a tšeya mosadi ga malome wa gagwe, mogolwane a le gona. Ba ka tla ba šitwa go loma difeka, ka gobane bana ba mogolo ba ka se ke ba ya ba loma ka lapeng la yo monyana. Difeka a di kwane le taba ewe.

2016 Malome wa gagwe o napile a mo tšhela madimabe. Ba re e fšla ge ba ga malome a ngwana ba mo ganne ke moka la ga Thekwane le hwile. Bokaone ke gore re tšamš re tšhoba-tšhoba, re mo nyakella mosadi mo dikgorong di šele. Moratho

le yêna ke monna o nyaka mosadi. Bjale molaô ga o dumele, gore moratho a lomêlê mogolo lerôtsê pele. Ke gore go beka mosadi pele, ka gobane a ka se ke a mmaka a tla a mo lesetša o tllilo ya malaong a gagwe. Ka go riale mowe o tla ba a lometše mogolo lerôtsê pele. Ba tsama ba loša mosadi ke lepotlapotla ba tsama ba gana. Ba mo gana fêla ka baka la gore a tša fologa ka moka dikgogo, dingwê di šaletše godimo.

884 2017 Ba tšwa ka difate ba ya Tading, ba ya ba hwetšana yêna Matšepjane. Ba mo lebella ba hwetšana gore le yêna a di gape ka moka. Ba lebella batswadi ba hwetsana gore ke montlho le motlhako. Re lapile bokaone ke go kôkôta gana mo. Motlhomong re ka atlêga. Ba tlo noba be di bona kgane ke ge ba ka ya ba re swarêla batho. Ba butšišetša gore na mosetsana yo o lošitšwe ba re aowa a lošywa. Di a kwala, bjale go lokile ba roma motho yola ba go mmutšisa. Ba re sepela o botše batswadi ba gagwe a re kgatlha ke ngwana wa bona. Le tšwa le kae re tšwa re ga Mohlabe, le ba lefe leloko, ke rena ba ga Morei. Ga Mohlabe ke a go tseba, ga gona ba ga Morei, o wa kwala. Ke rena ba ga Madiagane, bjale bamukgiši o hwetšane lelolo lewe, ka baka la go rêya dipela. Bjale o e tšetše gore ke yêna morei. Mokgalabje yowe ke a mo tseba mosadi wa gagwe wa malome wa gagwe ke ngwana Tholo, ba dumêla. Bjale o tlogile ga Mokgotho ba dumêla. Molato keng, molato ke tšatši le lengwe o ile ge a tsama a tiholle melabo ya gagwe a hwetšana a tantše, marabô wa mpa dikgolo. Ke ge a re ba nyaka go mmolaya a tloga. Ke di kwile, batho a ba tsebane mmala, ba tsebana ka go butšišana.

885 2018 A ya a botša batswadi mantšu awe ba mo rumilego ka ôna. Papago mothepa e be e le šebešeletše Mafodi. A mmutšiša gore ba tšwa kae, a mo amagêla ka ôna. A re wa monna ke a mo tseba ke bile ka bêrêka naô ga Mangabane. Ngwane wa ngwanenyana ke wa mosadi, bjale a bitše mosadi wa gagwe. Mosadi yola wa go rumiwa o tsêna ka monna ka baka la gore ge

K34/82

a ke ya a tsen'ela ga mosadi, mosadi o tllilo teiwa. O mo gopol'ela gore o mmitšetša batlabo. Pele e a tswenya a na motlabo ke mowe a tlaeletšego gona.

2019 Kwano ya bona le batswadi ba mothepe. A botša mosadi gore ke bona motho šo, bjale o rumile ke ba ga Morei, ba re ba kgatlhane le ngwana wa rena. Di kwa ke wena, papago ngwana nna ke motho o šele bana ke ba gago. Basetsana a se ba selo, re tšiba ka bona, difate. Sepela o ba botše go loile ba motšee, ba mphe dikgomo ke je ke sa phela. A ya a ba botša, ba leboga.

886 2020 Mosadi re mo hwetšane ka Tading, ke Matšepjane ngwana Mafodi, papagwe ke Bebešeletše. Ke a mo tseba go rilale ke Semukgiši. Aowa ke tše dibotse, bjale dipelo tše rena di wale. Ba roma motho a iša mabotše a batswadi. A ya a bona metl'elō morumiwa. Ge a fitlhile ba mo amogela setswana ba se tsentšha ka ngwakong. Ba mo alla mokgopa wa kgomo, ba tšwa ba mmotša gore tsena ka ngwakong rena gape a rena magogo, legogo, ke šna mokgopa owe. A tsena ka ngwakong a hwetšana ka ngwakong, go le bjale ka thunang ntlong. Go tšwe leretha fēla. Ke rumile ke ba Morei ba itše ke tliše mabotšo. Ba amogela mabotšo.

2021 Difate di a kwala bjale šmela tša go ja. Go tloga ka nyadi a se go rerošanka ba swabiša. A no dula ba bolaya kgogo ya bona ba apoya dijō. Ke moka ba tsola ba tla ba mo fa. O ile ke a ja bušwa bja ya gošele, nama le yona e tšhapulogile, e sena mokolonkwane. A no ngatha gabedi a lešetša nama a ja serope fēla. Go tšhapologa ke gore e tšhetšwe metši a mantši a go e go bolla. Mokolonkwane, ke 887 gore motsefēle wa selo fēla sa nama. Ke moka a tšwa a tloga. Ge a fitlha a ba botša ba amogetše. Re lebugile ba sa tsoga ba ga makgolo, aowa, ba sa tsoga, ba nore le dumeleng.

2022 Ba tšhopa dikgomo ba ya go nyala leseome la dikgomo di nago le dipuši tše ditšhelelago. Ba bitša ba gabo ba tla

R11/

go phophela banyadi. Ka morago ga mo ba ntshitse dikgomo tse diphethago monwana ka o tee. Ba ntsha kgomo ya go tiya lesome ba re re kgopela sego sa metsi. Ba ba dumella ba re motho e fela, tšatši ka le tee. Taba kgolo le swanetse go setlha lepara la se ke la lebala gore le šaletse ke kgomo ya tswetši. Ba setlha lepara bjale ka go lentsu le re ba setlha.

2023 Peko ya Matšepjane. Ka morago ga mo ba nyetse ba napa ba re bekang le tloga nae. Ngwana wa ditlaela a babe. A ba na taba le pudi ya kgata lapa pudi ya letsoku, pudi ya lepheko le ya mokgoko. Ba ba setlhišitse fela lepara la kgomo ya tswetši. Ba itse ke a ba sola ba se ke ba kwa disolo, tšewe tša bona. Ke ge ba napa ba tloga le mosadi wa bona.

888 2024 A bekelwa ke lapeng la mmatswala wa gagwe. Awa diketšano di faga mauswa a mabotse. Ka lewe lebaka ngwetši a faga go faga bo makgatlhe. O tla šala a faga go bo makgatlhe ba tlugile. Bo makgatlhe ba tloga bjale le yena a tšhaba leboto. Ka morago a boya a rwele phafa ya bjale. Ba lala ba le mo horong ke moka ke bošego ba ya malaong. Ka moswana bja sa ba lebeletse buswa bja go tlo faga ke ngwetši. A bo šala buswa bja lotša go thuma gona a go kgone kudu. Bjale tša ya tša fapana go jeng. Ge motho a re o wa ngatha dinela le menwana di diyo sobela. Ge o re o wa ja bo tlala legano.

2025 Mmatswala wa gagwe a phakiša a mo tlhatlela tša gagwe dipitša. Pepere go lema gona ke selimi o be a lema ya gagwe tshemo le ge e sa le lesogana. Bjale ka ge ngwetši ge e sa le yo moswa yo mongwe le yo mongwe o notla a ngatha. O nyaka go kwa mefagelō ya ngwetši. Ba kwa buswa bja ngwetši bo tlala ka ganong. Ke moka ba mo tšibile gore a kgone go apaya. Bjale mmatswala wa gagwe a re go tlhwa ke ija di-tshilax a ka go nyake. Ke ge a mo tlhatlela ya gagwe pitša. A yo ba a diya dikgotswane tša gagwe le monna wa gagwe. Bona beng ba no hwetšana e le gae.

889

2026 Monna a kgona go aga mengwako e mabotse. Ge o le kowa kgole e gadima bjale o tsene ka motseng mengwako e fapane le lapa la yona gaarogo le dijo di ronana le magêlê ya botse bja yona. Metse e botse re le kgole ra batamêla ke matlotla. Bona beng ba o kwana.

2027 Mosadi o swanetše go tihompha ba bogadi bja gagwe. Monna le yena o tla tihompha ba ga makgolo wa gagwe. A se ke a re go bana ba bogadi bja gagwe wa hwetsana a diyo komoga bjale ka senana. Aowa taba ya mohuta owe a se taba. Ge a dirile bjale a nyaka go fa fêla ba leloko la gabo ba bo leloko la monna a ba nyenya. Le mmatswala wa gagwe a se ke a nyaka ge a batamêla. Mabele a na dikgomo. Phapano ya bona le monna e ka se ke ya fêla. Ka baka lewe monna le yena a ka se ke a tihokômêla ba ga makgolo wa gagwe. Ka baka la gore o tla re ka bona ba molayago. Tšhwene tsôgô e tiela ga gabo yona. Yo mongwe o tla nyaka go fa ba gabo yola le yena bjale.

2028 Bjale ka Mokoma Mašumu le Motšatši ngwana Magomane. Mokoma ke morwa Patši le Lekgowa ngwana Raganya. Moratho wa gagwe ke Ekhukhu. Patši a hwa a lositse Motšatši bjale mosadi a sala a na morwa wa gagwe yo mogolo. A sala a mmeka. Ke motho fêla a se ngwana wa malome wa gagwe. Ngwetši ge e sa le yo moswa o wa kgotha. Aowa a kgotha bjale ka betši ba bangwe. Ka morago ba bone a thoma go menekana bjale mmatswala wa gagwe a phakiša a di bona. A mo tihatleela tša gagwe dipitša.

2029 A ribega mogopo wa mmatswala wa gagwe. Monna a re molato keng ge o ija dijo o kona mma. A re go monna mosadi yo mongwe a apeelwe. Mogwete wa mmago tena, mosadi o ra mma. Ke moka a mo tiya a tshabela ga Tsobola Mašumu. Ke moka a mo isa a fitlha a re ke tlišitše mosadi wa gago šo. Ke kwa a re wena o mo teile. A re mmotše a gobotše gore molato keng. O wa di kwa o ka bolab la re kwe gore molato keng.

2030 Motšatši nna mmatswale e be ke mo tselela b'ale le hono o mmakatšitše. Ba fo ntihatleela pitša ke sešu ke leme tshemo mo bogadi. Bjale ge ke ile go tšama ke kgopela tša buswana bjale o re ke mo tsolēlā. Ge a ntihatleela pitša o bone gabotse gore o tla sila nna ke mo fetšetša mabele a gwe. Bjale o ntietše taba ewe a re nka baka lang, ke ribega mogopo wa magwe. Ina ke ile ge ke mo fetole ka re mosadi yo mongwe ga apeelwe. Ke ge a thēra gore mogwete wa mmago ora mma o re ke mosadi. Ke moka a napa a ntiya. Ke moka ke feditše.

2031 Dipolabolo tša Mokoma a aroga o bolabotše nnete. Ke mo tietše go ribega m gopo wa mma. Bjale ge ke mmutšiša gore molato keng. Ke ge a mpošša gore mosadi yo mongwe a tsolelwe, ke ge ke mo tiya ke re mosadi o ra mma naa. Mabapi le go mo tihatleela dipitša gona a ke tsebe. Ke moka ke feditše. 892 Ke nyaka go tseba gore ke molao ge mosadi a ribega telo ya mma. Dikgomo tša go mo tšega di tšwa moredi wa mokgekolo yo.

2032 Dipolabolo tša Lekgowa ke a di kwa nna ke nna mosadi b'ale ka ge polabolo e riale. Fēla taba kgolo e ke tsebago ke nna mokgekolo. Mokgekolo ke gore ke mosadi yo a sa bonego kgwedi. Le nna ke bjale kgwedi a ke sa e bona. Bjale mabapi le go mo tihatleela pitša ke bone. Le nna ke kile ka ba ngwetši. Bjale ge ke tennwe ke go apeela mmatswale ke dira mokgwa. Bjale ka ge le yena e le mosadi o tla di bōna, ka matlho gore motho yo a se nyaka go apeya mo. Ke moka a mo tihatleela pitša. Bjale mowe ga gona molato. Ke gana fēla gore ngwana yo wa ke a se ke a tiya motho wa batho ba ke baka la ka. A mo lesetše nna a ka ripega matsōgō ke tla se-kapeela. A ka godiša ke diapoyo tša gagwe.

2033 A rapela mosadi wa gagwe ke lefēla. Bjale Tsobola a re, morwa rre rapela mosadi wa gago. Ge mosadi e le sejato a ba tee. Mo lesetše o lebelletse gore o tla feletša ka goreng. Ge o bone gore mokgekolo o k šitile ke go dira tša bokgekolo bja gagwe o ka no mmitša wa re tlang re jeng. Ke moka la ja ka babedi. Le yēna pelo ya gagwe e tla kwa botlhoko ge nke ke

ngwana wa motho. Ke ge a e ya thopeng a rapela a mo swarêla.
Molato wa fêla.

2034 Motiya senyalo a tihoke go boeletša. A dira bjala a kona mmatswala wa gagwe. Ka tsatši le lengwe a dira bjala, mmatswala wa gagwe a re o sa ya go nwa bjalo bja matšo a kgomo tša ngwanagwe. Morwa wa gagwe a mmitšetša ka ngwakong a re o mokgêla bjala a gana. Mokgekolo a tšwêla ka ntle. Bjale monna a re ge o kone mma bjala bjo a ke nysake gore o fê motho yo mongwe re tla fo nwa re le ba babedi ra bo fetša. Mosadi a kwana le polabolo ya monna. O boeletšitše go tiya mmatswala wa gagwe ka bjala. Monna a ka a mo tiya ka tsatši lewe.

2035 Mmago mosadi Mmatheri a fitlha. Bjale monna a re makgolo šo o lapile o swere ke tlala. Ora goreng mogatšaka, kera gore o be o swaretše go ba fa pitšana e ngwe ba nwe. Di tseba ke wena mogatšaka. Ba direle ka mokgwa owe wena o ka kgonago ka šna.

894

2036 Monna a tiya mosadi wa gagwe, ka kokgwa o mosoro. Pelo ke setlaela o lebetše gore mmatswala wa gagwe o mokone bjala, a tloga a lla. Kgopolo a lebala a direla go nyaka go tla bona gore monna o tla reng. A tshela pitša a fa mmagwe a lebella matlho a gagwe a tlhaba ke madi. A gopola ge a ile a ganela mmatswala wa gagwe. A re mosadi mabêlê a na dikgomo. Makgolo ke mo fi e dikgomo bjale a ke mabele a ka. O kone mma fa o tlogile a lla lehono wena ba geno o wa kgona go ba thota. A tšeya pitša ya bjala a e falatša ke moka gwa napa gwa ba ntwana. Makgolo wa gagwe, a tšwa a tšhaba.

2037 A tšhabela ga gabo. Monna a re o dirile gabotše. Ka baka la go tšwa ka matle batswadi ba kwa lesoko la ngwana wa bona. Ba mo amogela. Mmago mosadi le moredi wa gagwe, ba utamela, ba ga Magomene go ba tlhelošetša, tsela ya taba. Bjale ba re re swaretše go roma sebaka so re boela le ditaba

RM/

895 ga mokgonyana gore ngwana wa rena o bolaelwang. Sebaka sa ya sa botša ba ga Mašumu mantšu awe. A re di a kwala bjale e be ke kgopela ba ga makgolo gore re tihakantšhanye melomo. A ya a ba botša ba re, sepe la o mmotše ka moswana ke rena bawe. Taba e bolwabolwa seelong. Re hwetšane a na le gabo. A ya a mmotša a re di kwetše.

2038 Kopano ya bona kgorong ya bo mokgonyana. Bagogadi ba re, go tsoga e sa le ka moswanyana ba ya mola ga mokgonyana, le mo te iwa. Ba hwetšane ba ga Mašumu ba ba letetše. Ba fitlha ba ka telana mowe kgorong. Ba iša maduma ka sebaka sa bona. Maduma a bona a kwala. Bjale ba re go sebaka sa bona botša ba ga Mašumu re fitlhile. A ba botša ba begana ba di botša mokgonyana. Bjale mokgonyana a re di a kwala ditšhilo di fetša ke go thala a re thailêlê re tla ba re dimula.

896 2039 Dipolabolo tša Motšatši, nna ga ke ne mantšu a mantši ke maketše fêla monna a fo ntiya. Taba e ke tsebago ke e, ke ile ke le ka ngwakong le monna yo wa ka mmatswala a fitlha a tsena. Nna ke ile ka re le dira bjang le rego, re se bolebola thopa la fo tsena. Ke moka ba nana ba ngala ba tswa ba tloga. A re nka baka lang o raka mma. A ka ka ka mo fetela ke ge a re re swa etše, go fo nwa bjala re le ba babedi. Ka morago ke ge go tswella mma a mpotša gore makgolo šola o lapile, nna ga gona se senyana wa mo fa. Nna ke ile ka re ditseba ke wena mabêlê ke a gago ke fo kgona go apeya fêla. Ke ge a re dira ka mokgwa owe o ka kgonago ka ona. Ke ge ke ba tšhella pitsana ke ba fa. Ba ile kowa ba thoma go nwa ke ge a ntiya a re ke kone mmagwe ke nyaka go fa mma. Ke moka ke feditše.

2040 Dipolabolo tša Mokoma ke teile mosadi ka baka la go se kwe, nna mowe ke bolabolago. Nna a ke bolabole selo yowe a bolabola selo ke yêna. Maloba ke ile ka mo tiya ke mo tiela mabepi le go ribega telo ya mma. Lehono o boeletšitše. Mma o tlile mo ka mmotša nna ka re ke mogela bjala a gana.

897

Mokgekolo a tšwa a lla a llela mabêlê a dikgomo tša gagwe. Ka betša mosadi gore gona ga go le bjale re swanetše go fetša bjala re le ba Labedi. Ka morago ke ge go tawêlla makgolo. Ka re ke sa ka ka kwa gore o tla ba kona, bjale ka ge a kone mma. Ka re go yêna makgolo šo o lapile. Ka tloga ke bona a nyowanyowa. A re di tseba ke nna, nna ka mmotša gore o ka fo diya ka mokgwa owe o tsebago. Ke ge a ba tšhella pitša a ba fa. Ke ge nna ke re naa go ya kang o kona mma bjala mong wa dikgomo. O e fa mmago. A o tsebe gore bona re ba file dikgomo bjale ba ka re dikgomo le mabêlê. Ke ge ke kakola pitša ke falatša ke moka re thoma go lwa. Ke moka ke feditše.

2041 Banna ba bona Mokoma phôšô. Taba ya gago e be e lokile Mašumo bale o e fatlhile ka go tiya. Bjale bona o bolaille motho wa batho ba re šitwa go bolabola motho a dutla madi. Ditabang ka moka ga tšona o wa kwala. Ge a be a kone mmatswala wa gagwe le mmagwe, nka be a mo konê. Ke nnete go ka tlhaêla mmagwe go ena le mmatswale wa gagwe. Mosadi o na le phôšô monna wa gago ga na phôšô, phôšô ya gagwe fêla ke ya go tiya. Ba ga Mašumu rena re šitwa go bolabola ka baka la madi.

898

2042 Mašumo a ya thopeng a lefa ka kgomo. Ba ga Mašumu ba ya thopeng. Ba roma motho gore sepela o botše ba ga Makgolo re ba kwile a ba boele morago re sa šala re sebana. A ya a ba botša ba tloga le ngwana wa bona. Bjale ba šala ba romela sebaka. Sepela o re rapella ga bo makgolo ka kgomo. Ke moka a iša mantšu awe. Ba ya ba mo fetola ka gore re di kwile molato o fedile, ka yona kgomo owe. Sepela o ba botše re a e nyaka. Ba e gapa ya ya ba ya ba e bolaya. Molato wa fela mosadi a boela bogadi.

2043 Mosadi o thwetše monna mogala kgomo e dumela mogala. Bjale ge mosadi a dirile bjala ba fo nwa le batho fêla, le gona go fiwa yo a ratiwago. Mmago monna le makgolo wa gagwe,

RM/

K34/82

ga ba bo bone. Bjala bja bona ba fetša beke ba sa nwa.
 Monna a fetoga phula mogopo, ke gore a se sa ya le makgoweng.
 Ge go na le bjala wa se ke wa lebella ke mosadi ke moke o tla
 fo tloga le ka ditlhaa o sa bo kwa. Bo laolwa ke mosadi
 bakeng sa monna.

- 899 2044 Ba ga malome wa Mokoma ba bega gore masogana a re tswen-
 nya. Ba roma motho a ya ga Mašumu go ba bega tswenyo ya
 masogana. Bjale Lekgowa a bega morwa wa gagwe taba ewe.
 Morwa a re ba kwala motlhomong yowe ngwana wa malome a ka tla
 a ntsware gabotse. Ke taba a se taba e o ka fetolago o le
 nnoši, ke taba ya leloko. Go kaone re ba bitše gore ba tle ba
 re kwiše taba e. Re di kwile ba botša sebaka sepela o ba
 botše re sa botšana re tla ba fetola. A goma a ya e ba botša.
 Bona ba šala ba tsibiša ba gabo gore ba kgobokane ba ba botše
 taba ewe.
- 2045 Mokoma a gana kišo ya pōš ka leina la gagwe. Ba ga
 Mašumu ba kgobakana ka moka le dikgadi tša lapa lewe. Bjale
 mokgekolo a re le bitša ke nna. Ke le bitšetša taba ya go iša
 pōš kgaitšedi ya ka e rometše motho mo. O re o tswenya ke
 masogana ka go riale mowe ka bolabola le morwa wa ka, a dumšla.
 Bjale ke ge ke re dikgomo go di tšwa di ka se ke tša ntšha ke
 rena re le ba babedi. Ke moka ke yona taba ewe ke le bitšetšago
 yōna. Dia kwala tšewe, ke bothakga ke gona motse o wa giwa.
 Mokoma a re piya tša tlou a di patagane nka se ke ka di kgona.
- 900 2046 Pōš a išiwe ka leina la moratho wa ka. Ditaba tša
 makatša mmago monna. Bjang mabana re fetotše sebaka ka gore
 sepela o ba botše re sa botšana. Lehono o bolabola ka mokgwa
 mang. Ke bolabola gabotse, ka gobane yo mongwe šo, o wa
 ntšhita a le noši. A ke gane ge le iša pōš le ka e iša
 ka leina la moratho wa ka. Bjale difeka le tla loma, ka
 mokgwa mang, a re yo mongwe le yo mongwe o tla loma ka lapeng
 la gagwe. Di kwa ke wena mmago bona, a re nna ke nyaka

go tšeya yowe ngwana wa kgaitšedi ya ka. Ngwana wa mongwe nka se ke ka mo kgona, ka matlho le a di bōna.

2047 Ba iša pōō ka leina la Nkhukhu. Ba bolabola le moratho a dumela. Ke moka ba re go lošile pōō e swanetše go ya ka leina la moratho. Bakeng sa difeka yo mongwe le yo mongwe o tla noba a eponela ka lapeng la gagwe bjale ka ge mogolo a bolabotše ka mokgwa owe. Ba ya ba tšweša moratho lekgeswa.

2048 Nkhukhu a tiya ngwako wa gagwe le wa umagwe, a ya a ga go wa gagwe mmoto. Mokoma le yena a tiya wa gagwe a ya aga go wa gagwe mmoto. Ke moka ba palakana ka ona mokgwa owe. Moratho o tlogile motseng ka baka la go bona gore mogolwane a ka re go bona a šita ke tša gagwe a re o šitintšha ke mosadi wa ka. Bjale mogolo o tlogile fela gore a se nna se šala maruping. Motse wa go šie Patši o sinyegile ka baka la mosadi. Mokoma a e goba a se ke a kgetha motlabo. Mafello mosadi a mo fa metšwarelo ke moka a napa a e ba segōlē sa digōlē. Ditaba tša bone tša fela di tla mowe. Monna o lo- ketše maoto ka legapeng la marokolo ke moka ke kgwara ya gagwe. O tla ya nayo mabitleng.

Temana ya 4 (2) Monna wa go se babalēlē mosadi.

2049 Monna o tšeya mosadi gore a tle a mo apee le. Bjale monna le yena o swanetše go šomela mosadi gore le yena a tle a kgone go mo fēpa. Tlhōkōmēlō ya monna godimo ga mosadi wa gagwe ke go mo apeša. Mowe a tlogo gona batho ba mmōnē gore mosadi yo e na le monna. Bo botse bo ya o ketšwa kokeletsō ya bjana ke go e thakga ga mosadi. Bo thakga bjowe a e thakga godimo ga botlakga bja monna. Seema mosadi wa monna mo a tlogo re bona ka diganka le lerepu la ntepa.

2050 Tihalošo ya seema se o boniwa ka diganka le lerepu la ntepa. Di anka ke maseka le dipheta. Bjale maseka a rwadiwa maotong gona le a mangwe awe a dulago potaneng a mangwe a

rwadiwa matsogong a mangwe a rwadiwa difakeng. Molaleng ke dipheta le digole dinokeng ke dipheta tše ba rego ke dithepe. Ba direta ka gore ke dithepe dikgaola tswetsi di lapiša bafoledi le baotlhi ba dinti. Bjale tša go bipa ba dimong ke thetō le ntepa. Theto ke mokgopa wa pudi. Ba o iše mosileng wa go gona go tloga le go sega. Letloko le bjafatša ke makhura a tšholo. Ntepa ke mokgapa wa kgomo mošugi o swanetše gore a bone gore letlhong le tswile go direla gore tšholo e tle e kgone go swarella. Lerepu le phakgilwe fase ga ntepa, ke lewe mosadi a rego ga a sepela la mo tiya maotong.

903

2051 Pudi le kgomo di sipidiša ke mosadi wa sethaka sa go sepela gona o tla o kwa dibolabolo gabotse. Go bolabola pudi kgomo ya dimula. Ka nnete go sepela gona le dithakga. Gore go sepela sethaka o tla kwa ka theto e re kgaphatu-kgaphatu kgomo e re paso-paso. O tla ba wa duma gore o mmone o tla mo lebelela go fitlhela e sobella mowe a yago. Mosepelele ya gagwe e ke a fela pelo mowe a yago. Theto o tlema godimo ga senena gore sena sa gagwe sa se ke sa bonala. Ntepa o kgatla mabotse moedi wa mogwete wa bonala. Ge a feta mo barna ba tiva ke letswalo le mo lebella bjang ke mogatša kete o diyo motlhama. Le lena tlhamang ba lena o tla hwetšana ba swana naš.

2052 Mosepele wa lephahuphahu a o swanetše motho diaparō. Lephahuphahu ke mesepelele ya ba thoka. Lephahuphahu ke go sepela ka go phakiša tše nkego o tšere le motho kgane. Bjale le ge metlhamo e go swanela ya ba go sepela, o sepela legwato-legwato ke gore lephahuphahu. Dia napa tša goroma a ka ba ka moga ba fa yo mongwe mosadi. Metlēmêlê ya ditšwaro a e swane, ba bangwe ba hunêla dintepa tša bona godimo ga marago. Mowe a tlogo gona wa bona ge a sepela e diyo ba kotonêtonê bjale ka pokolo ga e sepela. Pokolo ga e sepela o bona

904

RI/

sekgôtš sa yona se ya godimo le fase. A se yona mesene le e mebotse ewe. Le go sepela bjale ka go merokana, bjale ka bathoka. O hwetšanago letšobo le ya kamo le kamo. Ke gore dinoka tša bona di a menekana, bjale ge a sepela, o re menekameneka memeneka. Go tšwara mo go nyakega ke go kgotla mabotse le mosepele wa go se fele pelo. Kgole go ya pele. Bawe ba sepelago gabotse ba wisa banna ba bona dipelo. Ba go sepela ka le menekameneka, le khotou-khotou le lephahu-phahu ba swabiša banna ba bōna.

2053 Sa mogwera ke go tlala tlhokwa. Mesepelele ewe ke mesepelele ya bona. O ka se ke wa lesetša go apeša mosadi ka la go sekgōnē go sepela goba go se kgone go hunāla. A na taba kgane ke ge o motlhami e ka diaparē. Ba tla no mmōna ba fela ba re ke mogatša kōtš. O mo apesitše fela o diyo sinye ka gore. Ga gona taba kgane ke letšatši go tlhabe. Taba ya phōšō ke gona-gona. Bjale kobo ya kgale e be e le mekgopa. A tšee mekgopa a o phat akge o be o no hwetšana bosele gabedi. Ba tlo noba ba re ke matlho a tšie matswanetša tlhōgō ya ba taba a e gona.

2054 Kgale ke gore bogologolo tlhalano e be se sa tlala. Ka baka la gore bana e be ba o kwa molaō ya batswadi ba bona. Le go kgolwa kudu boloi gore wa tlhala ba tla go loya. Boyela pele boya bolaya. Bjale ka go riale mowe ba sitwa go tlhadiša. Ka gobane wa fo tšhaba le ngwana wa motho o sa kwana le batswadi ba gagwe. Ba tlilo go amoga wa ba wa ntšha dikgomo tše nne, tša go gafa molato. E be e le gona ge batswadi ba bona ngwana wa bona a tlhaka. Mogatše lefefara ke kapara kgonara.

2055 Bjale ka phupu Malesa o ile a tšeya phuthi ya šeka. Ge e sa le mothopa a mo apeša ka mokgwa wa molaō. A ba a mo direla le maseka ka lebaka lewe motati wa maseka e be e le Masekane Komana, batho ba e ya ba reke ga gagwe. Mong leina

906

la gagwe e be e le Matalame. Bjale ba mo rela leina la Masekane ka baka la gore ke motati wa ona. A mo tšhepiša bjale ka banna ba bangwe ge ba tšhepišitše basadi ba bona.

2056 A beka mesepelele ya gagwe a me-rekana. Bjale batho ba nyaka kudu go kwera, bjale ka tšatši le lengwe ge monna a dutši le banna ba gabo. Ba bona mosadi yo mongwe a nyarêla. A le kgole nabo ba sa mo tsebe. Bjale ba re motho yola ke mang ba thōma go eleletša ba se ke ba mo tseba. Motho o tsibja ka mesepelele motho yola ke mothoka a o mmone ge a sepela a menekana. Dinoka tša bona di kelekanya ke mokhopje ya banna. Mokhopje ke gore dipolo tša bathōka. Mongwe a re mesepelele e e ya swabiša ya go sepela bjale ka noga ga e kgaola tseleng e kgolo ya lekoto.

2057 Tshetlo ya hwa le molodi ge ba mmona ka bokpaufsi. A fitlha kgaufsi ga bona ba mo tseba. Ba thoma go inemela fase. Ba ja ke dit'ong ka gobane ba bolabotše taba ya go nyefola mosadi ba na le monna wa mosadi. A fitlha a ba dumediša ka mokgwa wa molaō ke moka ba dumela, a feta. Bona ba šela ba meketše.

907

2058 Monna a nyama go apesa mosadi wa gagwe. O kwile bo-tlhoko a bona gore ke apesa legokolodi. A mo ngaletša mosadi a tlhagallwa a ba majabatlhana. Majabatlhana ke gore mankgeretla. Mantšu a mabedi a ke mantšu a magolo. Bjale a šupa go tlhagallwa kudu mowe motho a di yo epopego ge a dula. Ba bona a bale a thiba le ka diatla. Ke gore motho yowe o fitisitše go tlhagallwa. Bjale a makala gore molato keng, a se ke a tseba. Bjale batswadi ba gagwe ba bona gore ngwana wa bona o wa tswenvega. Monna o bone ba bangwe bjale o dira ngwana wa rena sekgopa melora.

2059 A tšhaba le Phusumane Mkwane. O ile a thoma a mo dira monkana. Ka tšatši le lengwe gwa ba le bjala ga gabo mosadi. Bjale a ya a gatlhana le motlabe yola wa gagwe. A botša mma-gwe gore motho yo ke mogwera wa ka. A ba tšhella pitšane a ba

RM/

908

fa. Ba ile kowa ba enwa mm ago mosadi a re ngwana yo wa ka o wa tswenyega. Nkabe gona le wa dikgomo o be a tla mo tšeya. Ba bolaboletše nonyana matshegong. Ke gore wa bolaboletše nonyana matshegong e tla fufiša. A mmoya mo go botse a nwa bjale ka mokgwa owe, a ka kgonago ka ôna. Ke moka monna a fatlhiwa ke letšatši. A bolabola le mosadi mabapi le tšeyano mosadi a dumêla.

2060 Sepela o epoloka o tla re ge o epulokile ra kgona re tloga. Ba fapana monna a ya gae le yena a ya gae. Ke mosadi wa matshegong ge a tloga o swaretše go tšeya dilo tša gagwe ka moka ga tšona. Mafello ke go rwala matshego a iša matotong. A kgone a bona lebaka la go tšhaba. Ge a ka fo tšhaba kantle le go epoleka, ba ka šala ba sinye dilo tša gagwe. Ge e le mabapi le letšhego ba lefotla ba le rimamiša ke moka a ka se e a ya a bona ngwana.

909

2061 Ke moka a tšhaba le monna yowe wa ga Nkwane. Ba ile ge ba goroga, ba hwetšana gore matshego ga gona. Mosadi ka mono o tlogile, o bonang ke bona ka matshegô. Ba ya ba lebella, ba hwetšana gore ga gona. Ke marupi re tloga re tlhaba dithaka ke moka o sepetše. A kata a robala. Ka moswane a bona sebaka se fitlha, sa nyakelang mono. O ile go mo tšhabaša a ya a bega ba gabo mosadi. A re ke dirile molato ke tšo tšeya ngwana wa lena ga Malesa. Ba re go lokile. Re hwetsana seema se mof tlha sa ntaweng o re se ~~kw~~ x tšwê se ntomê. O be o se tshepile o ba fe dikgomo tša bona a re nyake go dula re bolabola.

2062 A ntšha lesome la dikgomo dinago le dikgomo tše tlhano le lesome la dipudi le dipudi tše pedi. Monna ke sekgate komeng o wa tsena re go bone fêla tšatši le ba botsago gore ba e kgopolêle le wena o be gona. O tle o bone ge ba gapa dikgomo tše bona. Ke di kwile ba ga makgolo. Bjale ba roma sebaka ga motlhadiwa sa gore e kgopolêleng. Bona ba beya letšatši ba re ka tšatši le gore ke rena bawe re a tla. A

goma a ya a ba botša. Le bona ba bona sebaka sa go tsama ba tsibisana.

2063 Ba tla ba tloga ba gapa lesome la dikgomo di nago le kgomo tše tharo fêla. O be a nyetše ka dikgomo tše diphehago menwanwe nmedi fêla. A kwana le mosadi, a mo tšhabiša. Ka moka ga bona gwa se be le motho yo a belaelago. Ba ripelana
910 melamo e ya bona. Phupu a tsama a phunula megokgo a gapa dikgomo. Nkwane a feta le mosela wa tšhipa ya gagwe.

2064 Nkwane a tlhokomela mosadi wa gagwe a mo apeša. A dula modulo owe a goba a sa gopole gore o tla tsoga a udutši. O be ga gopola gore ke moka ké lekhopo la gagwe o tla beya, a e nalo badimong. A mo rweša maseke e seema. Bjale a thoma go fêla a opella koša e. Tšhipa e rwala morwalo ka motso e rwale monailana. Morwalo ke lekatle, lekatle ke selo se se go imelago o sa tsebego gore o tla rolela mang. Ba fêla ba re ke lekatle le gago. Monailana ke maseka owe a tlego gona o diyo naila.

2065 Molaudiši ke mong Phusumane Nkwane o be a laudiša ka mokgwa owe a ilego a tseye mosadi ka šna. O tswaletše mo nageng ya gesu mphatho wa gagwe ke letuba (matuba).

Molaudiši wa ditaba tša Mokoma le Motšatši di laudišitše ke Lekgowa ke mokgekolo yo mogolo. A laudiša ka baka la madimabe a nago naš. Ka goba le yo nola ngwana wa kgaitšedi
911 o filox dula naš fêla. Ge monna wa mosadi a tlogile a ile makgoweng o šala a kona mmatswala wa gage tša go ja. Bo apeya tša bjona dikgotswane ka noši. Mphatho wa gagwe ke Letšie (matšie). Ditaba tša Magatswane le Senamele di laudišitše ke yēna papago Magatswane yowe elego Phusumane Nkwane. Ditaba tša Pepere Morei le Matšepjane di laudišitše ke Ngwana Tholo yowe mphatho wa gagwe elego Lengana (Mangana).

2066 Batswadi ba motšepa goba mosadi ba dira gore ngwana wa bona a tšale monna wa gagwe. A ba motladišiši fêla ka baka la go se tšhokomelwe ke monna wa gagwe. Aowa mowe ba bonago gore motho yo o wa hora o bile o na le dikgomo tše dintšiši. Ke moka ba kgwefa motho yowe gore ba kwane naš. Ka morago ga mo ba kwane naš bjale ba mo šupa mothepa yowe. Mo šupele ya bona ba fo diya tše nkego ba raloka, kganthe a ba raloke. Le ngwana wa bona ba tla mmotšša gore wa kwa a re, o wa go rata, o dumetše. Go kgwefa, ke go okolotšša, go okolotšša ke ge motho a sa go tšwaela bjale a o dira gore a go tšwaele.

912 2067 Bjale ka Sekwai Mohla e le Maponye ngwana Pôpôla. Ke lebaka la mo go bolla rena mphatho wa Madikwa. Ka baka la gore e be e sa le rera ba banyana ditaba tša ba bagolo re sa di tsebe. Fela Matlala Mongale ge a fêla a etla bogweng e be re mmôna. Bjale mamememene a taba ôna re sa tsebe. Mamememene ke gore ditaba tša tša go sepela ka sephiri. Difo menekana yaba gona le monna yo mongwe ba re ke Tšatšiši Mokgotho o tšwa a le Mankete o tlole ka mono ka lebollo. Re bolotše naš yena e be e le yo mogolo. Go bolla ke go felegetššana.

2068 Tsetsee ke papago Tšatšiši a fela a e tla le mešišo ya dipela. Motšepa yo a goba a apeela Tšatšiši o be a dula ka lapeng la Maponye. Bjale Sekwai ge a eya ka mowe a fela a e ya e ija nama tša dipela. A fela a roka matšho a etla a beya ka lapeng la Maponye bjale batho ba etla ba reka a le mowe. Nama ya pela e bose kudu ge e ômile. Bjale ba tšefšela ke dipela. Ba gopola gore di ka se ke tša fêla ba dira mamememene ka moredi wa bona.

913 2069 Moredi wa bona ke Masegabu yowe re ilego ga re re otsee yena a ba a dira mmabore bore bo e sebja makodiyoto. Ke gore re bolotše naš ge re epella tšabeng le yena o wa rubaruba ka gae. Bjale ba re go mothepa monna wa gago ke yono.

A re nne ke nyaka go apeela rakgadi ba re kwa mowe re bolabolago. A ba a lala a dumetše le ge a sa rate. Mosogana yowe a boya a tla a bolla bogwera. Mešášo ke gore dikgatlha tša dipela tšona di sa fo tšwela pele le go tla. Mosogana a loga bjale o bolotše o feditše. Papagwe a mmotša gore mosadi šo, le batswadi re kwane nabo. Bjale wena o reng ka yena ngwanaka. Le nna ke a mo nyaka. Bolabola naš a bolabola naš ba kwena.

2070 Mmaka pela o baka a e tswere. Ka morago ga mo ba kwane. Ba mmotša gore o be a tšeya ke ba ga Mongale, ka go riale mowe a wa swanela go mo nyala a le mo. O swanetše gore o bolabole nae o mo tšhabiše. Ke gona re tla kgonago go amogela dikgomo tša gago. A di kwa a bolabola le mosatsana mabapi le go tšhaba. Ba kwana bjale go lokile ba beelana mabaka le mowe ba tla go gatlihanago gona.

914 2071 Tšatši a tšabiša Masegabu ngwana Mašumu. Ka baka la gore o kwane le batswadi ba iothepa, a ka a tšhabela naš theko o ile a yana tsena nae ka lapeng la mmagwe. Le gona ke kgole ga mokgotho. Fela ke kgole ga mo motho pelo ya gagwe e sa fiši. Ge pelo ya gagwe e fiša a se kgolš. Ba ga Mokgotho ba romela motho wa gore sepela o tsebiše batewadi ba ngwana gore ba nyakelle ka mono. Motho yowe wa morumiwa a ya a ba botša gore ba ga Madiagane ba re ngwana wa lena le nyakelle ka mono. Ba re sepela o ba botše bo jela pele ga re bo rate ngwana yowe o na le monna wa gagwe. Ga na lehono re a mo nyaka ba mmuiše. Ba robadiša batho gore ba se ke ba tseba gore bonokhonokho a se bja bona.

2072 Ba roma sa bona sebaka ba re a ba nyale. Ba nyala ka lesome la dikgomò le dikgomo tše pedi, di nago le dipudi tše phethago menwana mmedi. Sa swara ke tau a se ke se lopela nkwe, nkwe e le selo sa mabala a manyana. Go riale ke sekwai a re a mogeleng dikgomo. Re a bitše ba ga Mongale ba tle ba tšee maditsana a bona. Ke ge ba napa ba nyala ka tšona dilo tše tša ka godimo, ke moka.

915 2073 Ba roma motho ga Mongale ka lentšu le e kgopoleleng. Ba re go morumiwa sepela o botše ba ga Mongale rena re sitile ke ngwana. Ka go riale mowe re re ba e kgopolele mesebjana ya bona. A ya a ba botša mantšu awe. Ba re sepela o ba botše ke sa tšama ke tsibiša ba gešu. Ka tšatši la gore ke rena bawe re a tla. Le bona ke hwetsane ba kgobakane. Le dilo tša ka ka moka dikgobakane. A ke nyake goba ke tswenyana nabo. Ke di kwile ke tla ya ke ba botša. Ke moka a laela a tloga a ya a ba botša taba ewe. Le bona ba tšama ba tsibišana.

2074 Letšatši la go ekgopolela ba boya ba gapa lesome la dikgomo le dipudi tše pedi. Ka lona letšatši lewe ba ilego ba le beya ba re go tsoga ba tšama ba phumula malaka. Ba baka mowe ga ga Mohlabe ba fitlha ba hwetsana yena Mohlabe le mosadi. Bjale ba tsentsha ditaba ba re re tlile ba re le a kwala. Ke re dilo tša lena di kae, ke moka ba bolabola. Ba ntšha ba ba fa, tšatše di ngodilwego ka mo godimo. Ditaba tša bona tša fela di etla mowe.

916 2075 Molaudiši ke Matlala Mongale o be a laudiša mabapi le go tswinyiwa ke mosadi wa gagwe, Mafiri ngw na Maebane. O re motlhako o nkabe mogongwe ke sa o bone ke o bontšhutše ke ba ga malome. Mphatho wa gagwe ke Ledikwa. Bjale o re dilo ka moka e be e fo ba diforaforantšhetšo. Bakeng sa dipela le gona ga dikwale. Tabo kgolo ya go dira gore mosadi ba tlhadise ke gore nna e be nka se ke ka dumela dikgomo tša ke, digapa ke ba ga Mohlabe. Ka baka le gore ba ga Mohlabe a se ba ga malome ba ga malome ke ba ga Mašumu. Ke lona lebaka lewe ba ilego ba dira bonokwane. Bawe ba bone gore ke batho ba šele a ba tsebe selo.

2076 Ke re Mohlabe o sele Maponye o be a tšere ke ba ga Mašumu. Sekwai le Matlala ke ba tlogolo ba ga Mašumu. Bjale Sekwai o ile go bona gore la ga malome le šabetše a ya a segela mogatša malome wa gagwe. Ka morago ke ge a napa a tšeya ka sa nna sona. Bjale motlogolo o nyaka go ja thoto ya malome wa gagwe. Ka nnete o lle thoto ya malome wa gagwe.

917 2077 Lehufa le tlhadiša motho. Ka molao mosadi o swanetše go lebana monna. Bjale ka setlwaelo sa sesotho, a gwa dumelliwa gore monna a tšee mosadi. Ka baka la gore ba re lehumo la motho yo moso ke basadi. Ge monna a na le basadi ba re o humile. Ge o na le mosadi ke wena modidi. Ka buntši bja bja bona o tla ba le bana ba bantši ka go riale mowe ke wena kgoši. Bogosi bja gago o godiša ke bana ba gago. Lehumo la motho yo moso gape ke dikgomo le mabêlê. Bjale o ka se ke wa ba nyaka ka moka, gare ga bona o tla rata ka o tee fêla buntši bja bona ke basadi ba banna. O se ke wa ba šala morago mesepeleng ya bona. Le go ba apeša o ka se ke wa ba apeša ka moka ga bona.

2078 Bjale ka Thibedi Saai le Mmaseroka ngwana Rakgwale. Mosadi yowe a se mong wa gagwe aowa ke mosegela. Ke mosadi yo a goba a lebane papagwê Mpe. Bjale mokgalabje yowe a mmeke a sa phela. A mo tseya gore e tllilo ba mosadi wa gagwe. Kgarebe e nyaka lesogana e seng mokgalabje yowe a tlo go fo dula a bipile ka seatla go sana modiro owe a ka o dirago. 918 Go bipa ka diatla ke gore go lala a bipile bopole bja mosadi ka seatla bošego ka moka a sena modiro o a š o dirago. O Nyaka gore motho a lala a soma mosomo owe wa banna le basadi.

2079 Mpe a rêta motho gore a tle a dule le mosadi moretiwa ke Galase. Lokweng. A tla nae mosegare a ba kgobakanya ka moka seane saai. Ke gore bana ba gagwe. Ba re kowa ba kgobakane a re go bona bana ba ka ke tšofetše a ke ba na le thušo ka baka la gore matla a sale gona. Bjale ka go riale mowe ke kgopetše ngwana yo wa ga Lokweng gore a be o ntswaretiše sadi yo. A ke re ke mosadi wa gagwe aowa, ke mosadi wa fela ge a phela naš ka mo kgorong ya ga saai. O tla ba tla lešaba.

2080 Motho o wa retiwa e se pōō ya kolobe e retiwago. Le yōna e retiwa ka baka la gore e ka šakeng. Ge e se ka šakeng e tla sepela e tsama e nyakela monna, e tla ba ya mo hwetša. E ka

919 sitwa ge e dutši kgole nayō. Ge go sekgoš o tla no bona e boya nayō. Bjale ka go riale mowe o be o swaretše go fo homola yāna mong ka noši o tla se nyakella, motlabo, a ba a šotlha nae ka lefokeng. Phetolo ewe ke ya basadi ge ba fetola monna wa bona.

2081 Phetolo ya mokgalabja bana ba lebono ke dirurubele. Bjale nna a ke sa ra matla a go diya gore ngwana wa batho ba ke mo dire serurubele. Ge nka nore ke a bebetša a ka ba serurubele sa go tlhoka mafofa e ka ba phošo ka gore o tla ronana le bagwera ba gagwe. Ke bolabotše le bana ba lena, ka re mosadi šo bjale a ba dumele. Ba re bona ba sukulogile a ba sa sepela mowe rena ra goba re sepela gona. Ba re molao wa basokulogi, ke gore ba tšeya mosadi ke o tee. Bjale basadi ba bona o hwetsana ba re puđudu, duu e ka ke dirurubele. Bjale yo le yena le mmone o itse a nyake maseka. Bjale ka go riale mowe ke retile motho wa batho ba gore a tle a be a nswaretše motho wa batho ba. Ge go na le yo mongwe wa bo lena yowe ngwana wa gagwe a nyakago go dula nae a ke gane a bolabole gore ke tla dula nae. Nna ke tla botša ngwana yo wa ga Lokweng a goma. Ditaba le a di kwa bana ba fo homola, ba re bolabolang ba re mowe papago rena a bolabotšego ke nnete.

920 Rena re ile ra mmotša gore re ka se ke ra kgona go dula nae, ka baka la gore molao wa sejakeano o wa gana. Bjale le di kwile ba re re di kwile fela phošo ke go reta pōš ya motho, mothong.

2082 Dirurubele, ke moretele ka baka la borurubele bjo re bo bonago. Serurubele sa mafofa ge dingwe di fofa le sona se tla fofa bjale ka tše dingwe ge di fofa. Bjale sa go tlhoka mafofa se ka se ke sa fofa bjale ka tša mafofa. Ka morago sa go tlhola mafofa se tllilo fetoga sebataladi. Bjale ke mang yowe a ka bonago sebataladi. Ge gona ka gobane sebataladi se bona ke mong sekhukhunung. Kganthe le a tseba go bjale ka ge ke bolabotše.

921

2083 Naka tša go rwešwa ga dimamarele tihōgō. O mmotše ka mokgwa owe. Ge yo mongwe wa ga saai ge a re boela morago a se ke a gana. A re nna ke filwê. A re mowe le a kwela, bjale le bolabotše taba. O wa kwa monne wa ga Lokweng, ke re ba o ntswaretše mosadi yo, ke a di kwa. Yo mongwe wa bona a go mmelela dinaka, o boetše maoto morago. Ke na le ngwana yo mongwe šo wa lekgōthwane, motlhomong yena a ka se ke a etša bagolwane. Bjale wena matšatši a o ngwana wa ka. Kgomo ya tshadi še. Ke ewe ke go lebogago ka yona ge o ntswaretše mosadi yo wa ka. Le a nkwa le se ke la mo amoga kgomo ewe yona ke mo file ke ya gagwe. E tla mo tswella a tšeya ka yona mosadi. Ba re aowa re a di kwa a ka se ke amoga ke motho. Mohwa pele le mohwa morago ge tsibji. Ge nka hwa pele la šala le mo tswenya mabapi le kgomo e, le lena le ka šala la tihaka.

2084 Thibedi a gola a ba a bolla a fetša lehollo la gagwe. Le yena a tsena tseleng ya bagolwane yena o fo ya kerekeng fela a sena mosadi. Bjale bakgekolo ba thoma go mo kgothatsa. Ba re go yena mosadi wa papagw šo bjale o file dula le motho fela. Re go botša ka mokgwa owe ka gobane ke wena morna o swaretše go tsena ka ngwakong wa gagwe. A gana a re nna le ge ke sena kgomo a gana a taba ke tla ya ke bereka ka tšeya wa ka mosadi.

922

2085 Yo monyana a ke a kata ba bagolo. Ba re o se ke wa kata yo mogolo wa nela aowa o fele o re o ile a phereketša ke motantane. Ba fo bolabole nae, gabotse ba sa mo felle pelo. Dipolabolo tšewe tša gore Thibedi a š ka ngwako wa mosadi ke tša ka morago ga mo papa wa bona a hwile. Dikgadi di rapiwa gore ba tle ba ba thuše go bolabole le ngwana. Ba tla ba bolabole nae a ba a dumela. Bjale dipelo tša bone tša wa, ba re re swanetše go sepela ka tsela ya mohu.

2086 Galase a boetša maoto morago le dikgomo tša gagwe. Ba goma ba bitšana ba kgobakana ka lapeng la Mmaseroka. Bjale ba

re go mosadi monna wa gago lehono ke yo. A re ka baka lang nne monna wa ka a mphile monna. Ga gone taba o itse o noba a dutsi nago fela motlhang yo mongwe wa leloko la ga Saai a fitlha moretiwa o swanetse go boela ga gabo. Ke a di kwa go lokile. Bjale Lokweng o filwe dikgomo lehono di gape o tswa natso ka maforo. Monna a re ke lebogile kudu ba ga Saai. Ke moka a gapa dikgomo tse dipnethago menwana nmedi. Ke moka o tswile ka mosaseng wa ga Saai. A re sa mma mongwe a se tihapelwe diatla fela ke lebogile kudu ge ba mphile dikgomo ke tla tseyo yo mongwe mosadi. Ka nnete matlhatse ga bonwe, Galase o be a tla tseela mosadi thateng. Ka ba a la gore mmago bona le papago bona ba hwile e sa le ba banyana ba lelwa botlogolo ga malome wa bona lobofe.

923

2087 Thibedi a dula le Maseroke. A boga koma ya banna le basadi ka yena. O ile a dula nae lebaka le letelele mowe a ilego a dira nae ditlhogo tse nne. Debaka ka moka ba swarane ka matsogo a mabedi ge o fitlha o fo hwetsana e ke ke mong mosadi wa gagwe wa setsepa. Kganthe ke mosegela a se mong wa setsepa. Monna a lebala le gore mosadi yo ke mosegela wa gagwe ka gobane mong mong monna wa gagwe e be e le papagwe. Ka lehu la papagwe o ile a tlema tlhware. Bjale molao a o dumole gore tlhware e tlemiwa gabedi.

2088 Dihwirihwiri tsa fitlha ba mmotšax gore a tsee mong mong mosadi wa gagwe. Dipolabolo tsa batho di a tseba bjale ka phefo ya go tseka. Bjale ganakwa ba mmotša gore ke mosadi wa gagwe ba goma ba re ke motlhologadi. O swanetse go tseyo wa gago mosadi. Bjale ka baka la gore yola e be e le mogatša papago. Bjale ka go riale mowe a ka se ke a kgona go rwala tlhware ya gago. Tlhware o ile a rwala ya monna wa gagwe. Seemo mmabotša le ge a hwile, se lo sa gwe ke moropa. Ke gore ge o ile wa hwa ba tla go felegetša ka seša. Ka baka la gore ga gone yowe a ka gollelago. Ke molaš wa kgopš e ngwe le e ngwe.

924

R3/

2089 Thibedi futlhisá ditsebe tša gagwe, a ba kwa. Gana dikgomo le ge a be a šoma o be a no šoma, a sa gopole go reka kgomo. Ka baka la gore kgopolo e be e re ke ne le mosadi. Kganthe o wa e phora a na mosadi. O be a reka dikobo gore mosadi wa gagwe e be serurubele a mafofa. Ka gobene wa tlhoka go dira mowe o tla go tlhala. Bjale ka mantšu awe a bona a bona gabotse gore bokaone ke go ya makgoweng. A yo šoma a šomela go tšeya wa gagwe, mosadi.

2090 Thibedi a ya makgoweng go šomela go tšeya wa gagwe mosadi. Ge a le mowe makgoweng o šoma a boloka mapere a go reka dikgomo. Bjale a ka a tšeya mapere awe, a re ka dikgomo. Kgo-polo ya gagwe ya mmotša gore mapere le ona a nyala mosadi. Ge e bona gore mapere ke o mangata a boya gae. Nonna a gopola a bona gore seriti sa gagwe se gona kowa ga mosadi wa pele. Serithi ke gore ngwana wa go belega ke madi a gagwe. Bjale a tswa molaong o tšeya moopa.

925

2091 A tšhabiša Maleselane ngwana Lokweng. Mphatho wa Madikwa kgopolo ya ona a tsebe ke motho. A tšhabiša kgarebe o f lo hwetsana kgomo ya motseta a tšhabiša. Ke gore o tshabišitše mosadi wa matshagong. Bjale mosadi yowe ke moopa e sa le a bikiwa a e ya bogadi, a imi. O be a tšere ke mosadi wa gabo. Dikgomo di a tswenya ga di le ka šakeng. Motho a bona dikgomo tša go tswa moredi wa gagwe ke moke o nyaka go tšeya mosadi. Le ge a bona gabotse gore ngwana wa gagwe e sa le yo monyana o fo tšeya a re o tla tla a mo hwetsana. Taba ya gore a tšee ke gore mamuwi wa dikgomo o nyaka la gagwe lapa bjale mokgekolo yowe Madibi o ile a tšeya mosadi yowe ka ona mokgwa owe. A re dipōō ga di tlhoke, di tla noba di namela.

2092 Batswadi be gana motseta owe. A ya a bega batswadi gore ke tšo tšhabiša mosadi wa batho. O re o re ke tšo tšhabiša mosadi wa batho. Ke risale ka baka la gore ke mosadi wa matshagong. Bjale nka se ke ka balabola gore ke tšo tšhabiša ngwana wa batho, e se kgarebe. O tlhokileng ge o

926 tšhabiša wa matshegong, kgane dikgare ka moka di a gogana.
Lesela le kgatlha moapari.

2093 Botse bo bona ke nna moapari wa kobo. Ke mang, a re ke
aleselane, moredi wa Phame a dumela. O kgatlhile keng selo
sewe sa go tihola matlho. Ka gobane ke botala ge a be a dutši
bojadi. Gela e be nke ka motho yowe a tswarago bana lehono
nka be ke re, o na le bana ba bane. Mogomise o tseya mosadi
sadi, motlhomong o tla tla o hwetsana ngwana. Ka ngwana yowe
o tla šiya leina la gago. Ka gobane ba tla fêla ba re, ke
morwa kete. Nama ya lerapo, e kokona ke mong wa yôna.
Dipolabolo ka moka ga tsone di x nthiba ditsebe.

2094 A nyala mosadi wa gagwe ka tšhalete, masome a mane le
diponto tše tlhano. Gwa hwetawa gore ke dikgomo tše diphe-
thago monwana o tee. Ba re e šu o dire selo. Bjale a leka go
tsama a kolota. Sekoloto o koloto go wa geno, bjale ka
gobane ba gabo a ba kwane le taba e, a dirilego, ba se ke ba
mo kolota. A ema nyanyaneng, ke gore sebakeng a e tee gwa
927 tlhoka le motho ka o tee yowe a mo thušang.

2095 A goma a boela makgoweng a tloga le Malešclane.

Bjale ba ga Lokweng ba se ke ba kgona gore e kgopololeng.
Ka baka la gore motshabiši a fetša go nyala. Bjale ba ga
Mongale ba lebella ba bona modiega. Ba roma sebaka sa bona
sa ya ga Lokweng. Sepela o ba botše ba re beile kae, ka
gobane ngwana wa bona ba mo tšaitše. Sebaka sa iša mantšu
awe, ba ya ba sefetola, ka gore re a sa nyska mosinyi. A
goma a boetša mantšu awe. Ba re ka baka la gare bona,
ngwana wa bone o tlogile a le ka lapeng la bona, ba tsibile
gore dilo tša rena di tla lekana. Sepela o ba botše ka
moswana ba se ke ba makala go ba bitšwa kgorong. A baka
ba mo fetola.

2096 Ba ga Mongale ba iša ditaba kgorong ya ga Mohlabe. Ba
fitlha ba bega ditaba tša bona, bjale kgoro ya di amogala.

928

Ba ba botša gore le tla boya ka tšatši la gore. Ba roma pampanyane go botša ba ga Lokweng, gore ka tšatši la gore le a nyakega, ka kgorong. Ke moka a goma a ya a botša kgoši gore ke tšo botša go lokile ngwanaka.

2097 Letšatši la katlholo. Ka lona letšatši lewe, ba butšitšwego lona, gore ba fitlha ba fitlha ka lona. Lekgotla la go atlhola le lona la fitlha. Bjale mmudi wa lekgotla a éma a bula lekgotla gore ditaba d. tsene. Thobela lekgotla la ba bina tlou, ba re morena. Bjale ke le kgopela ditsebe le melomo ya lena. Gona le taba bjale re nyaka gore e tsene, re be re tlhahuna go sa tonya. Ke taba ya tlhalano bjale medi ya taba re tla kwa ka bona ba tlhalani. Mongale le gobakane ka moka a dumela. Lokweng le wene ba gona ka moka ga bona ba geno, le yena a dumela. Bjale Mongale motho yola o mo nyakago šo, bjale Lokweng o nyaka ke Mongale. A boela a dula fase.

929

2098 Dipolabolo tša Mongale, Madibi ngwana Popela re a loša ba bina tlou. Ke tlile mo ka baka la go tlogela ke moapei. Bjale nna ke šetše ke le mo nyanyaneng. Ngwana o ile a tloga a ya ga gabo, yaba ke moka o napile a e ye. Ka morago ka kwa gore ke moka a ka se ke a boya. Ka baka la gore o tšhabile le monna wa ga Saal. Ka morago ga mowe ka kwa gore ba nyala ka morago ga mowe, ke ge ke kwa gore o ile nae, makgoweng. Bjale ka dula ke lebeletše gore ke tla bona motho a e tla wa gore e kgopolšiš, ka se mmôné. Ke ge ke bitša ba gešú ke ba behataba e bjale re romela sebaka. Sebaka sa boya le lentšú le ba sa lebeletše motšhabiši bjale ra re a boele, a yo ba botša gore ge a motšhabiša o bone gore o lekantše. A goma a boya kante le karabo. Ke ge ke feta ke tla mo kgorong. Ke moka ke feditše ba bina tlou.

2099 Dipolabolo tša Mphele Lokweng, Mphele ke kgaitšedi ya Maleselane, morena dikgoši nna a ke tsebe selo, fōla ke a tseba. Ka baka la gore ke ile ga ke fitlha ke sa tšwa makgoweng, ka hwetšana ba re kgaitšedi ya ka e tšhabile le

930

Thibedi. Bjale ka baka la gore a ke nyake bojela pele. Ka re ke sa khutša ke molate ko mmitša a tle mo. Ba ntšhupa diponto tše a nyetšego ka tšona. Ka ba botša gore ba di bee, ke sa tla ya ke nyakela monna yowe. Ka morago ke ge ke bona ba rumile motso a etla. A bolabola ka mokgwa owe, ba mo rumilego ka ona. Ka mo fetola ka mokgwa owe, mmoledi a balabotšego ka ona. La bobedi a ka ka mo fetola ka baka la gore o bo a ntsletšitše. Ke moka ke feditše ke nyaka fêle go lata motlhadiši mowe a lego gona. Thebela ge a riale ke moka a dula fase. K Mmudi wa lekgotla a re wena a o tsebe selo. A gore mmago a balabole le yo mongwe wa ba phopheši.

931

2100 Dipolabolo tša Phaume, re a loša ba bina tlou. Ke nnete ngwana wa ka o tlogile le monna wa ga Saai. Bjale pele ga gore a tloge o ile a bolabola gore kapara lepai e ntenne. Ka gobane mathaka a ka mowe a tlogo e ke e diru-rubele. Bjale yena o bolaya ke mokeke owe le bošego a parago ona. Bjale a re ke nyaka go tloga le monna yo mongwe. Ke ile ka mo ganetša mowe dipolabolong tšewe. Bjale le yena a gana nna ka re go wena go o nyaka go dira taba ya mohuta owe o be o tthatletše dikgomo tša go fa ba ga Mongale. A mphetola ka gore tšewe ditla bona ke yena yowe a re go o nyaka go ntšeya. Ka re a retse di tseba ke wena. Ke ge ba tšhabe. Bjale a tla a ntšha tšhalete e lekanago masome a mane a nago le diponto tše tlhano. A tšaka tša phophelwa aowa, o filo ditliša. Bjale ka re dilo tše di ka se ke tša fetša thoto ya ga Mongale. Ke ge a goma a tloga le moredi wa ka. A re o sa yo bereka gore a tle a fetšise. Ke moka ke feditše.

2101 Ditaba tša gafelwa lekgotla. Lekgotla la re ditaba di a kwala. Bjale taba kgolo, Mongale o bolaya ke tlala, bona mamuwi wa dikgomo tša go tšwa ga Mongale, o wa ba apela. Ditaba e be go swanetše go nyakiwa motlhadiši, bjale ka baka

K34/82

la gore ba mo lokolotše gore a š makgoweng bona ba swanetše go ntšha dikgomo ba di fe Mongale. Mokgonyana yowe wa bona moswa yowe o swanetše go šala a ba nyalla. Ge e be e sa le kgale mosadi wa Mphele o be a swanetše go apeaya ga Mongale, bjale molao owe o hwile ka baka la ditšhoši tše dikhubedi (makgowa). Lokweng a ka e karabela ga nke o na le karabo mabapi le go ntšha dikgomo a fe ba ga Mongale.

932

2102 Mphele morena dikgoši lekgotla le a kwala, mowe le bolabolago, b ale taba kgolo owe e mpelaetšago ke gore basinyi bawe ga ba gona mo. Ka go riale mowe e be ke kgopela lekgotla gore le ntokolle ko nyakela mosanyi yowe. Dikgomo tša ga Mongale di ile go tsena ke kgōrō ya gešu tša feta tsa ya go tšeya mosadi wa ka yowe e lego mamuwi wa dikgomo tša bona. Bjale dikgomo ga di sa le gona. Ke mokgwa owe ke kgopelago sebaka sa go nyakela motlhadiši le motlhadi. Ke moka ke feditše.

933

2103 A fiwa sebaka sa go tsama a mo nyakela. Lekgotla la re mantšu a Lokweng a kwale, wena o swanetše go ntšha dikgomo o di fe ba ga Mongale, gana lehono. Ko di bona kae dikgoši, molao ke gore go swanetšwe gore go gapiwa dikgomo tšela tša go nyala mosadi wa gago. Mowe gona ke šitwa go araba. Ba bangwe ba re molokoleng a late mokgonyana yowe wa gagwe. A ne boyo o tla ya a boya. Ge a ka se ke a boya nae, a tsebe gore ke yena yowe a bekilego mogwapa. Ba kwana gore a lokollwe ba mo lokolla. Ditaba a di š selepeng selepe le sona sa ya sa bolabola mowe lekgotla le bolabotšego. Ba botša Mongale ba re o wa kwa, morena o re molato a o bole, Lokweng o lokolotšwe gotsama a nyakela motlhadiši le motlhadi, fšla re re a phakiše, nama go tsefa ya tala, ya mogwapa ga e tsefe. Morena tšewe di tseba ke lena.

2104 Mphele a ya a boya nabo. Ba bula difate kgorong, bjale kgoro ya re go lokile o phakise go tla naš. Ba tloga

R:/

ba ya ka gae, ba fitlha ba kgobakana ka lapeng la Phaume. Bjale Mphole a re le a mpona ke sa tswa mo ke tswago, bjale lehono ke gata kgôrô ke a feta ke baka la nna. Ba re aowa, sepela lo kwa legolo, sepela mokone, yo a boya magalale bo-râtêlêgô bja naga. O sepele ga botse, wa se ke wa ba le sekgupi tseleng. A tswa a so bella. Ka morago ga matsatši a matlhano, ba bona a boya nabo. Ba kata ba róbala.

2105 Ka moswana a ya a bega ba kgoro gore ke boile nabo. Ba leboga kudu ba re kganthe o be o sa bolabole maka. Ba go hae, ba kowa, gae ga ka. O ba tlohókômêlê ba se ke ba tshaba. Re sa yo tsibiša ba ga lo gale le lona le be gona le basinyi bawe ka tsatši la gore e sa le ka moswanyana.

2106 Katlholo ya bobedi kgorong ya ba bina tlou. Mmudi wa lekgotla a bule lekgotla bjale ka matlha. A re lehono re nyaka go kwa fêla mantšu a motlhadi le motlhadi. A batswadi ba motlhadi, re a kwile ka katlholo ya mathômô gammogo le ya ba ga Mongale. Bjale lekgotla le thusê go futlhisa ditsêbê tša lona, le theletše, tšewe ba bolabodi ba tlogo di bolabola. Ditaba ke tšwe Lokweng o ka botša bana ba gago. A ba botša bjale a re morena ba di kwile. Saai a ka bolabola.

2107 Dipolabolo tša Thibedi Saai ke kgatlhile ke lelapi. Morena lekgotla la ba bina tlou. Ke šma mo pele ga lekgotla go sena polabolo e ke tla go e bolabola. Ka baka la gore ge e le molato o dirile ke nna ka baka la go kgatlhiwa ke lelapi. Bjale ka baka la go tlhoka ke mowe ditaba di bilego di tlilego mo kgorong. Nna e be ke gopotše gore ke tla re fo lafola, ka phakisa ke boya ke tle ke fe ba ga Mongale, meseb ana ya bona. Bjale ke ge ke bona yo sebara, a tllilo mpitša a re mono gae ba tlemilwe, ka baka la ka. Bjale ke ge ke kgopšla sebaka ga mong wa ka. A ntokolla ke boya mo. Bjale ke molatong, ka baka la lerato, ene ke mo ratile ke mo ratile ke nyaka go mo nyala. Morena lekgotla ge a riale a dula fase.

2108 Dipolabolo tša Malesolane. Merifi ga e khurumetsane.
Ke tihadile ga Mongale ka baka la go ronana le bagwera ba ka.
Bagwera ba ka mowe ba tlogo gona o hwetana e ke ke dirurubelo,
gore tlwalalalaa. Bjale nna ke kgothetse ka lapai, e ke ke
nna mongekolo. Bjale ka bona gore felo fa ke tlile motlhakong.
Taba ya bobedi merifi a e khurumetsane. Ke gore mosadi a ka
se ke a robala le mosadi. Ke monna a robalago le mosadi.
Ke yona taba ewe, e ntlusitšego nka se sa bošla ke moka
monna wa ka ke yono. A ba fe dilo tša bōna.

936 2109 Ditaba ke tšewe lekgotla go riale ke mmudi wa lekgotla.
Ditaba di a kwala bjale ga gona mowe go ka bolwabolwago. Ka
gobane motlhadi o šetše a feditše polabolo ya gore merifi a
e khurumetsane, bjale ka go riale mowe, a ka se sa dumela,
go boela bogadi. Taba kgolo a ba e thopeng, ba ntšhe dilo
tša ga Mongale ba ba fe. Ke go ba iša ditaba ga kgoši.
Kgoši ya a sepelang le ba botše monna a nkgago o nkgale le sa
gagwe. Ba ntšhe thoto ya batlhadiwa ba ba fē. Sepelang
bonyela mpja.

2110 Ba ya bonyela mpja. Ke molao wa gore ge motho dumela
molato a fele a e ya bonyela mpja. Bjale ba re ge ba le mowe
bonyela mpja, ba bitša Phusumane Nkwane. Ba re go yena sepala
o botše ba kgōrō molato re a a o bona. Ke moka a ya a ba
botša. Ba re ba botše ba ntšhe dilo tša batho bawe, ba ba fē.
A ya a ba botša. Ba re le a kwala sepela o re kgopella
sebaka sa go boela ka gae, go ethukiša. A ya a bole ba re
go lokile sepela o ba botša ka motsho di a nyakega. A ya a
ba botša ke moka ba napa ba bula difate, ba re go lokile
sepelang. Bjale ba re go Monale, o tla boya ka motsho,
bjale ka ge le wena o ba kwele ge ba kgopela sebaka. A re
morena.

937 2111 A nyala Malesolane ka masome a tshelala go a diponto.
Ka lona letšatši lewe ba go ba beela lona ba fitlha ka lona.
Bjale ba goma ba boela thopeng. Ba bitša Phusumane. Ba

thoma ka go ntsha diponto tše tlhano ba re ke kgomo. Ba kgoro ba kwana le taba ewe. Bjale Mongale a re dikgoši ke nyaka dikgomo na ka. Ba re o se ke wa bolabala taba ewe o tla re fatiha. Le yone tšhalete e o tla fo ya wa reka dikgomo ka yona. Ba re go kwa gore ba kwana le gore diponto tše tlhano ke kgomo ba ntšha masome a matlhano a nago le diponto tše tlhano. Ba re ke lesome la dikgomo le kgomo ka ela ke moka ke lesome la dikgomo le dikgomo tše pedi. Ke moka ba eme fawe.

2112 Mongale o be a nyetše ka dikgomo tše kae, ka dikgomo tše di phethago monwana o tee fela, kgomo e ngwe e ile ya phetha melawana ya lenyalo. Go riale ke ba Lokweng. Go bjale Mongale a dumela bjale o boela ke masome a mane a nago le diponto tše tlhano. Ke moka ba mo fa, bjale gwa sala lesome le tše tlhano. Kgoro ya feta le kgomo ke gore diponto tše tlhano. Lesome la diponto ba di fa ba ga Lokweng. Ke moka molato wa bona wa fela o etla mowe. Maleselane ke mong mosadi wa Thibedi. Bjale ba kang sa monyalo ola wa gagwe wa diponto tše tlhano kgomo. Ke baka la gore ke tšhemo ya go bunega. Molao kgomo ke diponto tše tharo.

938

2113 Mmaseroka ge a bona Thibedi a nyala mosadi wa gagwe, a kwa botlhoko kudu. Lehufa la tuka. A bona gabotse gore a ka se sa motswara bjale ka yola mo di we gagwe. O tla holofela, mong mosadi wa gagwe. Kgopolo ya gagwe ya mo gopotša gore a tloge. Ge a dutši a seka molato, wa Maleselane. Yona o rwala dikgogo a di tšhidisa noka ya le-pelle. Di late mmagwe mowe a lego ntšhe. Ka morago ga mo molato o fedile. Ke moka a boya le mosadi wa gagwe gae.

2114 Ngwetšana o bekelwa lapeng la Mmaseroka. Bjale ka ge e le mosadi ba fo tšwa ba sepela. Gwa tlhoka le motho ka o tee, yowe a mokganelago. Ba fo ntšha matlho ba mo lebella. Ditšhong tššna o ile a ba natšo le ge polelo e be a ka se ke a bolabala. Ka pelo a gopola, polabolo ya monna wa gagwe, ge a ile a mmotša gore ke ile ka re ke tšama

939

ke kolota dikgomo go ba gešú ba nkganetše. A tšena nae, ke lapeng la Mmaseroka. Yena monna ke noši a mo tsentšha ka lapeng le lengwe ka gobane o be a dirile malapa a mabedi.

2115 O be a agile mangwako a mane, bjale a mabedi a na le lapa la ona, a la le ona a le bjale. Bjale a re go mong wa mangwako, mosadi wa ka šo, ka go riale mowe kera gore a fiwe e ngwe a be a dutše ka ga yōna. Ke tla re ge ke mo agetše ya gagwe a tšwa. A re tloga le masepa awa, a gago mo. A thoma go gakenega, a leka ka matla go mo kgopela be se ke ba kwana. A re ge le ka ya la pompala, ka mowe ngwakong wa ka le tla kwa, e ke ba lebitša.

940

2116 A mo iša ga batswadi ba mosadi, gore a yo ba a manaletše gona. Monna a re go mosadi yo moswa go kaone gore re mo tlogele. Ka baka la gore motho a re a go raka wa fo ganella ka moswana o tla go batša yo mongwe. Ra šitwa go bolabola. A re moeng o naka di maripa nna ke lebeletše wena mowe o rego re e ntšhe. Ke moka ke ge ba tloga ba e ya go dumediša ga batswadi ba mosadi, ba ba amogšla.

2117 A mo agela la gagwe lerora. Ge monna a re o ya ka kowa ga mosadi yola, a fitlha a re o nyala bušwa o motša gore le tsema la mongwe a le apeelwe. Ke moka monna a tloga le tlala o ja kowa ga yola moswa yola. Tšatši le lengwe le le lengwe ke moka o fo dira ka mokgwa owe, wa gore tsema la mongwe a le apeelwe. Bjale a ba a ribega le mogopo. Ge a re o robala ka ngwakong o wa tswa a re tšhaba re mo šute le. Ke moka a šale a tlaetse le ngwako. Ke moka a ngala, a ya a dula, ka kowa ga yola moswa.

941

2118 A ka e tihwa a se boya go nyaka tša go ja. A bona gore monna o ngadile ke moka a thoma, go rwala diphatlho, a di tshidiša noka. Dilo tše di kgolo tšame di tsibjago ke dipona tse pedi, le motšane. Morwa wa Maseroka le kgaitšedi ya gagwe ba di rwala tše ya ga makgolo wa bona. Thebedi ga tsebe selo. Ke tšatši le a tla go tšeba ka lona. Gwa kwala go-

RM/

re go tle baeng, ba gagwe, bjale kowa ke morakeng dipona
(ditulo) a di gona. A gopola gore o tseyo tsela, e tla more
ka morago ga mo baeng ba tlogile a kgona a di boetsa.

2119 A se modudi o wa tloga. Bjale go a swere tsela ya go
ya motseng wa mosadi, a bona a fapana nae, ka ditsela. A re
go yena o ya kae, ke ya mo lapong go kga morogo. Ke ra gore
ke ya ka kowage. A beya tlhane ya gagwe fase. A goma a
boela ka gae. Monna a ya a ema lapeng la mogolwane. A ba
a mmoetsa ka bakeng la baeng. Ge a feta a e ya ka lapeng la
mosadi a hwetsana gore o kgile mengwako ka moka o tlogile.

2120 A kwarolla mengwako ka moka ga yona. A hwetsana moratho
wa gagwe sep toko, a dutai lapeng. A re mogolo wa gago o ile
kae a re o ile molapong go kga morogo. A ka a goma a boya mo
a re aowa. O wa seka, kganthe, lebaka la mo a beya tlhane fase,
o ile a goma a boya a tlilo kgiela mengwako. Ngwana yo monwe
a re o ile a goma a boya. Ba kgiela mengwako, ba tswa ka sa
mafuri ba tloga. Bjale o reng o ganetisa kgant e nna ke
mmone. Aowa, nna a ka mmone. Monna a kwata kudu, a thoma
go roba mangwako. A hwetsana dipona le motshene di se gona.

942

2121 A ya a bega ditaba ka mosate, kgorong ya ba bina tlou.
Monna a ya a ga mogolwane a mmoetsa gore ke thutilwe.
Dipona tsela ka goba ko nyakela baeng a di gona gammogo le
motshene. Bjale ka go riale, ke nyaka go tsa uba mengwako
ka moka o, swe. Mogolwane a moganetisa a re taba e botse,
ke gore o kitime ga ka bale o e ka mosata. Ba ka mosata
ba ntshe masogana ba late bana bawe ba tla ya ba hwetsana dilo
tsewe. A dira bjale ka keletso ya mogolwane. A ya a bega
ba mosata.

2122 Kgoši ya roma banna go tlilo sekisa mosadi. Ka lona
tsatsi lewe kgoši ya roma banna gore sepeleang le butsi se gore
o di beile kae. Ba ya le yena Thibedi, ba fitlha ba dule
ka lapeng la mosadi. Ba re go ye a lesetisa dipitisa tsa
gago o tle mono. A di lesetisa ke moka ba mo tihalosetisa ka
mokgwa owe, ba tlilego ka ona. Re tlile mo ka pelaelo ya

943

RIV

monna wa gago. Bjale o re o ile ge a tsena ka mengwakong, a se ke a hwetsana ditulo. Bjale o ka re tihalosetša gore ditulo tšewe di ile kae le motshene.

2123 Dipolabolo tša Mmaseroka a re nna a ke tsebe gore di ile kae. Ke gonola gore di tsere ke yena ka baka la gore ke nore ke boya molapong go kga morogo ke no hwetsana mabati a robilwe. Bjale o bona gore a ka belaela go tsere yena ka roši. A ke tseve ke riale ka baka la gore le marukgwe, a gagwe o tšile o tsere. Ka mo ngwakong wa ka, go tihoka le selo se a lekeletšitšego. Bjale ka go riale o ka re ke na le monna. Monna ge a na le basadi ba babedi, a ke re ka kowa ga yola, o swanetše go lekeletša se sengwe sa se aparo sa gago. Ba dumela. Bjale yo ga bjale dilo ka moka di ka kowa ga yola mosadi.

944

2124 Re tletše taba ya ditulo. Bjale ka mokgwa o o bolabolago ka ona, re ka tsena ka ngwakong wa gago re ka se ke ra hwetsana koboya go lekella ya monna yo. Ba bona a dumela a na le matla. Ba monna gore mo o bolabola nnete. Ba tsena ka mengwako ba se ke ba hwetsana kobo ya monna. Ba re o wa bona monna wa gago o na le phōšō bjale lehono re a šitwa go tsena mowe phošong ya monna. Ka gobane taba kgolo ewe re tletsego yona ke ya dipona. Bjale le tsena dipona di gna ka kowa go ilego dikobo. Aowa tšewe di na le nna. Di gokae ke di beile lefokeng. A rie o re šupa aowa, nka se ke ka kgona go le šupa, ka baka la gore wa gešu wa ga Ra gwale ga gona mo. Mpheng seba a ko bitša yo mongwe wa gešu ke tla tla ka kgona ke le šupa.

2125 Ba tloga nae ba mo iša ka mosete gammogo le monna. Ba ya ba bega kgosi bjale kgosi ya ntsha masogana a go late barwadi ba dipona le motshene. Dipolabolo ka moka ke tša go foraforan-ntšhetša, o nyaka felag gore ba mo lokolle. Ka morago ga mowe ke moka a phare a yo napa a diša matotong. Matotong ke gore mowe le ka sekego la di bona. Yana a šala ka kgorong

RM/

K34/82

ya mosate, a le kgelegong. A sala a bolaya ke go sila mebela ya basadi ba mosate.

945

2126 Barumiwa ba boya le dipona tšewe gammogo le motšhene. Ba laudisa mesepele ya bona ka kokgwa o, ba sepet ego ka ona. Masekane ke mmago Mmaseroka. Bjale dilo tšewe ba tšo di hwetsana gona. Mowe a go ba a dula gona, e be ba sa motsebe. Ke nnete ge mogologolo a re malome wa tsela ke molomo. Ga no tsama re butšiša go fitlhela ro fitlha. Ra fitlha ra hwetsana morwa Mmaseroka. Ge re fitlhile, ra ba botša gore mmago ngwana yo o re dipona le motšhene a di boe ka gae. Ba ntlamile kgorong ka baka la tšona. Aowa, tšona di gona ke mo ngwakong re no bona ba e tswa ba rwele. Le rena e be re sa nyaka go roma motho, wa go tla go butšiša gore ba ditšhere ka mokgwa mang. Aowa ke ge ba re fa re tloga natšo.

2127 Dilo tša ge fšilwa mong wa tšona. Bjale kgôrô ya mo nyaka dipudi tše tharo. Dipudi tše pedi ke tša ba rumiwa. Ka e tee ke ya go tswalla kgôrô. Bjale mosadi a re, dilo tše tšo dula ka ngwakong wa mang. Ba re mowe go ka fetola yena Saai ka noši. A re tšo dula ka ngwakong wa ka. Ga la mang lapa ka lapeng la mong mosadi wa ka ka baka la gore wena e a wa di nyaka. Taba ewe e ka seya direga, ka gobane ge o roka dilo tšewe o be o apeela ke nna. Ke boletše ka re le tla ntlhalefetša ka baka la bonoši. Ke be ke nyaka ba gešu le bona ba lefa.

946

2128 Ba mo kwela ba nyakela batswadi ba gagwe, ba ga Rakgwale. Go lokile palakanang, le tla boya ka moswana. Re sa roma motho a yo bitša batswadi ba gagwe. Le se ke la tsoga le robetse le re go tšoga le nape le wele tsela le tle. Dilo tše ka moka di tla sala le tla tla le di tšeya ka moswana. Le wena mosadi lehono boela gee o tla boya ka moswana. Ba roma motho wa go ya go tsibiša ba ga Rakgwale gore ba tle kgorong, ka baka la ditaba tša moredi wa bona. A ya a ba botša ba re re di kwile.

RM/

947

2129 Mmaseroka o tlhalosa pelaelo ya gagwe matlhong a batswadi. O bitša ke rena go riale ba kgôrô. Re go bitšetša bakeng sa pelaelo ya moredi wa gago. Bjale o tla le tlhalošetša yona. O ka ba tlhalošetša šeba ba tlile. A thoma go tlhaloša. Ke nnete pelaelo e tswa le nna, mabapi le moka monna yo a wa ka. Ka baka le dibjana tšewe a ilego a di reka ge a dutši a apela ke nna. Bjale o tla a rwala a iša ka ga le lengwe lapa. Bjale ke yona pelaelo ya ka. Ka re go bona gore marukgwe le dihempe di rwelwe le nna ka tšhabiša dikgogo dipona tše pedi le motšhene wa go roka dikobô. Bakeng sa go bolabodifana le nna. A se ke a dira, bjale a ntešetša ka tloga, a šala a roba mengwako ya ka. A re go bona a sa di bone a kitima a etla mo kgorong. Bjale ba kgoro ba ntlema ke lla ke re ke nyaka ba gešu. Ka morago ga mo ba tšo utulla dile tšewe, mo ka gova ke di utile. Ba di gafela monna. Nna ke ile ka butšiša gore tšo dula ka lapeng la mang. Ba gafela monna wa ka gore e be yena arabago putšišo ewe. A re tšo dile ka ngwakong wa mong mosadi wa gagwe ke baka la gore nna a ka di nyaka. Ke moka ke yona pelaelo ya ka.

948

2130 Thibedi, a re, morena lekgotla. Ditaba tšewe ke moka di bolabolago e mosadi yo ke maka. Le maloba ka kgôrô ba tlile kowa gae ga ka. Ka baka la gore e be ba sa tlela ditopo tšewe mosadi a goba a di bolabola, a ka ka ka bolabola. Bjale lehono ke a di bolabola. Ke be ke na le dikobô tše dintši ka ngwakong wa mosadi yo. Bjale dikobo tšewe, ka moka ga tsona ga di gona. Morwa wa gagwe Dingwati o di anere ka moka ga tsona. Tše dingwe o be a di rekišetša mathaka. Bjale motlheng ke re ko tlhola dikobo ka hwetsana gore dikobo ga di gona. Go setse fela hempe le burukgwe. Ke ge ke mmotša gore dile tše bo ngwanabo ke bone tše dingwe morwa wa gago ke mmone a apere. Bjale ka ge e le ngwane wa ka a gona taba. Phôšô ya gagwe ke go tšama a rekisa tše dingwe. Lehono tše ke a di tloša ka baka la gore le tšona nka hwetsana a di tšere. Ka gobane yena a nyake go fiwa o nyaka fela go thopa.

Bjale ka ge a tšere dilo tša di tšo hwetšanago ke ba kgôrô,
 bjale ke ona molao wa go rwala dilo tšewe elego tša gagwe, a di
 iša go šele. Dikgogo di sepetse pele ke gore o dutsi ka go
 riale mowe. Ke dilo tša maatla a ka ge a tloga a fo di tlogêla
 di le mo, yowe mongwe o tla ya a mo rekela tša gagwe. Ke moka
 ke feditše.

2131 Mmudi wa lekgotla ke tšona ditaba tšewe re le bitšetšago
 tšon. Ka go riale mowe le ka bona lešaeadi le yowe e seng
 949 lešaeadi. Lekgotla le tla beya le bolabola, taba e e thome e
 bolabola ke batswadi ba mosadi. Ditaba ke tšewe Rakgwale,
 o ke o di tlhabune, ke ditaba tša bana ba gago. Ke a di kwa
 morena bjale taba ga e le kgorong ke ya monna yo mongwe le yo
 mongwe. Ina ke nnosi nka se ke ka bolaya tau, tau e bolaya
 ke banna. Mogologolo yo mongwe o re, monantso a e kgamole.
 Lena nthuseng go nkgamola lentso le. O wa kwala go riale ka
 lekgotla.

2132 Mmudi wa lekgotla a gafela banna ditaba. A re lea di
 kwa lekgotla, Rakgwale o tšhaba go lamolanya bana ba gagwe ka
 go riale mowe o re lena dimpja tša mošate kitimang le taba.
 Dimpja tša mošate tša re e be go tla ba neng. Latihela lerapo
 dimpjeng di be di kokona. Mmudi wa lekgotla a re mantšu
 ka moka a baboledi le a kwile. Bjale ke re ba lamolanyeng
 ke moka a dula fase.

2133 Lekgotla la bona mosadi phôšô. Re go bona phôšô ya
 go rwala dikgogo le phatlho ya monna yo, wa ga šai wa ya go
 thota, motho yo mongwe ka yona. Kganthe wena nka be o re go
 bona monna a rwala dilo tša ka ngwakong wa gago o belaelê.
 Lehono nka be re bona monna phôšô. Ka baka la gore dilo ka
 950 moka o ile a direka a apeela ke wena. Bjale dilo tšewe ka
 moka o di balabotšego go bonagala gore o balabotše maka. Nnete
 ke ya monna ka gobare o ile a tla a bolabola gore thoto ya ka,
 ba rwele. Ka nnete ra wela kwaleng ra ya ra di hwetša.
 Lepono le swarwa ka morwalo. Motlhomong Rakgwale o na le mo a

ka go bolabolago a ka no ema a bolabola.

2134 Dipolabolo tša Sebocelotše Rakgwale, ditaba ka moka ke a di kwa. Bjale ngwana wa ka o dirile phōšō bakeng sa go ntsha dilo tšewe tšo ga Jani. Dilo ka moka ke tša gago bjale wena phōšō ya gago ke ya go di ntsha ka ngwakong wa gago. Bjale lehono ka baka la dilo tše ba tšogo di tšeya gammago. Le ge o bolabola nnete ga go na monna yo a tla go ema nago. Bjale ke tla tlogela phōšō ya gago. Ke butšiša lekgotla gore dilo tše di swanetše go dula ka ngwakong wa ngwana mang. Mokgonyana a mo araba a re tšo dula ka lapeng la ngwana Lokweng. Ka baka le le rego eng. Ka baka la gore yo re a mugišitše dithoba. Bjale tša bošla tša dula ka mowe a ka di iša matotong, mowe re ka se kago ra di bona, ke mokgwa owe ke rego tšo dula ga Maleselane.

951 2135 Rakgwale a re ditaba ke tšewe, lekgotla. Nna ga ke kwišiši gore dilo tšewe tšo dula ka ga ngwana Lokweng. Ka baka la gore a tloga mong wa tšona. O tla šala a diša ka mowe lapeng la ngwana Lokweng, ge a bona a tlogile. O be a sa di fe monna yo mongwe. O be a filo di tšabiša fela ka baka lewe a bolabolago gore o rwele dikobo tšo gagwe. Ke a di kwa bjale re šitwa go araba ka baka la lebaši le. Nkabe a se ke a di tšediša noka, gona motlhomong e be re ka kgona go pepetletša. Monna o swanetše go di beya mowe yena mong a ratago.

2136 Moka monna lentšu lewe le sumišitše ke yena moredi wa gago. O gona yowe a ka rego a bolabola le monna wa gagwe a re moka monna. Aowa ga gona bjale lehono o wa mo kwe ge a kgona ka baka la gore a se lentšu lewe le ka šumšwago mabapi le monna. Moka monna ke gore monnanyane yowe e seng wa ka. Ka ngwako o wa tšera a tšhabe motho. Fela a na selo ke matlho a tšiš matswanetša tlhogo. Rakgwale a re fetang le mosela wa tšhipa ya lena, lekgotla.

952 2137 Thibedi a feta le dipona tša gagwe le motšhene. Mosadi dilo di be di golebane bjale wena ka nosi wa thoma goba le malalamabe. Bjale ka go riale mowe ga gona motho le ka o tee yowe a gopolago gore o mo dudu. Motho ga e ya morakeng, go ete dikgomo pele yena a di šala ka morago. Gela e be nke ke dipona le motšhene fela gona e be re tla gopola ka mokgwa o mongwe. Ditaba tša bona tša fela di etla mowe. Ba palakana ba ekela magae, a bona.

2138 Mmaseroka a tšhaba le monna yo mongwe wa ka mošo wa lepelle. Ka moswana ba lebella gore ba tla bona moši o tupa ka lapeng ba se ke ba o bona. Monna o ile ga a e ya a hwetšana ditlo dingonga bošuna. A ya ga mogolo wa gagwe a mmotša gore mosadi yola ga gona ke hwetsana mabati a no bulega. Mmagwe le yena o ile a dira ka mokgwa owe. Ke moka o sepetše. Bjale go swanetše go dira bjang. A ke tsebe go tseba wena. Ge nke ka ngwakong wa gagwe o sa ya gona o ka mošala morago. Ke tswanelo ya gore ke mošale morago ka baka la dikgomo. Die kwela kgomo e nyaka ke modiši wa yona.

953 2139 A ya a mo hwetsana lapeng la mmagwe a na le monna yo mongwe. A fitlha a dumedisana le batwadi. Ka morago ga tumedisano ewe a re ge le mpona ke le bjale ke a nyaka. O nyakang, ke nyaka mosadi wa ka mang, Mmaseroka. Mosadi wa gago o mo šile ka gae. A ke bolelele ke wa ka gae, ke bolabola ka yona. Mosadi a re o wa nkgwaola kgwaedi tensa. Nkare ke le mosadi wa gago ka fo sepela ke ponapona. Go ponapona ke gore go gonagona. Ke ge motho a sepela a sa ~~apara~~ apara selo. Ke gona go ponapona. Ba re go yena ga na bjale ema o tloge wa ba o sa bolabola tšatšewe o nkgae madi. Morwa wa gagwe Dingwati yena a šii madiago o nyaka go tiya papagwe bjale ba bagolo ba diyo ganetša. Ke moka a ba lašala a tloga.

2140 A laudišetša mogolwane ditaba tšewe. Ke ile ka fitlha, ka mo hwetšana. Bjale ge ke bolelele le batwadi ka gore ke nyaka ngwana yo, ba mpotša gore wa gago o mo šile ka gae.

K34/82

Moka mosadi wa gōna a nkubēla a re o wa ngwaela kgwaaditena.

954

Morwa wa gagwe a fafamella go ntiya, ba diyo thibēla. Mogolo wa gagwe a re o wa bōna a sa go nyaka. Bjale ka gobane o na le morwa wa gagwe. Moleset'ē le saba lona ke la ga saai. Ka tihwa o monet'ē nthago o tla lopa ka tlahōgō. Ke moka Mmaseroka o tladile, o tlugile le bana gagwe. Ditaba tša gagwe le Thibedi tša fōle ditla mowe.

2141 Mmago Mmaseroka ke Masekane o be a tsere ke mosadi yo Mokgomolē, bjale e dula le Wele Rakgwale. Mokgomole o be a tsere ke papago Wele. Bjale a re go beka ngwetšai yowe wa gagwe a ra ngwana wa monna wa gwe a re mosadi šo. Aowa, a dula naš, gwa se be le taba. A ba a ba le bana naš, bawe elego basetsana ka babedi, Mmaseroka le Sepotoko. Ge ba sa le ba babedi lerato ya ba le legolo.

955

2142 Wele a loša wa gagwe mosadi. Bjale bathoma go fapana le monna. Ba fo tihwe ba elwa, ntwā ya phaku. Phaku, ke gore sewe ba lwetšego sona, a sa tawanšla e ke ba ka lwa. Bjale ka tsatšai le lengwe a mo tiya kudu. Ba ya ba mo lifiša ka kgomo. Ba e bolaya ba ija. Ka morago ga mo a bona gore nama e fedile, ke moka o thoma go fapana le monna. A goma a mo tiya ba goma ba mo lifiša ka kgomo. Bjale batho ba mmotšā gore o se ke wa mo tiya o nyaka gore o fetše dikgomo ka moka. O šitwe go nyala mosadi wa gago, mosadi e foba yena fōle. Monna a futlhiša, ditsebe tša gagwe ka lefofa la kgogo, a di kwa. A lesetša go ba a sa mo tiya. A no moroga ka mokgwa owe a ka kgonago. A no mo homolšla. A thōma go fo sepela ka boethatšlō, a fo ntšha matlho a mo lebella.

2143 Wele a beka mosadi wa gagwe. Tsatšai lewe ngwetšana a tsenago ka lona a ba robale, ba etiša lebaka le letelele, ba letetše ngwetšai. Ge ba ka re ba sa dutšai ba bangwe ba tsene ka mengwakong ba robotše. Ba okwa mokgošana o kwala wa ai-ai methi a ka methi a ke. Ba kitima ka lebelo le bona ba kgana. Ba yo gathšetša ngwetšai, ngwetšai o sepedišwa ka go

RM/

K34/82

956

ntšha dimphō tša ba gatlhanetšai gammōgō le bona baetšai ba
ngwetšai. Kowa kgolō o gatlhanetša ke dikgarebe. Bjale ge
a šetše a tšena ka kgōrō go ya basadi le banna. Ba yo thuša
dikgarebe gore a phakiše a tšene. Dilo tšewe ba mo dipidišago
ka tšōna ke masaka, matanyetša dikgolomotho le diphepa. Ngwetšai
a tšena ka kgōrō, ke moka a ya a ema molomong wa mafate. O
nyaka gore ba ntšhe pudi a kgone a tšena ka lapeng. Monna
a ntšha pudi a tšena ka lapeng. Bjale go fedile sebokaboke
a se sa le gona. Ba sepele ba libile ngwako o ba yago go tšena
ka šna. Mokgekolo o ema molomong wa ngwako ka segō sa metsi.
(methi) Ge ba fitlha mowe molomong ba tšhela methi, bjaneng
bja molomong wa ngwako. Ba sepidiša ka go phakiša ba tšhaba
metsi. Ba sepele ka dikhuru.

2144 Ba binela ngwetšai dikōša. Masakane dilo tšewe ka moka
ga tšōna a di bōna, o be a robotše ka ngwakong wa gagwe. Ba
epele dikōša ka moka le go phafoga a se ke a phafoga. Magogō
a go alla betšai gwa diyo alla mošadi yo mongwe bakeng sa gagwe.
Ba epella, sekgekgee se ntlong, pelo ya kgopō a ewe ge.
Sekgekgee se ntlong, pelo ya kgope e rwele matšhite. Bjale
bjale le tše dingwe a se ke a ba kwa. Ba bangwe ba fela ba
re, o wa re kwa, a di nyake. A se lehufa le lebotse le, la
go napa wa sekganšlō ngwetšai wa gago. Methi (metsi) leleme
la gešū ke gore methi, bjale lentšū le methi le boima go bitšeng.
Bjale modumo wa lona, le bjale ka modumō wa lentšū le la
sekgowa (the) lona la ba le na le i.

957

2145 Makalo ya Masakane ga bošele. O ile ge a tšoga e sa le
bošego a kwa dikgarebe di bolabola kg ngwakong. Bjale a ntšha
dithōrō a re buswa se bo mo molomong. Ke moka ba tšoga ba etla.
Ge bo šele ba tšilo dumediša ngwetšai. A thoma go bolabola
gore ke maketše ke no kwa batho ba bolabola le ge ba etla, a ka
ba kwa. A swabologa, ka baka la gore o ile a ba fa dithōrō.
A ba thabiša a sa thiba lešadi lela a go fo robala. Ke moka
diketšana tša goma tša bošle magae a bona. Gwa šala ngwetšai.

RM/

A tšhaba lebštš, a goma a boya le phafana. Ba phirima ba erwa ba robala ba le mo horong.

2146 Monna o swanetše go fokatša ngwetši. Ke molaš, o wa mo fokatša o direla gore a tšwašš. Ka morago ga mo a dutši haš, ka ngwakong wa gagwe. Ke gona a ka kgšnago a e ya ka ngwakong wa yola motala. Mpa ga e lapiši, motlhomong ka lone lebaka lela, o šetše, a imile. Masekane ka kowa pelo e ya swa. O bšna monna phššš o re nka baka lang a se tle ke ngwakong wa ka.

958 2147 Masekane a tloga a ya kompong ya mabulane. Go lala ke bala matlšššš a ngwako go ntenne. Ke ge a roba a e ya Mabulane. Monna a wela kwaleng a ya a hwetšana a bile a na le monna yo mongwe. Kganthe o dira bjang mosadi a re o ra ge ke dirang. O reng o fo tloga wa se ke wa mpoša gore ke a šta. Ka be ko go botša o le kae, o ntihoka kae, ke tle ke go bulššš ge o sa robetše le mosadi yola wa gago ka motšwana o tsoge o re ke go buletše. Monna a ba kgopele, sepele moseding wa gago, nna ke go letše go k lekane. Go lala ke bala matlšššš go ntenšš. A se nna sedibššš sa mahura. Ba re go go tšhela makhura, ba thiba. A ke sa go nyeka monna.

2148 Molaudiši ke Leuwene Saal. Ke mogolo wa Thibedi. O re molato wa bona wa šššš o etla mowe. Ngwana wa tadi o tšibja ka morššš. A le dume le tšwa ntšung. Di tšwa tšwalong ya mmagwe. Molaudiši y we o tšwaletšwe mo nagong e. Mphathš wa gagwe ke Mangana ka bontši, ka bo tee ke lengana. Papagwe Mpe o tšwaletšwe Phaleborwa.

959 Temana ya 4 (b) monna wa go se baballe mosadi.

2149 Tšhale ya mosadi ge o tšhala monna wa gagwe. Monna o tšhala mosadi ka manš, ka gobane a tšhoka go dira bjale, o ka loba dikgomo. Bjale mabapi le mosadi a na taba. Ka gobane monna yowe a tšhabago naš, yena o tla ntšhš dikgomo a mo nyala.

Bjale bo mpare bo a diya go tlhadiša mosadi. Ka baka la gore a ka fo mo le-šetša a tlhagallwa. Bjale ka go risale mowe a ka se ke a kgotlella, ka morago o tla tšhaba le yo mongwe. Monna o swanetše go apeša mosadi, bjale wa bōna a se mo apeše o mo ngaletšitše. O direla gore a mo tlhale. A kgonē go gapa dikgomo tša gagwe.

2150 Go se tlhōkōmōlō ge mosadi a babja. Motho ge a babja, o wa lafišwa. Bjale ge motho a sa tlhōkomele, yo monwe ge a babja. A mo nyake o dira gore a hwē, a šale a raila. Ge o ka re ge mosadi wa gago ge a babja, wa ya bjale, wa ya wa boya bošego. Pelo ya molwetši e tla kwe botlhoko kudu. Ka lebaka le lengwe o ka hwetšana a bula, goba wa hwetšana a abutše a ile ga batwadi. Ge a fitlha o tla ba botša gore ke tšhabile go bolaya, ke letlora ka gobane ke be ke tlhoka le moge i wa methi. Bjale ke baka lewe le mpōnago, ke abutše go tlilo fitlha mo. Molwetši o wa okiwa, nna ga ke oke ke motho.

2151 Mokolokoto ke gore ke monna wa go tlhoka selo. Go tlhoka selo, go bolwabolwa ka go tlhoka bonna. Monna wa mohuta owe o tšhabana le basadi. O kwa a re a ka mpōnēla. Ka go risale mowe o fafaletša gore a se ke a tšeba gore a na selo. Bjale leina la monna wa mohuta owe leina la gagwe, ba re ke Mokolokoto. Ke Mokolokoto ke wa motho e ka be e le wa kgomo e ka be a lewa. Ke gore e ka ba a bolaiwa, bjale ke motho ba ka se ke ba mmolaya. Ga gone mosadi yowe a ka kgotlelago go mo apeela. Batwadi goba yēna, ba ka se ke ba bolabola gore ke segōlō.

2152 Go loaiwa kantle le go bonana le mološi. Kudu taba ya mohuta o e tlhagela basadi goba dikgarebe tšewe ba fo bolabolago natšo. Ke moka ba kwana naš. Ka morago ga kwano ewe, ke moka ba mo tšhabiša. Bjale o mmona gore ke segōlō ge a šetše a le bogadi.

K34/82

961 2153 Go se alafiso mosadi le go se mofe methi. Banna ba kgona go tseya basadi, bjale pelo mahubeng di se gona. Taba kgalo ewe e tawenyago monna bakeng sa go se tlhokomela mosadi ke mekgwa le mesepele ya mosadi. Ka gobane monna o tla leka ka matla go lwantsha mekgwa ewe, ya gagwe, b'elo a se ke a kwa. Ke moka a tla le ke pelo a tie ka moswana ba mo lifiso. Bjale mafello o tla bona gabotse gore mosadi o wa ntobisa. Bjale a ntsho matlho a mo lebele. Bjale mosadi wa mohuta owe monna a ka se ke o mo tlhokomela medirong ka moka. Tshemong e na le mong wa yona. Ge tshemong e se na mong e mela mogolane.

2154 Bjale ka Dikoloto Lwekeng, monnayo o ile a latlha tshemo ya gagwe ya mela mogolane. Tshemo re bolabola ka mosadi bjale ka go riale mowe a se ke a tlhokomela mosadi wa gagwe. Ka baka lekgore o tla le lapisa ke mekgwa wa gagwe. A bona gabotse gore o tla tlhoyana le batho ka baka la gagwe.

962 A mo ngaletsa a dula ka lapeng la mosadi yo a goganyago nae moya.

2155 Malatse ngwana Malea, a latse naga ka boethatelo bja gagwe. Monna a sa mo sale morago. Ditse ge tse boys di tlotlorega bjale ka marothi a pula, a sita le go botse monna. Dilo tsa batho di a bolaya. O tšama a ija dilo tsa batho ka maka. Mmatwala wa gagwe, a re o diya bjang ngwanaka. A re ke lla dilo tsa batho, beng ba tšona ba belatla. A okwe ke kgale ke go botse gore o sepele bjang ngwanaka, wa re motshidi. Bjale lehono o wa di bona.

2156 Mosadi ge a babja o nyakella ke monna wa gagwe ditlhare. Bjale Dikoloto a se ke a mo nyakella ditlhare. A re a di bone, o ile ke yena madikgane. Motshidi ke go e pheta gore sewe se mo taweletago a na taba. Ba re mo tshidi se phetile, se re lehu a se selo, ke borokho. Mmatwala wa gagwe o kile a babja. A tlhoka le mokgedi wa methi. Bjale le yena a se ke a mo kgela methi. Ngwana wa batho bolwetši ke bjo bogolo, bjale go itše tlala le methi, a di gona.

RM/

963

2157 Manyane a ya a etetša ngwana wa gagwe. Ka tšatši le lengwe a štšla go bona ngwana wa gagwe. Ge a fitlha motšeng a hwetšana gore ga gona motho, ke ngwana wa gagwe fšla. A bona gabotse gore ngwana wa gagwe o lathegile. Le methi a go nwa ga gona gammogo le motapa. A ke a dira gore a gome, a yo botša monna gore ke hwetšane ngwana a le ka mokgwa wa gore. A botša moredi wa gagwe gore a no koko-tla gabotše o tla ya a gatlhana naš ga gore. A šala a dira bjale. Ba ya ba gatlhana mowe ba gatlhanago. Ke moka a mo etetša go fitlha naš gae.

2158 A bega monna ka mokgwa owe a hwetšanago ngwana a le ka šna. Ke dirile molato mogatšaka. Mola ke tloga mo ke re ko bona ngwana ke hwetšana motšeng gore tšherere. Go no ba yena molwetši a le nnoši. Ge ke mmutšiša gore ba motse ba ile kae, a re ga tsebe. Bjale ke ge a mpoša gore ke tloka le mogedi wa methi. Ka lešoko ke ge ke napa ke moetetša gore ke tla no ba ke mokhela methi, a le fa. Le yena ka noši a laudišetša papagwe ka mokgwa owe a tihakago ka šna.

964

2159 Papago Molwetši a re ke ile dikgomo. A re go tšoga a wela tšela a ya ga mokgonyana. A ya a ba hwetšana ba sale gae. A bitša monna yo mongwe ba re ke Sepedi Popela. A ya nae ka motšeng wa mokgonyana. Pšpela o be a agišane le bawe ba ga Lokweng. Ge ba fitlhile a dumedišana nabo. Ka morago ga tumedišano a re ke no kwa ka bo pudi tša tšela ba re ngwana wa ka o wa babja, b ale ke tšilo mmšna. Ba ile ba gakamga, ba se ke ba kgona le gore ba ka mo fetola bang, ka baka la gore a ba tsebe le gore o ile kae.

2160 Ke bone a fitlha kowa gae gaka a etšwa a di yo a bula. Kgane bopudi tša tšela ba bolabola maka ge ba re ngwana wa ka o wa babja. Mmatšwala wa gagwe a re ke nnete o wa babja. Bjale go homola mo a re tšebe ka mo a ilego. Re nore ge re gšršga, ra hwetšana a se gona le ile la dira bang. Karabo ya tloka. Le bolale ngwana wa ka, ka baka la gore a le

965 ntshupe yena. Ke ditaba tse ka go a re go bitsetfa tona tse. Ke direla gore o tle o kwe bosaedi bja bona. Bjale mosadi wa lena o kwa gae, ga ka. Ke no bona a e t'wa a e wa le ka matolo. Ge a fitlhile a re ke t'wa ke abula. Kowa bogadi ke t'abile, tlala le go tlhoka mooki. Ka bona gore nka bolaya ke letlora. (mogau) Bjale e be ke tlilo le t'abiisa taba ewe. A thakgoga a goma.

2161 Mmago monna a re go morwa wa gagwe, sepela o bone molwetši. A re le wena o ka fo ya wa mōna, o tla tla o mpotše. Mokgakolo a se ke a mo fetela a bona gabotše gore ke moka dikgomo tša ngwanake di lobile. Ka gobane tšatši le a yo fōlago ka lona a ka se ke a ba a sa boya. Mmago Dikoloto yowe elego Lwane. A dira matšatši a mabedi a yo bona ngwetši. Ka morago ga matšatši awo ke moka a se sa ya go mōna. Monna yena a se ke a ya letšatši ka le tee. Batwadi ba gagwe ba katana le bolwetši bja ngwana wa bona. Ka morago ga ngwaga a fōla.

966 2162 Ditefa tša bolwetši bja Malatše. Bolwetše bo a tlaletša. Ka morago ga mok a fodile dingaka tša tla go nyaka ditefa tša ditlhare tša bona. Moleo wa di gaka ela ngaka ya tla go leka molwetši e le gore o ile wa e reta. Kele ga gore o mo laele, a wa swanela go fetšela go e ngwe ngaka. O swanetše gore o mo laele o re aowa, ke bona gore o paletšwe bale ke fetela pele, a go lokolle o kgone o fetela ge e nwe. Bjale Magize le mosadi a ba ka ba dira bjale. Ba ile ba tlaletša ke bolwetši. Ba rakiša nyepo e motho ga hwe ka setlhare ka se tee. Bjale ba tsena go e ngaka ba bona boroko ba sa bo bone. Ka moswana ba ya go e ngwe gwa foba bjale ka tšatši le lengwe ga e nwe.

2163 Ngaka e ilego ya fo diša Malatše ga e tšibji. Ka baka la gore ba ile ba kitima le dingaka tše tlharo. Ngaka ya pele ke Dimpampa Magomane ya bobedi ke ngaka ya mosadi Moreb di Mathake, ya boraro Tsameone Mohlare. Ka moka ga bona, a

967

ba ke ba ba laela. Bjale ka go riale mowe ba nyaka ditefa
tša ditlhare tša bona. Ka moka ga bone ba ile ba gapa di-
kgomo tše tharo. Molato wa kalafo wa fela o etla mowe.
Le mola a leke go ganela tše pedi go di lefela. Go be go
sa mo thuse selo, ka baka la gore kgoro e be yo ama nabo.
Ka lentšu la gore nka be o ba lašiš.

2164 Dikoloto a lata mosadi ba mo ganela nae. Ka morago ga
mo ngwana wa bo a a fodile, monna a lata mosadi wa gagwe. A
fitlha a dumedišana le ba ga makgolo wa gagwe. Ka morago ga
mowe a re ke lata mosadi yo ke nyaka go ya nae gae. Lehono
o mmona gore o mosadi aloba go o sa mo late o be o dira
keng. Nna nkabe nka se ke ka kgona ka baka la gore ke ile
mo ke boya ka hwetšana le mo tere. Ka fitlha ka gakwa le
ditlhare. Malatše a re mogateaka o na le maka. Bolabola
nnete ya gago. Ka gobane le ka lapeng la ka le go gata, o
be o sa gate.

968

2165 Malatše ka baka la go tlhoka mooki ka tloga. Ditlhare e
be ke sa fe, ke motho, motapa le šna o se gona gammšgš le
methi a be a se gona. Bjale ka gopola ka hwetšana gore le
nyaka gore ke hwe. Bjale ke ge moregare ke a bula ko fitlha
ka nokeng ke nwa methi. Ke moka kgopolo ya mpotša gore ke
swaretše go abula ke tla ko batwading ba ka. Motwadi ga
swane le motho fela, ba nkwela botlhoko. Ke ge ba nka
lafiša ke fola. Lehono wena o tšilo bona gore nae ke nnete ke
taugile goba ke hwile. Ke šitwa kudu gore nka boela ka ya ka
dula nago. Ke no ba ke bilab la ditaba o tla kwa batwadi ba
ka mowe ba tla go go botša.

2166 Malesa, a re ke go nyaka dikgomo tše tlhoro, o tloge le
mosadi wa gago. Dikgomo tšewe ke tša go elafiša mosadi yo
wa gago. Nkadimeeng yšna, ke tla re ge ke nyakela dikgomo
tšewe a ba a nkapela. Ba gana polabolo ewe ya gagwe. Ba
re sepela o di nyakela re tla tla re kgona re go fa mosadi
wa gago. Monna a goma a e kgoga bjale ka motšumi ge a tšo
dumala.

RM/

2167 Malatše a tshaba le Maruping Mogomane. O ile a sa dutšai gae a re ke sa nyakela dikgomo. A kwe ka bopudi tša tsela ba re mosadi yola wa gago o tshabile le monna yo mongwe. 969 Yaba gona a yago a gapa dikgomo tsela tharo tsela. Ba mo fetola ka gore bjale go lokile re tla go fa mosadi wa gago. Goma natšo re sa tsibisa batswadi ba mosadi. Re tla go botša wa tla natšo ke tsatši lewe o tla tlogo o tloga le mosadi wa gago. A goma le dikgomo a ya a dula a letšela tsatši le pitšš.

2168 Lentšau la ya la gore e kgopoleleng. Ba roma sebaka. Ge se fitlha motho a re lehono ke letšatši lela ba ilego ke tliše dikgomo ka lona. Sa fitlha sa dula lapeng, bjale ba re ba mo alla legogo ka ngwakong. A re sowa, le se ke la se tswenya, gona mo ke dutšigo go lokile. Ke rumile ke ba ga Maleša, ba itše ke tle ke le botše le ekgopolšš. Dia kwala, sepela o ba botše dilo tša rena re di hwetšane ka moka. Ka tsatši la gore ke rena bawe. Sa goma sa ya sa ba botša.

2169 Ba mo fa dikgomo tša gagwe. Ka lona letšatši lewe ba ilego ba le beya. Ba ya ba kopana sebaka ba botše re tliše. A ba botše, ba re go lokile ba gešau lehono ba gona. Bjale 970 re re tšaya dikgomo tša gago. Ba mo fa ka moka dilo tša gagwe. Mowe re hwetšana nyepo e leša kgomo o kabe motho. Ke gre kgomo a e swane le motho. Motho o wa rumiwa kgomo o ka se ke wa e roma. Molaudiši wa ditaba tše ke yšna papago ngwana Mangese Maleša. Mphathš wa gagwe ke Letuba. O tswaletše mo nageng e.

2170 Mano a banna a go tlhala basadi ba bona. Awe ke mano a banna a go tlhala, ka gobane a diyo oraka, a diyo moraka, a ka se ke a bone dikgomo gammšš le bana. Bjale ba ba tlhala ka mano. Mano awe a mo tlhalago ka šna, ke a go se mo tlhššš-mššš go mo apesa. Bjale ge a bona gakana le bagwera ba gagwe, ke moka o wa tlhala. Ka go riale mowe molato re fa wa mosadi bjale monna o tla kgona go hwetšana dikgo o tša gagwe. Bjale

ka ditaba tša ka mo godimo tša Dik loto. Gomme mosadi go bjale, aowa go a tlhala monna ga utame. O fo napa a tloga monna a šala a awere ka ditšhela. Motšhabiši a ntšha dikgomo tša gagwe a mo fa.

971

Temana ya 5 go thoba ga mosadi.

2171 Go tšhaba ga mosadi goba kgarebe ge a tšhaba le monna yo mongwe. Gona le tsela tše pedi, tša go dira gore a tšhaba. Tsele ya mathômô ke go kwa batšwadi ba nyefola mokgonyana. Ya bobedi ke ya gagwe ge a sa kwane le tša bogadi bja gagwe. A diyo napa a thôma ka go diyo tloga, aowa o thoma a o kwana le monna yowe a kwanago go tšhaba naš. Ka lona lewaka lewe, ba sa kwana o no ba a dutšai le monna wa gagwe. Ke lona lebaka la gore le yšna a etukiše. Go tšeya ditšhila tša gagwe a di fitlha. Go eletša gore ge a tlogile ba se ke ba šala ba mo sirya.

972

2172 Dilo tšewe a swanetšego go di tloša pele ga gore a tšhabe. Ditšwarô tša gagwe le tše dingwe tše bjale ka matšwaršlo, gammôgô le matšhegô. Matšwaršlô ke malapi awe ba rego ge ba bone kgwedi ba kitela ka gare gore madi a gagwe a se ke a ela le dikgwela. Bjale ba bangwe bašadi o fo hwetšana ba di beile ka mengwakong ya bona. Le lengwe leina ba re ke dithibô. Le mowe ba ilego ba boloka dišala morago o wa di epolla, a tloga ka tšona. Dilo tše dintšai o di tšeya a sa dutšai leneng. Motlhang a tlogago o ka tloša matšhegô. Mola a epolotšego dišala morago o tla go bata a sa le mowe bogadi a goma a dila ka boloko. Gore ba se ke ba tšeba gore o tšere dišala morago.

2173 Bjale ka mosadi yo Mafoiyana ge a tlhala Falemane. Mafoiyana ke ngwana Mhōšš. Bjale mosadi yo e be e le moopa. Monna a be a na le bašadi ba bararo, ka yšna e le wa bone. Ke mosadi wa mokokotlšlô, ke gore wa mafello, ke moka o tšofetše a ka se sa tšeya yo mongwe. Bjale monna wa motšhe a swanetše go fonya le bašadi ba gagwe. O swanetše goba pšô pšô ge e tla ba pšô ke gore e swanetše go nwa moreto wa kgomo

RM/

e ngwe le e ngwé ya tshadi ge e rota.

2174 Bopôô bja monna ke goba le metšwarêlô ya basadi ba gagwe. Bjale a tšeya metšwarêlô ya basadi ba gagwe gammôgô le wa Mafouyana. O tšela gore o tla iša ge ngaka yo mo fetolela tšhidi ya banna. Ka go riale mowe madi a gagwe a tla ba bogale go feta a basadi. Ge a ka kwa mmele wa gagwe o sa tšee gabotse o koma tšidi owe. O tla kwa mmele wa gagwe o lokile. Dithibô tšewe o be a di beile ka ngwako wa ngwara Mohôfê. O sa di gopolêla go tla diša ngwakeng gore yo fetola tšhidi. Kganthe lebaka la gore a tšhabe le kaufai. O ile ge a funuka ka ngwakong a hwetšana dilo tšewe a di rwala.

2175 Mafouyana a tšhaba le Thamago. Ka lona letšatši lewe a tlogo tšhaba ka lona. E be gona le mabjala a magoto mošate. Bjale bošego a botša monna a re ke a babja. O dira keng Mogatšaka, ke fo kwa mmele wa ka o sa epšine. Ka moswana ge basadi ke ka moka ba e ya magotong, yšna a se ke a ya. A re nka se kgônê go ya ka baka la gore mmele wa ka a ke okwe tššna. Bjale ka ge e le tšatši le legolo la magoto, ba tloga ka moka motšeng. A šala a le nnoši motšeng le bana ba banyana. A šala a rwala matšhōgô a ya a fitlha mowe go tšebago ke yšna. Monna a fitlha ke moka a bolabola naš. Ba tšhaba monna a sa ile magotong. Ba banyana a ba tšebe se o, go mmona gšna ba mšna, fela ba se ke ba mo tšebe.

2176 Monna a hwetšana molwetši a se gšna le matšhōgô. Monna o ile a phakiša a boya ka baka la gore o tlogile mošadi wa gagwe a koya-koya. Go koya-koya ke gore go epobola go se thabe. Bjale makalo ya gagwe a hwetšana molwetši a se gona. Ge a thoma go lebella ka ngwakong a hwetšana gore dikobô tšewe aparago ga di gona. A tšwa ka ngwakong a lebella lapeng a hwetšana gore matšhōgô ga gšna. Bjale a tšeba gabotse gore mošadi o be a mo šla borwa. O tšhabile a se ke a šetša kudu. Letšatši la dikela a sa mmone, a ba a bona letšufi le towara. Ke gona a thomago go gopola gore o tšhabile. Ka gobane mošadi ke kgomo o tšeba e letšatši le ya madikšlô.

Kgomo ya tshadi ewe e nago le namane e tsebag lefatši le ya madikšiš. Ke moka e tewa motlhapeng e gopola namane. Bjale basadi le bona ba bjale. Le ge o rena ngwana, ngwana wa gago ke monna wa gago.

2177 Basadi bala bangwe ba leyaleya, ba se ke ba bona monna wa bona. Ke moka ba bitšana ba ya gae. Ge ba fitlha gae, monna a re ke a makala ke phakišitše go tloga magotong, ka ba-
975 ka la gore ke šiš mosadi a koya-koya, bjale ga gona. Ka ngwakong dikobo tša gagwe ga di gona. Ke ile ke foša matlhō a ka lapeng go ke leya-leya ke hwetšana matchšgō ga gōna. Aowa o tšhabile. Monna a lala a kwatamile ka matolo. Bošego a lora mohola ola wa mo tšwaršiš. Ka mošwana a ya a lebella a se ke a o hwetša.

2178 A ya go batšwadi ba re ga re modiši wa mosadi wa gago. Ka mošwana ga bošele a ya go batšwadi, go ba tšibiša gore ngwana wa lena a ke mmone. Bjale gore batšwadi ke dihwšma, ba re go yšna a re modiši wa mosadi wa gago. Bohwšma, ke gore ba di tšeba, bjale a ba nyake go bolabola nnete. Bjale monna a re ba ga makgolo le reng le sa makale taba e ke le botšago. Rena re tla makala ka mokgwamang motlhomong o mo teile a di tšeba ke motho.

2179 Mokgonyana yo mošwa o kwana le batšwadi ba mosadi. Bjale ba ile ba mmotša gore a nyala ka šelo o nyetše fšla ka dikgomo tše di phšthago manwana nmed. Mofuriwa a na mano a kgolwa mawe ba ilego ba mmotša gona. A lebala
976 šema se sa gore moji ga bale. O fo dira fšla gore a tšentšhe maoto ka sethepeng sa marokolo. Aowa o tšentšitše ke moka a ka se sa kgona go a ntšha.

2180 A nyala ka dikgo o tše lešome le kgono tše nne. Ka tšatši lewe a nyalago ka lona o ile a makala. Ge batšwadi ba ngwana ba šma le mokgonyana yola wa pele. Ba ile ba mmotša gore a nyala ka šelo. Bjale a makotša ke mophšphššiš

K34/82

ya bona. Ba bona magagobo, bjale ba mmot'a gore ngwana wa rena o be are nyalet'e bjale wena o ile khudu ke nonne bjale nona re go bone. A ba a re a wa ba ga makgolo ba i'a kae. Ke nyet'e ke bile ke fiti'it'e monyalo wa motho.

2181 Moragō ga memundi ga go salwē morago o lōla go ja. O direla gore motlhomong bonyana bo tla mo sala. Aowa o ile a nyala ke mokgwa owe batwadi ba lōlago ka gona. Bjale lebaka lewe ke ge go sa gapiwa le bo marmalane. Ba ile ba digapa ka moka, ba ba ba tlaet'a. Mowe re hwet'ana seema se a lee le tlet'e la boya le tlet'e. Ke gore dilwana tsewe t'a go sala di ile t'a loba.

977

2182 Molaudi'i ke yēna mong Falemene, o tswalet'we mo. Bjale a khuduga a ya ga Mokgotho. Moradi yowe Mafolana o mo tere mo nageng ya ge'u. O mo tere ge a set'e a le ka ga Mokgotho. Bjale ditaba o ile a di bolabala ge a dut'i a rera dilo t'a gagwe mo nageng ya ge'u. Lebitla la molaudi'i le mo nageng ya ge'u, ka baka la g re o tswalet'we mo. Motlat'i'i wa ditaba ke Dimpama magomane. Ka moka ga bona ke ba mphathō ka o tee, ke Matuba.

2183 Bjale ka Mothoka, ge a tlhala Seporane Mathake. Seporane o ile a tlhadi'a Mothoka e sa le kgarebe a mo tlhadi'a ba ga Raganya. Gwa bonagala gore batwadi ba kwana le mokgonyana yo moswa. Mokgonyana wa kgale o be a ile makgoweng. A re go mo tshabi'a a fitlha a tshabi'a batwadi, bjale ba leka go mo garat'a a se ke a ba kwa. Ba dira gore ba rom'e motho wa go ba tshabi'a gore ba nyakellang mono.

978

2184 Sebaka sa ya go ba tshabi'a gore ba nyakelle mono. A ya a fitlha a re ke ru ile ke ba ga Matlhake, ba re ngwana wa lena nyakelang mono. Ba tla fōle go phunya matlala. Ka go ane yola wa pele, a ba mmone le ngwana wa bona, o bile o tlhagolet'we. Ba re go yola moswa nyala, moradi yowe o be a tshaiwa. T'a go nyala t'a tlhoka. Yēna o dut'i le moradi o wa mo apela.

RM/

K34/82

2185 A nyala ka kgomo tše tlhano le mafeleng. Ba mmotša gore o tsebe gore motlhang mong wa mosadi a boeyago o tlilo lwa nago, ka bobane yēna o be a nyetše. Ba dula ba homole, le yēna a dula le moredi wa bona. A ba a dira ngwana naš. Mokgonyana yola wa pele o sa ile bogwaragwara. Ngwana a ba a abula a sešu a boš. Monna a na taba o gopola gore mosadi ke wa gagwe. Ka baka la gore batwadi, ba mo tšitše mōkō. Ka baka la gore ba mmotšitše gore a nyala ka celo.

979 2186 Mokgonyana wa pele a boya makgoweng. Batho ke ditshuu, bjale batho ba tseba thuhu e le sepeka. Papago Mthoka a re go kwa gore o tlile a napa a mo štšla. A ya a mmotša ka mokgwa owe mosadi wa gagwe a tlogilego ka šna. Bjale a mmotša le gore yēna a tle bogweng o tla ya a bitša moredi wa gagwe, a tla a tloga naš. A mo fa hempo, borukgwe le patši. A goma a boya gae a e tula. Ka tšatši le lengwe a roma ngwana wa gagwe gore a yo bitša Mthoka. A ya a mmitša a ya a ya a mmotša gore mong monna wa ago o buile. Motlhang a tlogo bogweng re tla go botša.

2187 Raganya a tla bogweng. Mosadi a tšibišwa, a ya a bšna monna wa gagwe. Bjale ba re go yēna a fa o tlogile o etukišitše. Ka baka la borathana a re go etukišang. Ba mmotša gore dilo tšago ka moka ga tšona tša ditšhila o swanetše go di tšeya. Le dišala morago, ge o di tseba mowe ba di
980 bolokilego le tšona o di tšee. Ja tlhoka go di tšeya, ba ka šala ba di šinya, wa se ke wa ya wa loka mowe o yago.

2188 A boya ka gae go epoloka. A fitlha a boloka malapinyana a gagwe a ditšhila. Mokgonyana yēna o ka gae o mo litile. Monna a kwa gore mokgonyana o tlile ba ga makgolo wa gagwe ba mo amogetše. Mosadi a sa nyaka go kwa celo ka tša mo gaga Mathake. Ge ba mmolabudifa a fetolare nabo bjale ka metlha. Ba monna gore e bišela go fofa. Ka lona letšatši lewe a se ke a ya mafemong. A šala a epolla dišala morago, a tloša le matšhegš. Ke moka a tloga a bošla ga gabo.

RM/

Ke moka o tlogile morago gana maboflo.

2189 Ba hwetšana e le maruping. Ba ile ge ba boya mašemong
ba hwetšana mosadi a se gōna. Ka baka la go tihoka sebaka,
o ile a fore go špa mowe ga go ba go na le dišala morago a se
ke a phuetša. Bjale ge ba tšena ka ngwakong ba hwetšana
sekhudu. O wa bōna mo e be re epetše dišala morago. Bjale
981 o epolotše nna ke mmone gore a se modudi ke motlogi. Ba homola
ba lebella lentšu la gore e kgopoleleng. Lentšu la gore ekhopo-
leleng la se ke la ba gona. Ka morago ba kwa gore o tšhabile
naš.

2190 Dikgomo tšela di gafile ngwana wa rena. Ka baka la go
se hwetšane lentšu la gore ekgopoleleng. Ba roma sebaka sa
bona sepele o re šlš ga Mašete. O re butššetša gore bare
beile kae, ka gobane e sa le ba bitša ngwana wa bona. Re
bile re kwa gore, o bile o tlogile le monna yo mongwe. Sebaka
sa ya sa fitlhetša mantšu awe. Bjale ba mo fetola ka gore
sepele o ba botšo a tloge le monna yo mongwe o tlogile le mong
monna wa gagwe. Dikgomo tšela a gore fa tšona o fafile ka
tšona. Molato go yšna ga o gona. Sebaka sa botša mantšu
ga Mathake.

2191 A bitša ba gabo a ba tšibiša taba e. Bjale ba re kowa ba
kgobakane. A re le bitša ke nna ba bina noko. Ke tšhadile ke
mosadi o tšile a bitša ke batšwadi ba gagwe. Ke moka maboyong
982 ra se sa kwana naš. Bjale ge re boya mašemong, re hwetšana
a tlogile. Re lebella gore o tla boya a se kea boya. Bjale
ra theletša gore re tla kwa lentšu la gore ekgopoleleng le
lona ra se ke ra le kwa. Ke ge ke fela pelo ke romšla sebaka
sa gore ba mpeile kae. Bjale ba ya ba mo fetola ka go re
dikgomo tšela ke gōš gafile moredi wa gagwe, ka tšona.
Bjale ke yšna taba ewe ke le bitšetšago yō a gore le tle le
nkeletše yōna.

2192 Ditaba di buima, ba kwala. Ba re ditaba ba kwala, ka

baka la gore le wena o ile wa tlhadiša o dutšhi o tšeba gore o na le monna. Bjale lehono monna wa gagwe o buile o tlogile naš. O be o tla kgona go nyaka tša gago mola nke o tšhabile le yo mongwe. Le ge o ka ya kgorong a go na pelo. Ba mo sola ka mokgwa owe, ke moka ditaba tša fšla di etla mowe.

2193 Molaudišhi wa ditaba tšewe ke Makhukhu Raganya. O tšwale-
tšewe mo nagang e. Mphatho wa gagwe ke Legasa ka bo tee. Ka
983 bontšhi ke Magasa. A tšwela pele le ditaba tše dingwe, tša
mabapi le go tlhala ga mothepe, ka ntle le tumelano ye
batšwadi.

2194 Motšhabišhi o gafa mošadi ka dikgomo tše nne. Kudu ge
o bona mošadi goba mothepe a tlhala, o kwane le batšwadi ba
gagwe. A se batšwadi ka moka ga bona, aowa mmago bona.
Ngwana wa ngwanenana ke wa mošadi wa motlhankana ke wa monna.
Motlhankana o hwetšana melaš ga papagwe. Wa mošadana melao o
e hwetšana ga mmagwe. Ke mokgwa owe o hwetšanago ngwana wa
ngwanenana a menekana, o menekantšha ke mmagwe. Mašemong
o ya naš, bjale o mmotšha gore wena o se ke wa lwa tše ba di
bolabolago, ke phefo e ralokiša ditlhare. Gore o filo tlhala
mmagwe, a se tšebe le gōna a se rate monna yowe. O tla
mmona a tšwela morediš ka mare. O tla ba a bošla monneng
wa gagwe. Ge a ile a lokologa go bošla monneng motšhabišhi
o swanetše go gafa mošadi, ka dikgomo tše nne. Go gafa, ke
gore go mmotšha morago, bjale dikgomo tšewe dia mo felegatša.
Ke molaš wa gore mošadi o gafiwa ka kgomo tše nne.

984 2195 Batšwadi ba sepele le mokgonyana wa bona, go tšama ba
nyakela matšhabi. Gore ke nnete, batšwadi ga ba tšebe taba
ya ngwana wa bona. Ge mokgonyana a ba botšha gore ngwana wa
lena a ke mmone. Go se bonagala gore o tšhabile le monna
yo mongwe. Papago mothepe goba mošadi o swanetše go tšeya
lepara la gagwe a tšama a nyakiša mokgonyana mošadi wa gagwe.
Ge papagwe yana a tšofetše ge a na le morwa ke yšna yowe a
swanetšego go ya. Ge a se naš, o tla nyakela yo mongwe, wa

leloko a sepela nae. Ge o ka bona ba dira ka mokgwa owo,
gona mosadi o filo t'haba ka boena.

2196 Bjale ka Motopotopo Mohlabe le Matlhaba a enwa ngwana
Masete. O be a t-seya ke ba ga Lewele. Bjale o ile a t-haba le
Motopotopo e sa le kgarebe. E be e le letšatši la matwalo
a morena. Ka letšatši lewe ke mokete o mogolo kudu. Bjale
o ile a thoma ka go dira nae, bogwera. A okwe bose bja
mogeba a napa a bolabola nae, mabapi le go t'haba. Ba kwana,
985 bjale mosogana a re naa, mmago o ile wa mmotša a re ke ile
ka mmotša. A re keng a dumela. A re se ba ba maloma a etewa.
Aowa gona go lokile ga nke go bjale. Mothepa a ona selo sewe
o swanetšego go epoloka ena.

2197 Motopotopo a t-haba le Matlhaba a enwa. Ka lona letšatši
lewe la mokete wa morena a napa a mo t-habiša. Ka mabanyana
batwadi ba bona ba sa mmone. A baka ba belaela ka baka la
gore ba ile ba gopola gore o ile o robotše le bagwera ba gagwe.
Ka moswana ba tšoga letšatši la ba la t-haba ba sa mmone.
Bjale ba sepela le malapa, a bo mothepa go tšama ba mo nyakela.
Ba se ke ba mmone, bjale ba fapana ditlhogo ba se se tšeba le
gore ngwana wa bona o ile kae. Ba gopola gore motlhomong
dikgotla-batho di mo kgotlile.

2198 Motopotopo o tšibiša batwadi ba gagwe. Ka lona lebaka
lewe batwadi ba mothepa ba nyakela ngwana wa bona. Le yena
motshabiši o tšibiša batwadi ba gagwe. Bjale batwadi ba
986 mosogana ba gana taba ewe. Ba re re tšeelane go ka se ke gwa
kgonega gore re tlhadišane. Mosogana o fatlhile ke maseledi a
letšatši o fufetše. Ke gore a se ke a kwa mowe batwadi ba
gagwe ba mmotšago. A re go bona a ke re nkadimeng dikgomo.
Nna ke na le tša ka tša lebareko. Ba re wena ka noši o ka no
di bōna, ka ntle le rena.

2199 A roma Molamo-magetleng Tselane, go tšibiša batwadi,
gore ba nyakele mono. A tlogela batwadi ba gagwe. A ye a

dula ka face ga etlhare a gopola. A bona gore ge nkare ka roma motho yo mogolo o tla mo twenya. Ka baka la gore o tla nyaka ge a roma ke batwadi. Ke ge a e ya ga Molamo-Magetleng a mo roma. La yona o ile a re taba e tswa ka lapeng. A re batwadi ba ka ba gana, bjale wena pepela. Bjale o wa tseba gore ge ba gana o ka se ke wa dira pelo. O tla tlhwa o tware ditshela wena kwa mowe ke go bolabolago. Ke a kwa ke be ke goeletsa mowe tabeng ewe. Ka gobane mogolo-golo o ile ge a ehwa, a siya seema se. Yo monyana a bolae twa-ebela, ba bagolo ba le gona.

987 2200 Molamo-Magetleng, a ya a ba botša. Pale ga gore a e a re ke diyo tshaba go go ganšla. Ke fo ya, fšla pelo ya ka a ya lokologa gabotse. Ke iša fšla ke lentšu le, go leka noka, a se go šla. A tšogela e sale ka mo-wanyana, a fitlha a ba botša mantšu a monna yola wa ga Mohlabe. A re ke rumile ke Mohlabe or re nyakelang mono. Mmago mothepa a tloga le sebaka. A omana ke mokgwa o mošoro a re ke nyala ngwana wa ka. O kilore ke dinyane aowa gwa imšla. A ka a ba šupa mowe, a utilego ngwana wa bona. A ba a butšišetša a mo kwella mowe a lego gona. A ya a mo tšeya.

2201 Re nyaka gore ngwana wa rena a gafiwš, ka kgomo tše nne. Ba roma sa bona sebaka sa go tla go tšibiša ba ga Mohlabe, gore gafang ngwana wa rena ka dikgomo tše nne. Sebaka sa ya sa fitlhetša mantšu awe. Bjale a tšibiša batwadi ba gagwe. Ba re ba kwala mo fafe ka gobane rena re go butšitše wa se ke wa re kwa. Bjale di bōnš, o ile o tla di kgōna.

988 2202 Go gafa ke goreng, go riale ke morogana o butšiša batwadi. Batwadi ba mo fetola ka gore ke go boetša ngwana wa batho ga beng ba gagwe. Bjale dikgomo tšewe nne ke tša go mo phumala ditšhila tšewe o mo dirileng. A ka re katse lentšu lewe le šupa gore ge motho a ile a šitwa go nyala. Bjale o swanetše go mo gafa, wa re ngwana wa lona šowe, ke ile ke a nyala ke

fitilwe bjale ba kgona ba re go wena ga fa. Go bjale bjale le
 lehono o fitilwe ka baka la gore batwadi a ba dumele gore o
 monyale. Ka go riale mowe o swanetse go mo gafa. A ke
 kwifisi ngwana wa bona ga na mpa le go dira matshila awe nkefu
 ke mo dirê. O swanetse go mo gafa ke molaš. Ke a fitwa go
 o gafa ke ka fitwa go mo nyala.

989 2203 Dikgônê o le noši ka gobane se wena madikgônê. A fetola
 sebaka ka gore sepela o ba botse nna kea fitwa go gafa ngwana
 wa bona. Ka baka la gore a ka fitwa le go nyala. Sebaka
 sa isa mantšu awe. Ba se fetola ke gore di a kwala, sepela
 o botse ba ga Mohlabe, ditaba tša go tabeletšana ga di tsefe.
 Ba tle mono, re gakolaneng. A boela a ya a ba botša. Bjale
 morogana a botša batwadi ba gagwe. Batwadi ba gagwe, ba re
 wena sepela o le noši, rena re ka se ke ra ya ka baka la gore
 go gona taba ewo, re šlago ššaga. Bjale morogana a fetola sebaka
 gore sepela o ba botse ka morwana ke ona yowe. A ya a ba botše
 ba re re di kwile ba polokano.

990 2204 A ba gagwe ba bakgokane ba palikane la gore di ya
 kgorong. Ka morwana ba ya ba gatlhane. Bjale yona Motopotopo
 o tšile a le noši wa gabotšole. A gabotšole wa yona
 Molamo-Magetleng. Bjale mong wa motse a re le bitša ke nna,
 ka baka la phapano ya ka le ba ga Mohlabe. Morogana yo le
 mmšnago yo o tšhabitše ngwana wa ka, bjale ketše moamoga, ka
 baka la gore a ke rate. Bjale lehono ke re a gafe ngwane wa ka
 o wa gona. Go bjale morogana, morogana a re ke be ke
 gonola gore le re ke tle ke nyale. Bjale mwe le go bolobolago
 ga ke goawe. Ba loka go motše gore ke molaš a se ke a ba
 theletša. Ka morago a tšeya molano wa gagwe a
 šala ba gakanegile. Ba šala ba rera gore ditaba di swanetše
 go išwe kgorong. Ge monna e le ššê o šagole ke molaš.

2205 Ditaba tša išwe kgorong, wa ga Mohlabe. Batwadi ba
 mothepe ba lala ba kwatamile ka matolo. Ka morwana bjare go-a,
 ba isa taba kgorong. Bjale kgona yare ke a di kwa ngwana

K34/82

yowe ke ngwana wa ka. Ke likile la matla gore a gafe, ngwana yowe o nt'bitilê. Koma e loma beng ba yona. Go riale ka batwadi ba mothepea. Go leka noka a se go tshela. Le tle ka moswana, ke tla mmotêa. Ba bula difate ba boela gae. Kgosi ya áala ya botêa ngwana wa yôna.

2206 Letêatêi la katlholo. Ba re go tloga ba tla kgorong. Bjale ditaba di ka bolwabolwa go riale ke mmudi wa lekgotla. Banna a e ke re theletêaneng. Re raki'a th'êlê ya pholo bjale yo mongwe le yo mongwe a futlhiêe ditsebe tsa gagwe. A tlhoka go dira bjale e ka thoba. Masete, motho yola o mo nyakago ke yo. Motopotopo o nyaka ke Masete. Bjale Masete o ka bolabola.

991 2207 Dipolabolo têa Masete, morena lekgotla, ke fo ôma fêla, ka mlaê ke mothepea yowe a swanet'ego go bolabola. Bjale polabolo ya ka ke re monna yo wa ga Mohlabe, a gafe ngwana wa ka. Ka baka la gore o ba a mo tshabiêitêe. Bjale o wa gana o re o nyaka go nyala, nna batwadi wa ngwana ke a rate. Re likile go bolabola naê ka gae, bjale a gana. A fo thakgoga a tloga, kantle le go be ya taba mowe re swanet'ego go e beya gona. Ke ge re áala re ruri'êe go tli'we kgorong. Ke ge ke tliêa. Ke ge yôna phapano ya ka le Mohlabe. Thobela lekgotla a dula fae.

2208 Dipolabolo têa Motopotopo ke nnete ke ile ka fapana nabo ka dipolabolo. Nna ke b lab t'êe le ngwana wa bona ra kwana. Ka ba ka mmotêa gore a fa a se wena melobo, a re aowa. Ka re mago o ile wa mmotêa, a dumêa. A re a retêe e le malomo a et'wa. Ke ge ke tshaba naê. Ge ke rumile motho wa go ba botêa gore nyakelang mono. Bona ba tla ba t'êya ngwana wa bona, ba tloga ka yôna. Bjale ke gakana nabo, mo let'ung la gore ke gafe.

992 Bjale nna, ke re ke gafang, ngwana wa bona a mo t'êere. Nnabe ke tla mo gofa mla e be ke t'itilwê go nyala b'êere ka t'utwa. Morena lekgotla ke yôna phapano ya ka le bona.

922
conv.

2209 Ke molaō wa gore a gafe. A gane go gafa. Lekgotla la re ga gona taba e batho, ba ka bago ba etwenya ke go bolabola. Taba kgalo ke molato, o swenetše go gafa ngwana wa batho ba. Ke molaō wa naga e. Ngodi ya re ke a kwala, le nna ke likilo kudu go amotša gore ke molato a lefš. Bjale a nkganela, ke na le mmagwe. Bjale a ke le ganetše mowe le bolabolago. Ke be ke kgopela lekgotla gore le butšiše mothepe. Dia kwala, fšla 'ge batwadi ba gana o ka se ke wa tšeya ngwana. Tšeyano ke kwano ya batwadi a ba mothepe le batwadi ba mesogana. Aowa, a bolabole, le yšna re kwe sa ka ganong ga gagwe. O wa di kwa Matlhaba-aenwa, bolabola a gago mantšu.

Morena amogelang 200 ya dipampiri. Bjale mola ke bolabolago kokeletšo ya mapampire, kera go ngwala mapampiri a go feta ga 200, ka gobane ke ripegetša taba e sa ya, b ale ka e ya ka godimo. Ke lebugile aloanana. Ke le hwetšane lenaneš la

END 872